

**Eduskunnan
pankkivaltuuston
kertomus
2021**

Helsinki 2022

K 22/2022 vp

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALTUUSTON KERTOMUS
2021**

Eduskunnalle

Helsinki 2022

ISSN 1796-9794 (verkkojulkaisu)

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus

2021

Sisällys

Alkusanat	4
Pankkivaltuuston kokoonpano kertomusvuonna	5
Osa 1. Suomen Pankki kertomusvuonna	5
1.1 Suomen Pankin tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Suomen Pankin hallinto	5
Suomen Pankin tehtävät ja pankkivaltuuston asema	5
Suomen Pankin strategia ja hallinto	6
Koronapandemian vaikutus toimintatapoihin	7
Suomen Pankin lähitulevaisuuden haasteet	7
1.2 Euroopan keskuspankin rahapolitiikka ja toimintaympäristö	8
Euroopan keskuspankin rahapolitiikka	8
Rahapolitiikan strategia-arvio	8
Makrotaloudellinen toimintaympäristö	9
EKP:n rahapolitiikka kertomusvuonna	11
1.3 Suomen Pankin toiminta kertomusvuonna	13
Rahapolitiikan valmistelu ja toteuttaminen	13
Rahoitusvakaus	15
Varallisuuden hallinta	16
Muu toiminta	19
1.4 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita	25
Hallintoa ja johtokuntaa koskevat asiat	25
Suomen Pankin tilinpäätös vuodelta 2021 ja tilintarkastus	26
Tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus	27
Muita käsiteltyjä asioita	28
Osa 2. Finanssivalvonta kertomusvuonna	29
2.1 Finanssivalvonnan tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Finanssivalvonnan hallinto	29
Finanssivalvonnan tehtävät ja pankkivaltuuston asema	29
Finanssivalvonnan hallinto	29
2.2 Finanssivalvonnan toiminta kertomusvuonna	30
Finanssivalvonnan vuoden 2021 tavoitteet ja niiden toteutuminen	30
Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista 2022	34
2.3 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita	35
Pankkivaltuuston arvio edellisestä kertomusvuodesta ja Finanssivalvonnan toimet sen johdosta	35
Pankkivaltuuston arvio Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuonna	38
Osa 3. Erityisteemat	39
Koronakriisin syntyminen hidasti inflaatiota	39
Euroalueen inflaatio kiihtyi vuonna 2021 energiaan ja koronapandemiaan liittyvien tekijöiden vetämänä	40

Inflaation arvioidaan maltillistuvan kohti hintavakaustavoitetta	43
Euroopan keskuspankki uudisti rahapolitiikan strategiansa vuonna 2021	44
Rahapolitiikan toimintaympäristön muutos oli strategiauudistuksen keskeinen syy	44
EKP huomioi ilmastonmuutoksen rahapolitiikan ohjausjärjestelmässään	45
EKP viestii monipuolisesti	46
EKP:n inflaatiotavoite kaksi prosenttia	46
EKP:n neuvosto huomioi nollakorkorajan rahapolitiikassaan	47
Arvopaperiostot, pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot ja ennakoiva viestintä pysyvät rahapolitiikan keinovalikoimassa	48
EKP huomioi talouskehitystä vakauttavan finanssipolitiikan rahapolitiikassaan	49
EKP tukee jatkossakin EU:n yleistä talouspolitiikkaa	49
Kirjallisuusviitteet	50
Finanssivalvonnan peruspankkipalveluselvitys 2021	51
Peruspankkipalveluiden saatavuuden ja hinnoittelun seuranta	51
Vuoden 2021 peruspankkipalveluselvityksen keskeiset havainnot	51
Konttoriverkosto supistui	51
Peruspankkipalveluista perittävien maksujen taso nousi	52
Eri käyttäjäryhmien tarpeet on otettava huomioon palvelutarjonnassa	52
Liite 1. Suomen Pankin tilinpäätös vuodelta 2021	54

Alkusanat

Vuosi 2021 oli koronavirusepidemian pitkittymisen vuoksi poikkeuksellinen vuosi myös Suomen Pankissa. Tulevaisuuteen liittyy edelleen paljon epävarmuutta Ukrainan sodan ja sen vaikutusten osalta. Osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää Suomen Pankki toimii rahoitusmarkkinoiden vakauden ja talouden toiminnan turvaamiseksi kriisien aikana.

Tämä kertomus on Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 pykälän 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu pankkivaltuuston vuosittainen kertomus eduskunnalle.

Pankkivaltuuston kertomus eduskunnalle vuodelta 2021 sisältää erilliset osat Suomen Pankin toiminnasta ja hallinnosta (osa 1) sekä Finanssivalvonnan toiminnasta ja hallinnosta (osa 2) kertomusvuoden kuluessa. Kertomuksen kolmas osa sisältää kolme erityisteemoihin keskittyvää Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan asiantuntijoiden valmistelemaa kirjoitusta.

Kertomus perustuu osin Suomen Pankin vuosikertomukseen ja Finanssivalvonnan toimintakertomukseen sekä Finanssivalvonnan johtokunnan pankkivaltuustolle antamaan kertomukseen.

Kertomuksen tilastoluvut perustuvat maaliskuussa 2022 käytettävissä olleisiin tietoihin.

Pankkivaltuuston kokoonpano kertomusvuonna

Pankkivaltuutettuina toimivat kertomusvuoden 2021 alkaessa seuraavat kansanedustajat:

Holopainen, Mari

Jokinen, Kalle

Kankaanniemi, Toimi

Kiviranta, Esko

Lindtman, Antti

Mustajärvi, Markus

Orpo, Petteri

Viitanen, Pia

Vähämäki, Ville

Puheenjohtajana toimi Antti Lindtman ja varapuheenjohtajana Toimi Kankaanniemi. Työjaoston kolmantena jäsenenä toimi Petteri Orpo ja ylimääräisenä jäsenenä Esko Kiviranta.

Pankkivaltuuston sihteerinä toimivat valtiotieteiden tohtori *Lauri Kajanoja* ja oikeustieteen maisteri *Anne Hedman*. Pankkivaltuuston neuvonantajana toimi valtiotieteiden tohtori *Roope Uusitalo*.

Osa 1. Suomen Pankki kertomusvuonna

Tässä osassa kuvataan Suomen Pankin toimintaa sekä euroalueen rahapolitiikkaa ja sen toteutusta kertomusvuonna. Kuvauksen painopiste on pankkivaltuuston toiminnassa ja sen toiminnan kannalta keskeisissä asioissa. Yksityiskohtaisemmin Suomen Pankin toimintaa kertomusvuonna on kuvattu verkkojulkaisussa *Suomen Pankin vuosikertomus 2021*.¹

1.1 Suomen Pankin tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Suomen Pankin hallinto

Suomen Pankin tehtävät ja pankkivaltuuston asema

Suomen Pankki on julkisoikeudellinen laitos, joka toimii eduskunnan takuulla ja hoidossa. Suomen Pankin asema on määritelty Suomen perustuslaissa. Pankin toimintaa säätelevät Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussääntö sekä laki Suomen Pankista.

Kansallisena keskuspankkina ja osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää (EKPJ) Suomen Pankin ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintavakautta. Sen tehtävänä on osallistua rahapolitiikan valmisteluun ja toteuttaa Euroopan keskuspankin (EKP) neuvoston määrittelemää rahapolitiikkaa. Suomen Pankin tehtävänä on myös edistää maksu- ja rahoitusjärjestelmän vakautta ja tehokkuutta sekä luoda edellytyksiä vakaalle talouskasvulle ja hyvälle työllisyydelle. Lisäksi Suomen Pankin tehtäviin kuuluvat operatiiviset keskuspankkitehtävät, kuten pankkien maksuliikkeen hoitaminen sekä käteisrahan saatavuudesta ja turvallisuudesta huolehtiminen. Suomen Pankki huolehtii myös EKP:n toiminnan kannalta tarpeellisten tilastojen laatimisesta ja julkaisemisesta.

Suomen Pankkia valvoo eduskunnan valitsema yhdeksänjäseninen pankkivaltuusto. Pankkivaltuuston tehtävät jakautuvat kolmeen osa-alueeseen: valvontaan, keskeisiin hallintotehtäviin ja muihin tehtäviin. Pankkivaltuusto antaa eduskunnalle vuosittain kertomuksen Suomen Pankin toiminnasta ja hallinnosta

¹ Ks. <https://vuosikertomus.suomenpankki.fi/>.

sekä käsittelemistään tärkeimmistä asioista. Lisäksi pankkivaltuusto voi tarvittaessa antaa kertomuksia rahapolitiikan toteuttamisesta ja muusta Suomen Pankin toiminnasta.

Suomen Pankin strategia ja hallinto

Suomen Pankin toimintaa suuntaavat toiminta-ajatus, visio, strategia ja arvot. Merkittävä osa johtamisjärjestelmää ovat myös johtokunnan jäsenten työnjako sekä osastojen ja ydinprosessien tehtävien määrittelyt. Keskeisiä välineitä toiminnanohjauksessa ovat myös tavoite- ja tuloskehikko, toiminnan suunnittelu, henkilöstö- ja budjettikehykset ja riskien kokonaisvaltainen arviointi sekä suoriutumisen arviointi ja kehityskeskustelut.

Vuonna 2021 Suomen Pankki keskittyi johtokunnan joulukuussa 2020 päättämän strategian toteutukseen, arvojen vahvistamiseen ja toimintaympäristön muutosten arviointiin.

Suomen Pankin toiminta-ajatus on kiteytetty muotoon "Suomen Pankki on kestävä talouden ja vakauden rakentaja". Toiminta-ajatus nojaa lainsäädäntöön, ja sitä toteutetaan sekä kansallisen keskuspankin että eurojärjestelmän jäsenen rooleissa.

Toiminta-ajatusta täydentää yhteenveto Suomen Pankin ydintehtävistä, joita ovat:

- hintavakauden ylläpito
- rahoitusjärjestelmän vakauden edistäminen
- maksujärjestelmän tehokkuudesta ja turvallisuudesta huolehtiminen
- kestävä kasvun ja korkean työllisyyden tukeminen Suomessa ja EU:ssa.

Suomen Pankin vision mukaan Suomen Pankki on vaikuttava ja arvostettu keskuspankki, joka ylläpitää hinta- ja rahoitusvakautta kaikissa olosuhteissa päämääränään kansalaisten hyvinvointi.

Johtokunta

Suomen Pankkia johtaa johtokunta, johon kuuluu puheenjohtaja eli pankin pääjohtaja sekä kaksi muuta jäsentä. Johtokunta huolehtii Suomen Pankille kuuluvien tehtävien hoitamisesta ja pankin hallinnosta, jollei laissa ole toisin säädetty.

Johtokunnan puheenjohtajana toimii *Olli Rehn* ja varapuheenjohtajana *Marja Nykänen*. Johtokunnan kolmas jäsen on *Tuomas Välimäki*.

Johtokunnan sihteerinä toimii johdon sihteeristön osastopäällikkö *Elisa Newby*.

Johtokunnan työnjaon mukaisesti vastuualueet olivat seuraavat:

Johtokunnan puheenjohtaja Olli Rehn

- rahapolitiikan valmistelu
- kotimaan talouspoliittinen vaikuttaminen
- ulkoinen viestintä
- kansainväliset asiat
- sisäinen tarkastus
- EKP:n neuvoston jäsen
- Suomen edustaja Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) hallintoneuvostossa

Johtokunnan varapuheenjohtaja Marja Nykänen

- rahoitusmarkkinakysymykset
- makrovakauseräpolitiikka
- tilastot
- lakiasiat
- talous- ja henkilöstöhallinto

- turvallisuus- ja kiinteistöasiat
- sijoitustoiminnan ja rahapolitiikan riskien valvonta
- rahoitusvakausprosesessi
- eläkerahaston johtoryhmän toiminta
- Finanssivalvonnan johtokunnan puheenjohtaja

Johtokunnan jäsen Tuomas Välimäki

- rahoitusvarallisuuden sijoittaminen
- rahapolitiikan toimeenpano ja markkinaoperaatiot
- akateeminen tutkimus ja siirtymätalouksien tutkimus
- rahahuolto ja maksuliike
- digitalisaatio ja IT-asiat
- EKP:n neuvoston varajäsen

Koronapandemian vaikutus toimintatapoihin

Suomen Pankin henkilöstö siirtyi keväällä 2020 koronapandemian vuoksi pääsääntöisesti etätöihin ja käytäntöä jatkettiin vuonna 2021. Toimistolla on hoidettu vain sellaiset tehtävät, joiden tekeminen ei etätöinä ole mahdollista. Matkustusrajoitusten vuoksi myös kansainvälisiin kokouksiin on osallistuttu etänä.

Suomen Pankin sisäinen koordinaatioryhmä on seurannut koronapandemian kehittymistä ja antanut viranomaisten linjausten mukaisia toimintaohjeita. Suomen Pankki on tukenut henkilöstönsä kriisinkeskeytyttä viestimällä koronapandemian tilannekuvasta ja toimintaohjeista henkilöstölle säännöllisesti, otamalla joustavasti käyttöön uusia toiminta- ja työskentelytapoja, järjestämällä koulutuksia, tarjoamalla etätövälineitä ja kehittämällä etätöiden työergonomiaa.

Suomen Pankin lähitulevaisuuden haasteet

Suomen Pankin keskeisimmät lähitulevaisuuden haasteet liittyvät Euroopan turvallisuuspoliittisen ympäristön muutoksen talousvaikutuksiin, rahapolitiikan strategian toimeenpanoon, rahoitusvakauden turvaamiseen, maksamisen murrokseen ja talouspoliittiseen vaikuttamiseen. Lisäksi ilmastonmuutoksen hillintä edellyttää toimenpiteitä myös keskuspankilta.

Euroopan turvallisuuspoliittisen ympäristön muutos

Venäjän hyökkäys Ukrainaan alkuvuodesta 2022 järkyttää Euroopan turvallisuuspoliittista ympäristöä ja heijastuu talouteen monin tavoin. Kriisi on tuonut huomattavaa epävarmuutta talousnäkyymiin ja vaikutukset voivat osoittautua hyvin suuriksi. On tärkeää kyetä arvioimaan kriisin vaikutuksia niin makrotalouteen kuin finanssimarkkinoille.

Rahapolitiikan strategian toimeenpano

Euroopan keskuspankin neuvosto uudisti rahapolitiikan strategiansa vuonna 2021 ja sen toimeenpanoa jatketaan vuonna 2022. Epävakaa ja ennakoimaton toimintaympäristö sekä erityisesti kansainvälisen politiikan kiristymisen vaikutukset talouskehitykseen ja niiden heijastuminen rahapolitiikkaan edellyttävät keskuspankilta erityistä valppautta.

Rahoitusvakauden turvaaminen

Perinteisten pankkien ja muiden toimijoiden liiketoimintamallit ja roolit muuttuvat. Rahoitusmarkkinamme ovat kansainväliset ja niiden pohjoismaiset kytkökset vahvat. Viranomaisten välisen yhteistyön merkitys korostuu entisestään. Makrovakauspolitiikan vaikutusten arviointi ja politiikkavälineistön kehittäminen ovat edelleen keskeisiä painopisteitä rahoitusvakaustyössä.

Maksamisen murros

Maksamisen digitaalinen murros asettaa koetukselle viranomaisten osaamisen sekä kyvyn ohjata ja valvoa maksujärjestelmien kehitystä. Nopea tekninen kehitys muuttaa fintech-toimijoiden kenttää ja

pankkien liiketoimintamalleja. Lisäksi käteisen käyttö maksuvälineenä vähenee, pikamaksamisen muodot muuttuvat ja kyberriskit kasvavat. Turvallisuuspoliittisen ympäristön muutos korostaa huoltovarmuusnäkökohtien tärkeyttä maksamisen alueella.

Ilmastonmuutos

Euroopan keskuspankin uudessa strategiassa eurojärjestelmä sitoutuu toteuttamaan kunnianhimoista toimintasuunnitelmaa ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi keskeisillä osa-alueilla. Eurojärjestelmän puitteissa muun muassa selvitetään, miten ilmatoriskit huomioidaan taloudellisissa malleissa ja rahapolitiikan toteuttamisessa. Mallinnustyötä ja analyysia tarvitaan, jotta ilmastonmuutoksen ja vihreän siirtymän vaikutukset voidaan ymmärtää. Suomen Pankin johtokunta hyväksyi joulukuussa 2021 päivitetty julkiset vastuullisen sijoittamisen periaatteet, joita toteutetaan pankin sijoitustoiminnassa.

1.2 Euroopan keskuspankin rahapolitiikka ja toimintaympäristö

Euroopan keskuspankin rahapolitiikka

Euroopan keskuspankin ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta. EKP:n neuvoston vuonna 2021 muuttaman määritelmän mukaan tämä tavoite tarkoittaa, että kuluttajahintojen vuotuisen nousun tulisi olla keskimäärin kaksi prosenttia keskipitkällä aikavälillä. EKP voi toimillaan tukea myös muita EU:n talouspolitiikan tavoitteita, kunhan hintavakaus ei vaarannu. Näihin tavoitteisiin kuuluvat mm. tasapainoinen talouskasvu, hyvä työllisyyskehitys ja ilmastonmuutoksen torjunta. EKP:n uudesta strategiasta on tämän kertomuksen liitteenä erillinen raportti.

EKP:n rahapolitiikan keskeisen vaikutuskanavan muodostavat reaalikorot. Reaalikorolla tarkoitetaan nimelliskoron ja odotetun inflaation erotusta. Keskuspankki vaikuttaa lyhyisiin reaalkorkoihin ensisijaisesti päättämällä ohjauksoroistaan, jotka koskevat pankkien saaman keskuspankkirahoituksen hintaa. Reaalikorot vaikuttavat yritysten investointipäätöksiin, kotitalouksien kulutus päätöksiin ja kokonaistaloudelliseen kehitykseen laajemmin.

Eurojärjestelmä toteuttaa EKP:n neuvoston määrittelemää rahapolitiikkaa operatiivisen ohjausjärjestelmän avulla. Järjestelmän keskeisimpiä osia ovat markkinaoperaatiot, maksuvalmiusjärjestelmä ja vähimmäisvarantojärjestelmä. Ohjausjärjestelmän avulla vaikutetaan pankkijärjestelmässä olevan likviditeetin määrään ja lyhytaikaisten markkinakorkojen tasoon. Normaalitytilanteessa eurojärjestelmä tarjoaa pankeille jälleenrahoitusta myöntämällä niille eripituisia luottoja vakuuksia vastaan. Likviditeettiä lisäävissä markkinaoperaatioissa vastapuolipankit voivat hakea luottoa, kun taas likviditeettiä vähentävissä operaatioissa ne voivat tallettaa ylimääräistä likviditeettiään keskuspankkiin. Vähimmäisvarantovelvoitteet luovat puolestaan rakenteellista likviditeetin tarvetta pankeille. Maksuvalmiusjärjestelmän yön yli -talletus ja yön yli -luotto antavat pankeille mahdollisuuden tasoittaa lyhytaikaisia likviditeetin vaihteluita esimerkiksi tekemällä (väliaikaisia) yön yli -talletuksia.

Viime vuosina EKP:n rahapolitiikassa on käytetty myös niin sanottuja epätavanomaisia rahapolitiikka-toimia, joihin ovat kuuluneet omaisuuserien osto-ohjelmat, pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot ja talletuskoron laskeminen negatiiviseksi. Niiden tavoitteena on ollut vastapuolipankkien likviditeetinsaannin turvaaminen, rahapolitiikan välittymismekanismin toiminnan varmistaminen, rahoitusmarkkinoiden vakauden takaaminen ja rahapolitiikan keventäminen.

Vakuudet, joita vastaan pankit lainaavat rahaa keskuspankista, muodostavat tärkeän osan rahapolitiikan toimeenpanoa ja riskienhallintaa. Vakuuksiin sovelletaan kelpoisuusehtoja ja riskienhallintamenetelmiä, kuten päivittäistä markkinahinnoittelua ja aliarvostuksia, ja vakuudet turvaavat eurojärjestelmän asemaa luotonantajana.

Rahapolitiikan strategia-arvio

Euroopan keskuspankin neuvosto uudisti rahapolitiikan strategiansa vuonna 2021. Keskeinen syy uudistukseen oli rahapolitiikan toimintaympäristön merkittävä muuttuminen sen jälkeen, kun EKP:n neuvosto edellisen kerran uudisti strategiansa vuonna 2003. EKP:n rahapolitiikan strategia on linjaus siitä,

miten EKP ylläpitää hintavakautta euroalueella ja millaisia tavoitteita se rahapolitiikalleen asettaa. Strategia määrittelee myös, miten EKP:n neuvosto päättää ja viestii rahapolitiikastaan.

Rahapolitiikan strategiauudistuksen keskeisin muutos liittyi hintavakauden määritelmään ja Euroopan keskuspankin inflaatiotavoitteeseen. Uudessa strategiassa otetaan käyttöön symmetrinen kahden prosentin inflaatiotavoite keskipitkällä aikavälillä. Inflaatiotavoitteen symmetrisyys merkitsee, että EKP:n neuvosto pitää sekä tavoitetta hitaampaa että sitä nopeampaa inflaatiota yhtä kielteisinä. Tämä on merkittävä muutos EKP:n rahapolitiikassa. Symmetrinen kahden prosentin inflaatiotavoite on yksiselitteinen, selkeä ja helppo kommunikoida. Sillä EKP tähdentää valmiuttaan ylläpitää sekä riittävää turvamarginaalia deflaatoriskin varalta että riittävää rahapolitiikan pelivaraa liian hitaan inflaation torjumiseksi.

Hintavakauden ja inflaatiotavoitteen määritelmän lisäksi strategia-arvio tarkasteli rahapolitiikan välineitä, rahapolitiikan vaikutuksia ja sivuvaikutuksia sekä viestintäkäytäntöjä. Lisäksi se arvioi digitalisaation, rahoitusmarkkinoiden vakauden, globalisaation ja ilmastonmuutoksen merkitystä rahapolitiikan harjoittamiselle.

Ympäristön kestävyteen kohdistuvat uhat ovat nousseet keskeisiksi globaaliksi ongelmiksi, ja ilmastonmuutoksen torjunnasta on tullut yksi Euroopan unionin keskeisiä tavoitteita. Vaikka päävastuu ilmastonmuutoksen torjunnasta on valtioiden hallituksilla ja parlamenteilla, EKP katsoo velvollisuudekseen huomioida entistä paremmin ilmastonmuutokseen liittyviä näkökohtia rahapolitiikan ohjausjärjestelmässään mandaattinsa rajoissa. Ilmastonmuutos ja siirtyminen vähähiilisempään talouteen vaikuttavat inflaatioon, kokonaistuotantoon, työllisyyteen ja tuottavuuteen. Lisäksi ne vaikuttavat rahoitusvakauteen, rahapolitiikan välittymiseen sekä omaisuusarvoon ja riskiprofiiliin eurojärjestelmän taaseessa.

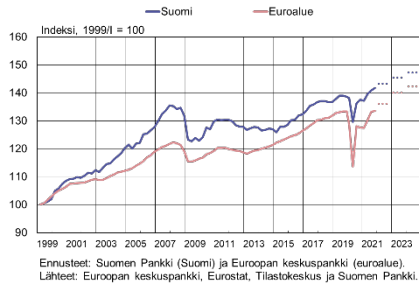
Suomen Pankki oli vahvasti mukana strategia-arvion tekemisessä. Se järjesti lukuisia kuuntelutilaisuuksia ja seminaareja akateemiselle yhteisölle, kansalaisjärjestöille, suurelle yleisölle, kansallisille parlamenteille ja Euroopan parlamentille. Tapahtumilla Suomen Pankki edisti vuorovaikutusta EKP:n ja kansalaisten välillä.

Makrotaloudellinen toimintaympäristö

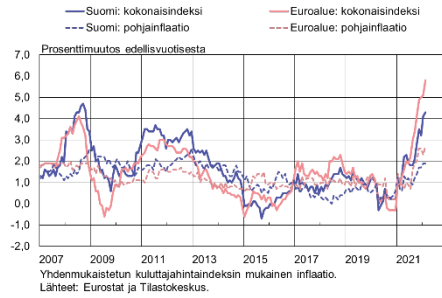
Vuonna 2021 euroalueen talous toipui ennakoitua nopeammin koronapandemian aiheuttamasta kuo-
pasta. Talouskasvun nopea elpyminen, energian ja raaka-aineiden hinnannousu sekä tuotantopanosten saatavuusongelmat kiihdyttivät inflaatiota globaalisti. Myös odotukset tulevasta inflaatiosta voimistuivat.

Kertomusvuoden makrotaloudellinen ja rahapoliittinen toimintaympäristö sekä euroalueella, eräissä Euroopan unionin maissa että Suomessa on tiivistetty kuvioihin 1–10. Bruttokansantuotteen määrä kasvoi 5,3 % vuonna 2021 ja oli vuodenvaihteessa pandemiaa edeltävällä tasolla (kuvio 1). Kuluttajahinta- ja pohjainflaatio kiihtyivät nopeasti vuonna 2021 (kuvio 2). Pohjainflaatio kuvaa hintakehitystä siten, että siitä on poistettu energian ja elintarvikkeiden hinnat. EKP:n rahapoliittiset korot pysyivät poikkeuksellisen matalina vuonna 2021, ja markkinakorot pysyivät varsin vakaina loppuvuoden vaihtelua lukuun ottamatta (kuvio 3). Valtionlainojen korot nousivat hieman vuoden loppua kohti (kuvio 4). Asuntojen hinnat jatkoivat nousuaan sekä Suomessa että koko euroalueella alkuvuodesta 2021 mutta hintojen nousu tasaantui loppuvuodesta (kuvio 5). Asuntolainakanta kasvoi Suomessa vuonna 2021 edelleen hieman vähemmän kuin euroalueella keskimäärin, ja kasvuvauhti hidastui hieman loppuvuodesta (kuvio 6). Uusien asuntolainojen korot pysyivät suurin piirtein ennallaan euroalueella ja Suomessa (kuvio 7). Yrityslainakannan kasvu hidastui merkittävästi alkuvuodesta 2021 ja kiihtyi uudestaan loppuvuodesta (kuvio 8). Olemassa olevan yrityslainakannan keskimääräinen korko pysyi suurin piirtein ennallaan vuonna 2021 (kuvio 9). Uusien yrityslainojen korot pysyivät pääosin hyvin matalina vuonna 2021 (kuvio 10).

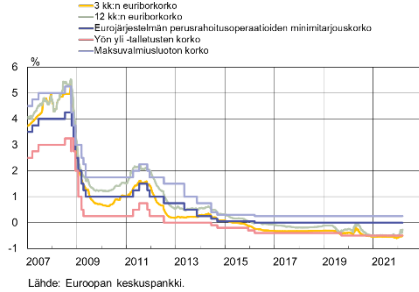
Kuvio 1. Kokonaistuotanto

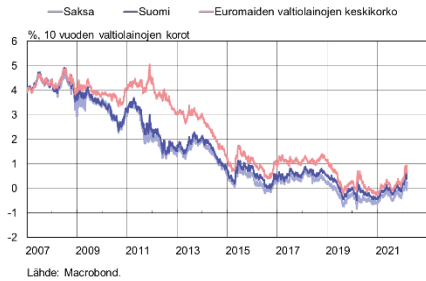
Kuvio 2. Inflaatio

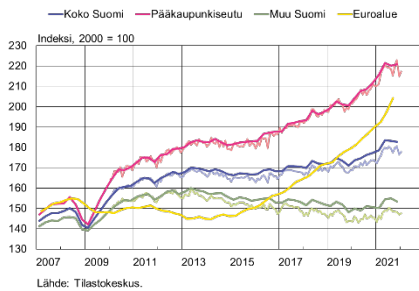
Kuvio 3. Rahapoliittiset korot

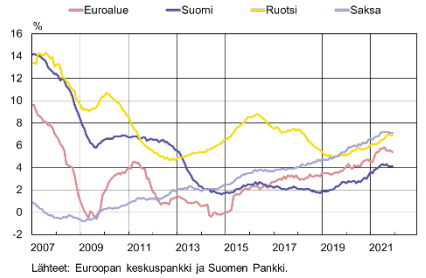
Kuvio 4. 10 vuoden valtionlainan korko

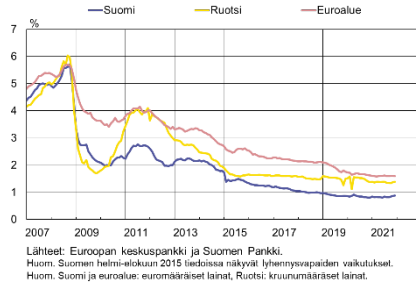
Kuvio 5. Asuntojen hinnat Suomessa ja euroalueella

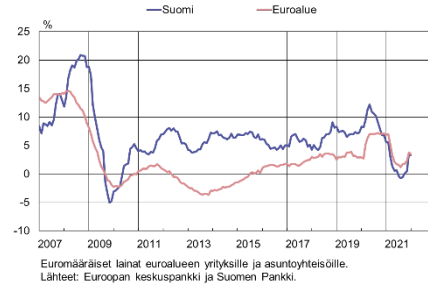
Kuvio 6. Asuntolainakannan vuotuinen muutos

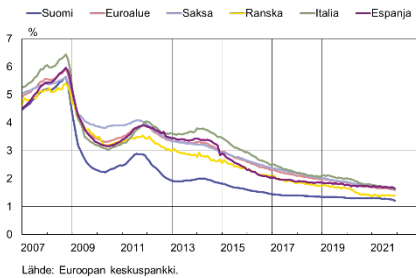
Kuvio 7. Uusien asuntolainojen korko

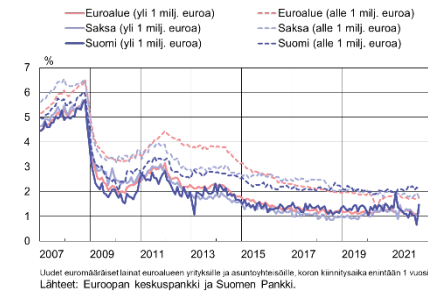
Kuvio 8. Yrityslainakannan vuotuinen muutos

Kuvio 9. Yrityslainakannan korko

Kuvio 10. Uusien yrityslainojen korko

EKP:n rahapolitiikka kertomusvuonna

EKP:n rahapolitiikka pysyi vuonna 2021 edelleen hyvin kevyenä. EKP:n neuvosto piti ohjaukorkonsa ennallaan koko vuoden. Perusoperaatioiden korko oli 0,00 %, maksuvalmiusluoton korko 0,25 % ja talletuskorko –0,50 %. Korot ovat olleet tällä tasolla syyskuusta 2019 lähtien. Neuvosto ennakoii korkojen säilyvän tällaisina, kunnes omaisuuserien netto-ostot päättyvät.

Rahapolitiikan epätavanomaisiin toimiin kuuluvan laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman netto-ostot pysyivät 20 mrd. euron kuukausivauhdissa vuonna 2021. Joulukuussa 2021 tehtiin päätös, että pandemiaan liittyvä osto-ohjelma (PEPP, pandemic emergency purchase programme) päättyy maaliskuussa 2022. Sen jälkeen laajennettujen omaisuuserien osto-ohjelmaa (APP, asset purchase programme) kasvatetaan 40 mrd. euroon toisella neljänneksellä siten, että näitä ostoja vähennetään 30 mrd. euroon kolmannella neljänneksellä 2022 ja edelleen 20 mrd. euroon lokakuussa 2022.

Samalla päätettiin, että laajennettujen omaisuuserien osto-ohjelmassa takaisin maksettavan pääoman uudelleensijoitukset jatkuvat kutakuinkin täysmääräisinä vielä sen jälkeen, kun EKP:n neuvosto alkaa nostaa EKP:n ohjaukorkoja, ja joka tapauksessa niin kauan, kun on tarpeen suotuisan likviditeettitilanteen ja vahvasti kasvua tukevan rahapolitiikan ylläpitämiseksi. Eurojärjestelmän tase oli hieman yli 8 500 mrd. euroa vuoden 2021 lopussa.

EKP:n neuvosto arvioi **tammikuussa 2021**, että euroalueen talouskasvu ja lähiajan näkymät ovat vielä heikot. Myös inflaatiopaineet olivat yhä vaikeat. Näiden arvioiden perusteella EKP:n neuvosto päätti tammikuun kokouksessaan pitää elvyttävän rahapolitiikan virityksen ennallaan.

Maaliskuun 2021 rahapolitiikkakokouksessaan EKP:n neuvosto totesi, että koronapandemia näyttäisi hidastaneen euroalueen talouskasvua vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Tilanteen odotettiin kuitenkin paranevan loppuvuonna. Inflaatio oli lievässä nousussa tilapäisten tekijöiden ja energian hinnannousun vuoksi, mutta kokonaisuutena inflaatiopaineet arvioitiin yhä vaikeiksi. Näiden arvioiden perusteella suotuisten rahoitusolojen säilyttäminen yli pandemiaperiodin nähtiin välttämättömäksi. Rahoitusoloista ja inflaationäkymistä tekemänsä arvion perusteella EKP:n neuvosto ilmoitti, että netto-ostoja PEPP-ohjelmassa on syytä merkittävästi nopeuttaa – sovitun enintään 1 850 mrd. euron ostokuoren puitteissa – toisella vuosineljänneksellä verrattuna vuoden 2021 alkukuukausiin. Muilta osin rahapolitiikan viritys pidettiin ennallaan.

Huhtikuun rahapolitiikkakokouksessaan EKP:n neuvosto totesi koronapandemian varjostavan yhä kasvunäkymiä. Talouskasvun odotettiin kuitenkin vahvistuvan loppuvuonna. Inflaatio oli edelleen lievästi noussut tilapäisten tekijöiden ja energian hinnannousun vuoksi. Rahoitusolot olivat säilyneet suotuisina. Näiden tietojen perusteella EKP:n neuvosto ilmoitti pitävänsä rahapolitiikan elvyttävän virityksen ennallaan.

Kesäkuussa EKP:n neuvosto arvioi, että talouskasvu lähtee kiihtymään vuoden jälkipuoliskolla. Inflaatio oli nopeutunut edelleen tilapäisten tekijöiden ja energian hinnannousun siivittämänä. Inflaation odotettiin edelleen kiihtyvän loppuvuonna ennen kuin se hidastuisi vuoden 2022 alussa. Rahoitusolot olivat säilyneet suotuisina markkinakorkojen noususta huolimatta. Koska alkuvuoden talouskasvu osoittautui odotettua paremmaksi, eurojärjestelmän asiantuntijat nostivat kesäkuussa kuluvaan ja seuraavaan vuoden kasvuennustetta euroalueen BKT:n kasvusta. Myös inflaatioennustetta vuosille 2021 ja 2022 korotettiin tilapäisten tekijöiden ja energian hinnannousun vuoksi. Näiden tietojen perusteella EKP:n neuvosto ilmoitti pitävänsä rahapolitiikan elvyttävän virityksen ennallaan.

Heinäkuun alussa EKP:n neuvosto tiedotti rahapolitiikan strategian uudelleenarvioinnista. EKP:n neuvosto tarkensi hintavakaudesta johdettua inflaatiotavoitetta siten, että se on jatkossa symmetrisesti kahden prosentin inflaatiotavoite keskipitkällä aikavälillä. EKP:n neuvosto lisäsi myös suunnitelman ilmastonäkökohtien sisällyttämiseksi rahapolitiikan strategian muihin tavoitteisiin, kunhan hintavakautavoite ei vaarannu. **Heinäkuun** rahapolitiikkakokouksessaan EKP:n neuvosto totesi, että toisen neljänneksen vahvan talouskasvun odotetaan jatkuvan myös kolmannella neljänneksellä. Koronapandemian uuden delta-muunnoksen nähtiin kuitenkin muodostavan merkittävän heikompaa suuntaan viittaavan riskin tälle hyvälle talousnäkymälle. Inflaatio oli edelleen kiihtynyt hieman, mutta sen arvioitiin olevan tilapäistä. Rahoitusolojen katsottiin myös säilyneen suotuisina. Näiden tietojen perusteella EKP:n neuvosto ilmoitti pitävänsä rahapolitiikan elvyttävän virityksen ennallaan.

Syyskuun rahapolitiikkakokouksessaan EKP:n neuvosto totesi, että kuluvaan vuoden talouskasvu on ollut ripeää. Inflaatio on ollut ennakoitua nopeampaa tilapäisten tekijöiden ja energian hinnannousun vuoksi. Lisäksi rahoitusolot ovat olleet suotuisat. Edelleen korostettiin, että inflaatioennusteiden korottaminen johtui lähinnä tilapäisistä seikoista ja energian hinnannoususta. Näiden tietojen perusteella EKP:n neuvosto ilmoitti, että rahoitusolot voidaan pitää suotuisina, vaikka pandemiaan liittyvässä osto-ohjelmassa tehtäisiin netto-ostoja maltillisempaan tahtiin kuin kahdella edellisellä vuosineljänneksellä. EKP:n neuvosto ilmoitti myös pitävänsä muun rahapolitiikan elvyttävän virityksen ennallaan.

Lokakuun rahapolitiikkakokouksessaan EKP:n neuvosto totesi, että vahvan talouskasvun odotetaan jatkuvan, vaikkakin aavistuksen ennakoitua hitaampana. Inflaatio oli edelleen kiihtynyt hieman, mutta tämän nähtiin olevan laajalti seurausta energian hinnannoususta ja siitä, että kysyntä on ylittänyt tuotantorajoitteisen tarjonnan. Rahoitusolojen katsottiin myös säilyneen suotuisina. Näiden tietojen perusteella EKP:n neuvosto ilmoitti pitävänsä rahapolitiikan elvyttävän virityksen ennallaan.

Joulukuun rahapolitiikkakokouksessaan EKP:n neuvosto totesi, että talouskasvu jatkuu myös seuraavana vuonna vahvana, vaikkakin hieman hitaampana. Pandemian uusi omikronmuunnos levisi loppuvuonna ja varjosti talousnäkyviä. Inflaatio oli edelleen kiihtynyt, marraskuussa jo 4,9 prosenttiin. Tämän nähtiin olevan laajalti seurausta energian hinnannoususta ja siitä, että kysyntä on ylittänyt tuotantorajoitteisen tarjonnan. Inflaation kiihtymisen katsottiin kuitenkin edelleen olevan tilapäistä ja hellittävän vuonna 2022, kun tilapäiset tekijät väistyisivät asteittain.

EKP:n neuvosto arvioi, että talouskasvun kiihtyminen ja inflaation nopeutuminen lähemmäksi inflaatio-tavoitetta mahdollistavat vaiheittaisen osto-ohjelmien vähennyksen seuraavina vuosineljänneksinä. Pandemiaan liittyvässä PEPP-osto-ohjelmassa tehdään netto-ostoja maltillisempaan tahtiin vuoden 2022 ensimmäisellä neljänneksellä kuin edeltävällä vuosineljänneksellä. PEPP-ohjelmaa jatketaan sovitusti vuoden 2022 maaliskuun loppuun. Päätöksen mukaan PEPP-ohjelmassa hankittujen omaisuus-erien uudelleensijoituksia voidaan käyttää joustavasti eri aikoina eri arvopaperiluokkiin ja eri maihin, jos pandemia uhkaa uudelleen johtaa markkinoiden eriytymiseen. Osto-ohjelmien vaiheittaisen vähentämisen on oltava yhteensopiva rahapolitiikan virityksen kanssa, joka tähtää siihen, että inflaatio vakautuu lähelle 2 prosentin symmetristä inflaatiotavoitetta keskipitkällä aikavälillä. EKP:n neuvosto päätti lisätä kuukausittaisia omaisuuserien APP-osto-ohjelman netto-ostoja 40 mrd. euroon vuoden 2022 toisella neljänneksellä ja vähentää niitä 30 mrd. euroon kolmannella neljänneksellä. Lokakuusta 2022 eteenpäin APP-netto-ostot supistuvat 20 mrd. euron kuukausivauhtiin, jota jatketaan niin pitkään kuin on tarpeen vahvistamaan politiikkakorkojen elvyttävää vaikutusta. EKP:n neuvosto odottaa netto-ostojen päättyvän vähän ennen kuin politiikkakorkoja aletaan nostaa.

Kaiken kaikkiaan EKP:n rahapolitiikka tuki talouden kasvua vuoden 2021 aikana. Kevyen rahapolitiikan tarkoitus oli varmistaa, että rahoitusolot olivat suotuisat kaikilla talouden sektoreilla. Kevyt rahapolitiikka auttoi pitämään pankkiluottojen tarjonnan runsaana ja helpotti rahoituksen saantia. Kotitalouksien ja yritysten lainansaannin helpottuminen edisti kulutusta ja yritysten investointeja. Sitä kautta se vahvisti myös talouskasvua ja hintapaineiden voimistumista euroalueella.

EKP:n neuvosto arvioi, että tavoitteellisen ja kasvuystävällisen fiskaalielvytyksen tulisi edelleen täydentää rahapolitiikkaa. Tämä auttaa myös taloutta sopeutumaan rakenteellisiin muutoksiin. NextGenerationEU-ohjelman (NGEU) ja Fit for 55 -ilmastopakettien tehokkaat toimeenpanot myötävaikuttavat vahvaan, vihreään ja kestäväan kasvun elpymiseen euroalueella.

1.3 Suomen Pankin toiminta kertomusvuonna

Rahapolitiikan valmistelu ja toteuttaminen

Suomen Pankin pääjohtaja osallistui aiempaan tapaan EKP:n neuvoston jäsenenä rahapolitiiseen päätöksentekoon kertomusvuoden kuluessa. Pankin asiantuntijat olivat sekä mukana rahapolitiikan päätösten valmistelussa ja muussa taustatyössä että osallistuivat eurojärjestelmän rahapolitiikan komitean ja markkinaoperaatioiden komitean työskentelyyn.

Suomen Pankki vastaa rahapolitiikan toteutuksesta Suomessa. Suomessa sijaitsevat luottolaitokset pitävät keskuspankkitilejään Suomen Pankissa ja voivat osallistua operaatioihin Suomen Pankin välityksellä. Suomen Pankki on osallistunut myös eurojärjestelmän laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman toteuttamiseen.

Eurojärjestelmän talletuskorko sekä perusrahoitusoperaation ja maksuvalmiusluoton korot pidettiin koko vuoden 2021 alemmina kuin koskaan aiemmin eli -0,50, 0,00 ja 0,25 prosentissa. Kokouksestaan 22.7.2021 alkaen EKP:n neuvosto on viestinyt päivitetyn rahapolitiikan strategian mukaisesti, että nämä politiikkakorot tulevat pysymään nykyisellään tai alemmina, kunnes inflaatiovauhti nopeutuu kestävästi kahteen prosenttiin. Inflaatio voi tilapäisesti olla myös tavoitetta jonkin verran nopeampaa.

Maturiteetiltaan pidemmät epätavanomaiset rahoitusoperaatiot olivat vuonna 2021 tärkeä osa eurojärjestelmän toimia suotuisen rahoitusolojen ylläpitämiseksi, kun euroalueen talous toipui koronapandemian aiheuttamista ongelmista. Vuonna 2019 aloitetun kohdennettujen pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden kolmannen sarjan (TLTRO III) piirissä toteutettiin neljä neljännesvuosittaista operaatiota vuonna 2021. TLTRO-luottojen ehdot pysyivät kevennettyinä EKP:n neuvoston vuonna 2020 päättämän mukaisesti.

Lisäksi eurojärjestelmä toteutti neljä pandemiaan liittyvää pitempiaikaista PELTRO-rahoitusoperaatioita (pandemic emergency longer-term refinancing operations), joissa tarjottiin maturiteetiltaan noin yhden vuoden mittaista rahoitusta. Kunkin operaation korko on 0,25 prosenttiyksikköä alle kyseisen operaation juoksuajan keskimääräisen perusrahoitusoperaation koron.

Pankit ovat edelleen hakeneet etenkin TLTRO-luottoja aktiivisesti. Eurojärjestelmän avoimien luottojen määrä kasvoi vuoden 2021 aikana noin 1 800 mrd. eurosta yli 2 200 mrd. euroon. Summa koostuu lähes yksinomaan TLTRO-luotoista. Suomalaisilla pankeilla oli vuoden 2021 lopussa avoinna olevia TLTRO-luottoja yhteensä 36 mrd. euron edestä, kun vuoden 2020 lopussa summa oli 22 mrd. euroa.

Joulukuun 2021 kokouksessaan EKP:n neuvosto ei tehnyt päätöstä uusien TLTRO- tai PELTRO-operaatioiden toteuttamisesta vuonna 2022. Se kuitenkin totesi arvioivansa TLTRO-operaatioiden tilannetta uudelleen tasaisin väliajoin. Se myös ilmoitti tarkkailevansa edelleen pankkien rahoitusolojen kehitystä ja pyrkivänsä varmistamaan, ettei TLTRO-rahoituksen erääntyminen häiritse rahapolitiikan välittymistä.

Eurojärjestelmä varmisti globaalisti merkittävien valuuttojen saatavuuden ylläpitämällä olemassa olevia valuutanvaihtojärjestelyjä Yhdysvaltain, Englannin, Japanin, Sveitsin ja Kanadan keskuspankkien kanssa. Koska dollarimääräisen rahoituksen hinta markkinoilla oli laskenut ja saatavuus oli kohentunut, EKP:n neuvosto päätti huhtikuussa 2021 keskeyttää kolmen kuukauden pituiset dollarimääräiset rahoitusoperaatiot 1.7.2021 alkaen. Ne voidaan kuitenkin tarvittaessa ottaa uudelleen käyttöön. Dollarimääräisiin operaatioihin ei osallistunut Suomen Pankin vastapuolia vuonna 2021.

Eurojärjestelmä varmisti edelleen kriisitilanteessa tarvittavan euromääräisen likviditeetin saatavuuden myös euroalueen ulkopuolella. Vuonna 2020 euroalueen ulkopuolisten keskuspankkien kanssa (EU-REP) aloitettu takaisinostojärjestely (repo facility), Kroatian ja Bulgarian keskuspankkien kanssa solmitut valuutanvaihtosopimukset sekä Albanian, Pohjois-Makedonian, Romanian, San Marinon, Serbian ja Unkarin keskuspankkien kanssa solmitut kahdenväliset takaisinostojärjestelyt (repo line) ovat voimassa maaliskuuhun 2022 asti.

Eurojärjestelmä toteutti viikoittaiset perusrahoitusoperaatiot ja säännölliset kolmen kuukauden mittaiset pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot edelleen kiinteäkorkoisina huutokauppoina, joissa tehdyt tarjoukset hyväksyttiin täysimääräisesti. Nämä rahoitusoperaatiot toteutetaan jatkossakin tällä tavalla niin kauan kuin on tarpeen. Vuonna 2021 pankit täyttivät eurojärjestelmässä lainatarpeensa etenkin pitempiaikaisista ja edullisemmista epätavanomaisista operaatioista. Ne hakivat vain niukasti luottoja säännöllisistä operaatioista.

Euroalueen pankkijärjestelmän ylimääräinen likviditeetti eli pankkien keskuspankissa pitämät vähimmäisvarantovelvoitteen ylittävät talletukset kasvoivat vuonna 2021 noin 800 mrd. eurolla eli noin 4 100 mrd. euroon. Suomen Pankkiin tehtiin vuonna 2021 vähimmäisvarantovaateen ylittäviä talletuksia keskimäärin 151 mrd. euroa, kun vuonna 2020 määrä oli 104 mrd. euroa. Kasvu johtui etenkin koronakriisin myötä jatkuneista eurojärjestelmän arvopaperiostoista ja pankkien lisääntyneistä TLTRO-luotoista.

EKP:n neuvosto teki vuoden 2020 aikana useita keskuspankkiluoton vakuuksiin liittyviä päätöksiä, joiden tarkoituksena on turvata pankkien keskuspankkirahoitus vaikeassakin tilanteessa. EKP:n neuvosto oli päättänyt edellisen vuoden joulukuussa, että kyseisiä vakuushelpotuksia jatketaan kesäkuuhun 2022 asti. Näihin vuonna 2020 alkaneisiin väliaikaisiin vakuushelpotuksiin kuului muun muassa vakuuskelpoisten omaisuuserien aliarvostusten laskeminen 20 prosentilla. Näin samoilla vakuuksilla voi saada enemmän luottoa keskuspankista.

Eurojärjestelmä päivitti vakuuskehikkoaan myös vuonna 2021. Eurojärjestelmä alkoi muun muassa hyväksyä vakuutena jälkimarkkinakelpoisia omaisuuseriä, joiden kuponkikorko on sidottu kestävän kehityksen tavoitteisiin (SPT, sustainability performance targets).

Suomen Pankki piti voimassa kansalliset toimet vakuuksien riittävyyden turvaamiseksi. Syksyllä 2020 käyttöön otettu lisälainasaamiskehikko säilyi ennallaan vuoden 2021 aikana, lukuun ottamatta pidennyksiä kehikossa hyväksytyjen takausten myöntämisaikaan.

Suomen Pankin rahapolitiikan vastapuolijoukko säilyi muuttumattomana. Vastapuolia oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 16. Joukko muodostui suomalaisista luottolaitoksista sekä pohjoismaisten pankkien Suomessa toimivista sivuliikkeistä.

Suomen Pankin vastapuolten toimittamien vakuuksien määrä kasvoi edelleen vuonna 2021. Vakuuksia oli pantattuna Suomen Pankille vuonna 2021 keskimäärin noin 40 mrd. euron edestä, kun edellisvuonna vastaava luku oli noin 27 mrd. euroa.

Rahoitusvakaus

Suomen Pankki arvioi rahoitusjärjestelmän vakautta uhkaavia riskejä ja haavoittuvuuksia. Niitä liittyy tällä hetkellä erityisesti asunto- ja taloyhtiölainojen ja kotitalouksien velkaantumisen jatkuvaan kasvuun.

Suomen Pankki korosti vuonna 2021, että kotitalouksien velkaantumisen hillitsemiseksi tulisi saada viipymättä käyttöön uusia kohdennettuja välineitä.

Tällaisia välineitä olisivat esimerkiksi enimmäisvelkasuhde eli velkakatto sekä asunto- ja taloyhtiölainojen pituusrajoitus. Velkakatto hillitsi kotitalouksien velkaantumisen kasvua suhteessa tuloihin. Suomen Pankin mukaan välineiden tulisi ulottua kaikkeen luotonantoon, myös pankkisektorin ulkopuolelle.

Asuntolainat pitenevät

Kotitalouksien velat suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin ovat kasvaneet edelleen koronapandemian aikana, ja velkaantuneisuus on ennätysellisen suurta. Lisäksi asuntolainat ovat pidempiä kuin koskaan ennen.

Velkakatto voisi vaimentaa suhdannevaihteluita

Suomen Pankissa tarkasteltiin myös Suomen Pankin yleisen tasapainon mallin avulla sitä, millaisia vaikutuksia velkakaton käyttöönotolla voisi olla talouskasvuun. Tulosten mukaan vaikutukset pitkän aikavälin talouskasvuun olisivat vähäiset.

Velkakaton käyttöönotto saattaisi kuitenkin vaimentaa talouden suhdannevaihteluita nykyiseen lainakattorajoitteeseen verrattuna.

Oma stressitestikehikko huomioi pohjoismaiset kytkökset

Finanssivalvonnan johtokunta ei korottanut kotimaisten pankkien makrovakauspuskureita vuonna 2021, mutta Suomen Pankissa tehtiin analyysityötä, jolla parannettiin valmiuksia asettaa puskurit taroituksenmukaisen suuruisiksi tulevaisuudessa.

Suomen Pankki ja Finanssivalvonta kehittivät yhteistyössä omaa stressitestikehikkoa, jolla täydennetään eurooppalaisia pankkien stressitestejä. Oman stressitestin avulla saadaan informaatiota pankkien tappionsietokyvystä, kun ne kohtaavat vakavan häiriön toimintaympäristössään.

Stressitestikehikossa voidaan huomioida se, että suomalaisilla pankeilla on liiketoimintaa muualla Pohjoismaissa, ja arvioida siten altistumia myös muiden Pohjoismaiden suhdanteisiin.

Yrityksillä vähemmän lyhennysvapaita

Vuoden 2021 aikana Suomen Pankki kiinnitti analyysissään huomiota erityisesti siihen, miten suomalaiset yritykset ovat pärjänneet pandemian aikana.

Vaikka yritysluottoihin liittyvät riskit pankeille kasvoivat pandemian takia, pankkien keskimääräiset lainakorot eivät nousseet huomattavasti. Vuonna 2021 ei nähty enää samanlaista lyhennysvapaiden ja muiden maksuohjelmamuutosten tarvetta kuin keväällä 2020. Myöskään pahimmat pelot luottotappiokehityksestä eivät toteutuneet.

Rahoitussektorilla on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen torjumisessa

Rahoituksen saatavuuden rooli vihreään siirtymän mahdollistajana on korostunut viime vuosina. Siksi keskuspankit ja valvojat arvioivat, millaisia riskejä ilmastonmuutos ja ilmastopolitiikka voivat aiheuttaa

eri rahoitusalan toimijoille. Suomen Pankki on kehittänyt rahoitussektorin ilmatoriskien arvioimiseksi omia analyysivalmiuksia ja -aineistoja sekä osallistunut kansainväliseen yhteistyöhön.

Talouden siirtymä kohti hiilineutraaliutta tulee vaatimaan mittavia investointeja. Rahoitusvirtoja on ohjattava kestävämmästä taloudellisesta toiminnasta kestävään toimintaan. Rahoitussektorin rooli ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tarvittavien toimien mahdollistajana on tärkeä.

Rahoituslalle huolia aiheuttavat sekä ilmastopolitiikasta johtuvat siirtymäriskit että ilmastonmuutoksen vaikutuksista johtuvat fyysiset riskit. Huoli liittyy nimenomaan rahoitusalan toimijoiden kykyyn arvioida näiden pitkäaikaisten riskien vaikutuksia ja kustannuksia liiketoiminnassaan.

Varallisuuden hallinta

Vuoden 2021 lopussa Suomen Pankin rahoitusvarallisuus oli noin 11 mrd. euroa. Se koostui suorista valuutta- ja euromääräisistä korkosijoituksista, osake- ja kiinteistörahastosijoituksista, kultavarannosta sekä Kansainvälisen valuuttarahaston erityisten nosto-oikeuksien määräisistä eristä (SDR, Special Drawing Rights).

Valuuttamääräiset korkosijoitukset koostuvat Yhdysvaltain dollareista (USD), Englannin punnista (GBP) sekä Japanin jeneistä (JPY). Ne muodostavat valuuttavarannon yhdessä Kansainvälisen valuuttarahaston erityisten nosto-oikeuksien kanssa.

Vuonna 2021 Suomen Pankin pitkäaikainen sijoitustoiminta koostui osake- ja kiinteistösijoituksista, jotka toteutettiin epäsuorasti rahastojen kautta. Salkun koko oli vuoden lopussa yhteensä 1 688 milj. euroa.

Suomen Pankin rahoitusvarallisuus kasvoi vuoden 2021 aikana 936 milj. euroa erityisesti osakesalkun markkina-arvon nousun ja Yhdysvaltain dollarin vahvistumisen ansiosta.

Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden kokonaistuotto vuonna 2021 oli 8,6 % eli 866 milj. euroa. Maailmantalous elpyi rokotekattavuuden parantuessa ja edelleen keveän rahapolitiikan tukemana vuoden 2021 aikana. Inflaatio kiihtyi muun muassa energian hintojen nousun myötä, mistä seurasi, että korot nousivat varsinkin Yhdysvalloissa.

Korkojen nousun vuoksi korkosijoitusten tuotto oli negatiivinen, -35,1 milj. euroa. Yhdysvaltain dollarin määräisten korkosijoitusten tuotto oli -28,7 milj. euroa, Englannin punnan määräisten -5,9 milj. euroa, Japanin jenin määräisten -0,4 milj. euroa ja euromääräisten -0,1 milj. euroa.

Pörssikurssit nousivat vuonna 2021 talouksien elpymisen ja yritysten hyvien tulosten ansiosta. Osakemarkkinoilla oli kuitenkin ajoittain epävarmuutta koronnosto-odotusten kasvun ja koronatilanteen ailahtelun takia. Suomen Pankin osakesijoitusten tuotto vuonna 2021 oli 23,1 % eli 273 milj. euroa.

Kiinteistörahastojen vuosittainen tuotto vaihtelee saatujen vuokrien ja kiinteistöjen arvonmuutosten mukaan. Vuonna 2021 kiinteistömarkkinat elpyivät edellisen vuoden tilanteesta, mikä näkyi transaktiiviteetin piristymisenä, arvostusten nousuna ja vuokranmaksukyvyyn normalisoitumisena. Suomen Pankin kiinteistösijoitukset tuottivat 6,5 % eli 10 milj. euroa vuonna 2021.

Dollarin ja punnan vahvistuminen suhteessa euroon näkyi positiivisena arvonmuutostuottona, 483 milj. euronä. Korkosijoitusvarallisuuden valuuttamääräisten erien arvo nousi 378 milj. euroa, josta Yhdysvaltain dollari -osuuden muutos oli 349 milj. euroa, Englannin punta -osuuden 52 milj. euroa ja Japanin jeni -osuuden -23 milj. euroa.

Suomen Pankin osakevarallisuuden valuuttojen arvonmuutos vuonna 2021 oli 105 milj. euroa.

Rahoitusvarallisuutta merkittävämpi osa Suomen Pankin varallisuudesta on rahapolitiittisista syistä ostettuja velkakirjoja ja rahapolitiikan toimeenpanossa syntyneitä lainasaatavia pankeilta.

Eurojärjestelmän rahapoliittiset toimet toteutetaan hajautetusti eri jäsenmaiden ja EKP:n kesken, ja niiden riskit ja tuotot jaetaan suurelta osin kansallisten keskuspankkien kesken.

Suomen Pankin osuus eurojärjestelmän yhteisistä rahapoliittisista saatavista määräytyy ns. pääoma-avaimen mukaisesti. Kunkin maan pääoma-avain riippuu talouden suhteellisesta koosta. Vuoden 2021 lopussa Suomen Pankin osuus oli 1,837 %. Julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelman valtionlainojen sekä pandemiaan liittyvän osto-ohjelman (PEPP, pandemic emergency purchase programme) valtionlainojen aiheuttamat riskit kansalliset keskuspankit kantavat kuitenkin itse.

Eurojärjestelmän rahapoliittisten saatavien määrä kasvoi vuoden 2021 aikana noin 1 400 mrd. euroa ja oli vuoden lopussa noin 6 900 mrd. euroa. Kasvu johtui erityisesti pandemiaan liittyvässä osto-ohjelmassa toteutetuista velkakirjaostoista sekä kohdennetuissa pitempiaikaisissa rahoitusoperaatioissa (TLTRO, targeted longer-term refinancing operations) myönnettyistä lainoista. Lisäksi omaisuuserien osto-ohjelman (APP, asset purchase programme) netto-ostot jatkuivat edelleen vuonna 2021 ja kasvattivat eurojärjestelmän rahapoliittisia saatavia.

Suomen Pankin osuus rahapoliittisista saatavista kasvoi noin 29 mrd. euroa ja oli vuoden lopussa noin 119 mrd. euroa. Rahapoliittisten saatavien kasvun vuoksi myös niihin liittyvät riskit kasvoivat vuoden aikana

Suomen Pankin rahoitusvarallisuus ja osuus rahapoliittisista saatavista

<i>Milj. euroa</i>	<i>31.12.2021</i>	<i>31.12.2020</i>
Rahoitusvarallisuus	10 946	10 010
Kulta	2 537	2 434
Valuuttavaranto	6 720	6 261
Euromääräiset korkosijoitukset	0	61
Osakerahastosijoitukset	1 513	1 135
Kiinteistörahastosijoitukset	176	119
Osuus rahapoliittisista saatavista	118 748	90 022
Rahoitusoperaatiot	40 446	32 939
Kohdennetut luotto-operaatiot ¹	40 375	32 423
Muut rahoitusoperaatiot ¹	70	515
Omaisuserien osto-ohjelman velkakirjat	50 121	43 842
Suomen valtionlainat ja valtiosidonnaiset lainat	34 554	29 822
Yhteiseurooppalaisten instituutioiden lainat ¹	4 859	4 580
Katetut lainat ¹	5 019	4 841
Yrityslainat ¹	5 688	4 600
Pandemiaan liittyvän osto-ohjelman velkakirjat²	28 070	12 747
Lopetetut ohjelmat	111	494
Arvopaperimarkkinaohjelma ¹	101	484
Katettujen lainojen osto-ohjelmat	10	10
Yhteensä	129 694	100 032

¹ Pääoma-avainosuus (1,837 % 1.2.2020 alkaen) kansallisten keskuspankkien yhteismäärästä.

² Pandemiaan liittyvän osto-ohjelman kohdalla taulukossa on esitetty Suomen Pankin taseessa oleva saatava.

Riskienhallinta

Rahapolitiikan toteuttaminen sekä rahoitusjärjestelmän vakauden ja toimivuuden turvaaminen ovat keskuspankin ydintehtäviä. Tehtävän toteuttamiseen sisältyy riskejä, joista voi aiheutua tappioita. Suomen Pankki on varautunut riskeihin huolehtimalla taseen vahvuudesta eli kartuttamalla varauksia ja omia pääomia sekä hajauttamalla sijoituksia.

Suomen Pankin taloudelliset riskit muodostuvat markkina-, luotto- ja likviditeettiriskeistä. Markkinariskit ovat esimerkiksi valuuttakurssien, korkojen ja osakehintojen epäsuotuisia muutoksia.

Suomen Pankki sijoittaa osan rahoitusvarallisuudestaan kansainvälisille osake- ja kiinteistömarkkinoille. Sijoitukset tehdään rahastojen kautta, ja ne hajauttavat taseen muita riskejä.

Suomen Pankin taseessa on rakenteellinen korkoriski. Eurojärjestelmä päättää liikepankkien keskuspankkitalletuksille maksettavan korkotason rahapoliittisin perustein. Korkopäätös vaikuttaa välittömästi Suomen Pankin korkokustannuksiin. Rahapoliittiset saatavat ovat sen sijaan pääosin kiinteäkorkoisia.

Näin ollen talletuksille maksettavan koron nosto heikentää Suomen Pankin korkokatetta. Tämä ero taseen varojen ja velkojen korkosidonnaisuudessa aiheuttaa rakenteellisen korkoriskin Suomen Pankin taseeseen.

Osto-ohjelmiin liittyvien netto-ostojen jatkuessa rakenteellinen korkoriskiasema kasvaa. Myös erääntyvien velkakirjojen uudelleen sijoittaminen ylläpitää omalta osaltaan rakenteellista korkoriskiä.

Suomen Pankin tase ja rahapolitiikan riskit kasvoivat vuoden 2021 aikana edelliseen vuoteen verrattuna. Syynä riskien kasvuun oli pääasiassa rahapoliittisten saatavien määrän kasvu, johon vaikuttivat etenkin rahapoliittiset elvytystoimet. Myös rahoitusvarallisuuteen liittyvät riskit kasvoivat hieman pääasiassa osakerahastosijoitusten arvonnousun vuoksi.

Muu toiminta

Suomen Pankki kotimaisessa talouspolitiikassa ja Suomen talouden ennustaminen

Suomen Pankki analysoi vuonna 2021 aiempien vuosien tapaan talouden kehitystä ja osallistui kotimaiseen talouspoliittiseen keskusteluun. Kannanotot perustuvat Suomen Pankille laissa ja EU:n perussopimuksessa asetettuihin tavoitteisiin ja itsenäiseen asemaan.

Kun koronapandemia jatkui vuonna 2021, Suomen Pankki korosti, että pandemiaa tehokkaasti torjuvat toimet ovat keskeisiä myös talouden kannalta. Rokotekattavuudella on tässä suuri merkitys. Koronakriisin alkuvaiheessa talouspolitiikan laaja-alainen ja nopea reaktio onnistui estämään massatyöttömyyden ja konkurssiaallon. Julkisen velan kasvu oli tuolloin hyvin perusteltua.

Vuoden 2021 lopulla tilanne kuitenkin oli jo toinen. Kun taloudessa on saatu kovempaa maata jalkojen alle, finanssipolitiikassa on syytä muuttaa suuntaa ja varautua väestön ikääntymisen seurauksiin ja tuleviin kriiseihin. Julkisen talouden hoidossa on myös hyvä ottaa huomioon, että jossain vaiheessa yleinen korkotasoa tulee nousemaan viime vuosien poikkeuksellisen alhaiselta tasolta.

Erityisesti Suomessa julkisen talouden vahvistaminen on tarpeen, koska vanhusväestön osuus kasvaa meillä poikkeuksellisen nopeasti ja vuoden 2021 lopulla talous oli jo siirtymässä suotuisaan suhdannevaiheeseen. Hyvässä suhdannetilanteessa elvyttävä finanssipolitiikka ei tue tehokkaasti kasvua eikä työllisyyttä.

Suomen Pankki toi vuoden 2021 aikana esiin, että Suomessa on syytä pyrkiä palaamaan mahdollisimman pian sellaiseen valtiontalouden menokehykseen, joka johtaa lähemmäksi julkisen talouden tasapainoa. Lisäksi Suomen Pankki korosti tarvetta pohtia julkisen talouden kansallisen ohjauksjärjestelmän vahvistamista, esimerkiksi Ruotsin mallin mukaan.

Suomen Pankki korosti vuonna 2021, että talouden kasvumahdollisuuksia ja julkisen talouden kestävyyttä on mahdollista tukea erilaisilla uudistuksilla. Voidaan panostaa koulutukseen, parantaa työperäisen maahanmuuton edellytyksiä, pyrkiä lisäämään tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä uudistaa laajemmin innovaatiopolitiikkaa. Työllistymisen kannustimien vahvistamisella ja työmarkkinoiden toiminnalla on suuri merkitys talouskasvulle ja työllisyydelle sekä julkisen talouden näkyville.

Vuoden 2021 aikana Suomen Pankki osallistui EU:n talouskoordinaation ja rahaliiton kehittämistä koskevaan keskusteluun korostaen muun muassa tarvetta viedä eteenpäin pankkiunionin ja pääomamarkkinaunionin rakentamista. Suomen Pankki näki myös tarpeelliseksi EU:n finanssipolitiikan sääntökehikon uudistamisen. Sääntöjä on tarpeen yksinkertaistaa, ja niiden on syytä tukea vastasyklisiä finanssipolitiikkaa myös suotuisassa suhdannevaiheessa.

Suomen Pankki laatii ennusteita ensisijaisesti euroalueen yhteisen rahapolitiikan valmistelun ja päätöksenteon tueksi. Suomen talouden ennuste laaditaan osana eurojärjestelmän ennustetta yhteistyössä Euroopan keskuspankin ja muun eurojärjestelmän kanssa. Suomen Pankki julkaisee kokonais-taloudellisten ennusteiden lisäksi väliennusteita kaksi kertaa vuodessa. Maalis- ja syyskuussa julkaistavat väliennusteet ovat suppeampia kuin eurojärjestelmässä laadittavat ennusteet.

Suomen Pankki tarkisti ennusteitaan vuoden 2021 aikana systemaattisesti nopeamman kasvun suuntaan. Myös inflaatioennustetta tarkistettiin energian hintojen nousun myötä ylöspäin. Vuoden 2021 aikana tuotettujen ennusteiden suurimmat epävarmuudet liittyivät pandemiatilanteen kehityksen lisäksi globaaleihin tarjontahäiriöihin.

Suomen Pankki arvioi maaliskuun 2021 väliennusteessa talouden kasvuvauhdin kiihtyvän 2,6 prosenttiin vuonna 2021. Talouden kohenemista selitettiin pääosin yksityisen kulutuksen toipumisella. Ennusteessa oletettiin, että rokotuskattavuuden parantuessa rajoitustoimet purettaisiin vähitellen ja talouskasvu pääsisi vauhtiin.

Kesäkuun 2021 laajassa ennusteessa Suomen talouden arvioitiin kasvavan 2,9 % vuonna 2021 ja 3,0 % vuonna 2022. Nopean kasvun arvioitiin kuitenkin jäävän väliaikaiseksi heijastaen väestön ikääntymisen negatiivisia vaikutuksia pidemmän aikavälin kasvunäkymiin. Raaka-aineiden kallistumisen ja vahvistuvan kulutuskysynnän nähtiin kiihdyttävän inflaatiota selvästi vuonna 2021, mikä uhkasi heikentää kasvua maailmanlaajuisesti. Ennusteessa hintojen voimakkaan nousun odotettiin kuitenkin jäävän tilapäiseksi.

Syyskuun 2021 väliennusteessa talouden kasvunäkymät näyttivät paremmilta kuin vielä keväällä arvioitiin. Vahvan talouskasvun imussa työllisyys kasvoi kesän aikana odotettua nopeammin ja kuluttajahintojen nousuvauhti kiihtyi.

Joulukuun 2021 ennusteessa Suomen Pankki korosti huonontuvan koronatilanteen, tarjontahäiriöiden ja raaka-aineiden hintojen nopean nousun merkitystä Suomen talouskasvua varjostavina tekijöinä. Talouden arvioitiin kehittyvän ennustettua heikommin, jos globaalit tarjontahäiriöt pitkittyisivät tai pandemiatilanne vaikeutuisi entisestään. Joulukuun ennusteessa Suomen talouden arvioitiin kasvavan 3,5 % vuonna 2021 ja kasvun hidastuvan siitä 2,6 prosenttiin vuonna 2022. Tarjonnan pullonkaulojen ja raaka-aineiden korkeiden hintojen arvioitiin tylyyttävän parhaan terän kasvulta ja kiihdyttävän inflaatiota.

Suomen pankki tuotti vuonna 2021 myös uuden pitkän aikavälin kasvuennusteen vuosille 2021–2070. Sen mukaan seuraavien 20 vuoden aikana talouskasvu jää pitkällä aikavälillä likimain 1,2 prosenttiin vuodessa ja hidastuu sen jälkeen entisestään. Väestön ikääntyminen ja heikko tuottavuuskasvu vaivaavat Suomen talouden kasvunäkymiä. Kasvumahdollisuuksia uhkaa väestökehityksen lisäksi heikentää erityisesti inhimillisen pääoman vähentyminen.

Tutkimus

Kansainvälistä huipputasoa tavoitteleva tutkimus tukee Suomen Pankin rahapolitiikan valmistelua ja vaikutusvaltaa eurojärjestelmässä. Suomen Pankki tekee tutkimusta ekonomistiosastoillaan, pääosin rahapolitiikka- ja tutkimusosaston tutkimusyksikössä ja nousevien talouksien tutkimuslaitoksessa. Vakituisen tutkijoiden lisäksi molemmilla yksiköillä on aktiivinen vierailevien tutkijoiden ohjelma ja akateemisesti ansioituneita ulkopuolisia neuvonantajia. Tutkimuksen painopisteitä ovat raha- ja makrovakauseräpolitiikka, makrotalous, rahoitusjärjestelmä ja sen sääntely sekä nousevat taloudet.

Suomen Pankin tutkimuksia julkaistiin vuonna 2021 lähes ennätysmäärä. Tutkimusteemoihin vaikuttivat sekä Euroopan keskuspankin strategiauudistus että koronapandemian jatkuminen. Suomen Pankin nousevien talouksien tutkimuslaitoksen 30-vuotisjuhlakonferenssi kokosi yhteen sekä keskuspankkien pääjohtajia että nousevien talouksien eturivin tutkijoita.

Tilastointi

Tilastojen laatiminen on yksi Suomen Pankin lakisääteisistä tehtävistä. Suomen Pankki vastaa Suomea koskevien rahalaitos-, rahoitus- ja maksutasetilastojen tuottamisesta. Suomen Pankki laatii itse rahalaitoksia, sijoitusrahastoja, arvopapereita ja maksuliikettä koskevat tilastot. Sen sijaan maksutase- ja rahoitustilinpitotilastot laatii Tilastokeskus. Lisäksi Suomen Pankki osallistuu aktiivisesti Euroopan keskuspankkijärjestelmän tilastohankkeisiin.

Ajankohtaiset teemat näkyivät vuonna 2021 Suomen Pankin tilastojen kehityksessä. Tilastointia laajennettiin uusilla velkaantumista ja asuntolainamarkkinoiden kehitystä kuvaavilla tiedoilla. Suomen Pankki muun muassa käynnisti tiedonkeruun muille rahoituslaitoksille. Tiedonkeruun tavoitteena on saada kattavampi kuva velkaantumisen tilasta ja lähteistä Suomessa sekä laajentaa analyysiä rahoituskanavien muutoksista. Lisäksi Suomen Pankki keräsi vuonna 2021 luottolaitoksilta tietoa myös sijoitusasuntolainoista ja julkaisi näitä tietoja.

Suomen Pankki kehitti vuonna 2021 yritysrahoituksen seurantaa ja analyysiä hyödyntämällä uutta luottoehtoista tiedonkeruuta sekä käynnistämällä Tilastokeskuksen kanssa data-akatemia-hankkeen. Data-akatemia pureutuu uuden tilastoaineiston avulla ajankohtaisiin ja päätöksenteon kannalta merkittäviin tutkimuskysymyksiin.

Lisäksi Suomen Pankki teki tiiviisti työtä kestävän kehityksen aineistojen laadun, määrän ja hyödynnettävyyden lisäämiseksi. Suomen Pankki muun muassa käynnisti vuoden 2021 alussa projektin pankkien yritysainekannan hiilijalanjäljen mittaamiseksi.

Kansainvälinen toiminta ja yhteistyö

Euroopan keskuspankkijärjestelmä ja eurojärjestelmä

EKP:n neuvosto on eurojärjestelmän ylin päättävä elin. Se koostuu EKP:n johtokunnan kuudesta jäsenestä ja euroalueen 19 maan kansallisen keskuspankin pääjohtajasta.

Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn on EKP:n neuvoston jäsen. Varajäsenenä toimii Suomen Pankin johtokunnan jäsen Tuomas Välimäki.

EKP:n neuvosto kokoontuu keskimäärin kahdesti kuukaudessa. Rahapolitiikkaa käsitteleviä kokouksia järjestetään kuuden viikon välein. Muissa kokouksissa käsitellään EKP:lle ja eurojärjestelmälle kuuluvia muita tehtäviä ja vastuualueita. EKP:n neuvosto tekee myös euroalueen merkittäviä luottolaitoksia koskevat pankkivalvontapäätökset.

Pääjohtaja on jäsenenä myös EKP:n yleisneuvostossa, johon kuuluvat EKP:n pääjohtaja ja varapääjohtaja sekä kaikkien EU-maiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajat.

Suomen Pankin johto ja asiantuntijat osallistuivat EKP:n työhön kaikissa sen valmisteluportaissa. Suomen Pankista oli vähintään yksi jäsen kussakin komiteassa ja useimmissa komiteoiden alaisissa työryhmissä.

Kansainvälinen valuuttarahasto

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF, International Monetary Fund) on 190 jäsenmaasta koostuva järjestö. Sen tehtävänä on edistää kansainvälistä yhteistyötä, avointa ja sääntöihin perustuvaa ulkomaankauppaa, kestävää talouskasvua ja rahoitusvakautta.

Suomen Pankin pääjohtaja toimii Suomen edustajana IMF:n korkeimmassa päättävässä elimessä, hallintoneuvostossa.

Suomen Pankki vaikuttaa IMF:n toimintaan myös Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiirissä, jota IMF:ssä edustaa maiden yhteinen johtokunnan jäsen. Vuonna 2020 tehtävässä aloitti Mika Pösö, jonka kolmivuotinen kausi jatkuu vuoden 2022 loppuun. Poliittikkakannat IMF:n johtokunnassa käsiteltäviin aiheisiin sovitaan vaalipiirin maiden kesken. Vuosina 2020–2022 poliittikkakantojen valmistelun vetovastuu on Suomella. Suomen Pankki ja valtiovarainministeriö valmistelevat poliittikkakannat yhteistyössä.

Vaalipiirin toimintaa ohjaa Pohjoismaiden ja Baltian maiden valuutta- ja rahoituskomitea (NBMFC, Nordic-Baltic Monetary and Financial Committee), jonka jäsenenä on Suomen Pankin varapääjohtaja Marja Nykänen.

Vuonna 2021 koronapandemian vuoksi IMF:n kevät- ja vuosikokoukset sekä niiden yhteydessä järjestettävät kansainvälisen valuutta- ja rahoituskomitean (IMFC, International Monetary and Financial Committee) kokoukset pidettiin virtuaalisesti keväällä ja hybridimuotoisesti syksyllä. Kevät- ja vuosikokousten keskustelut keskittyivät koronapandemiasta elpymiseen sekä rokottamisen edistämiseen globaalisti.

Elokuussa 2021 merkittävä päätös oli IMF:n SDR-erityisnosto-oikeuksien (Special Drawing Rights) määrän kasvattaminen 650 miljardin Yhdysvaltain dollarin arvosta. Tämän historiallisen suuren globaalien kriisitoimen avulla vahvistettiin IMF:n jäsenmaiden taloudellisia puskureita ja tuetaan talouksien elpymistä. Se myös parantaa mahdollisuuksia jatkaa pandemian vastaista taistelua.

Yhteistyö Euroopan unionissa

Suomen Pankki on mukana Euroopan unionin talous- ja rahoituskomiteassa (EFC, Economic and Financial Committee). Komitean tehtävänä on edistää jäsenmaiden talouspoliittista koordinaatiota ja osallistua unionin talous- ja rahoitusneuvoston (Ecofin) työn valmisteluun.

Vuonna 2021 talous- ja rahoituskomitea piti 14 kokousta laajassa kokoonpanossa, jossa keskuspankit ovat mukana. Komitea keskusteli muun muassa koronapandemian vaikutuksista talouteen ja rahoitusmarkkinoihin, Next Generation EU -paketista, pankki- ja pääomamarkkinaunionin kehittämisestä, rahanpesun estämisestä sekä tarpeesta kehittää globaalia rahoitusarkkitehtuuria. Lisäksi komitea valmisteli yhteisiä kannanottoja kansainvälisiä kokouksia varten.

Suomen Pankki osallistui vuonna 2021 EU:ssa myös useiden pankki- ja rahoitusjärjestelmän vakautta edistävien komiteoiden ja toimielinten työhön. Näistä keskeinen on Euroopan järjestelmäriskikomitea (ESRB, European Systemic Risk Board), jonka hallintoneuvostossa Suomen Pankin pääjohtaja on jäsenenä. Vuonna 2021 komitea arvioi muun muassa koronapandemian vaikutuksia EU:n rahoitusvuoden riskeihin ja käsitteli esimerkiksi yrityssektorin, kiinteistömarkkinoiden ja rahamarkkinarahastojen haavoittuvuuksiin liittyviä kysymyksiä. Lisäksi se keskusteli EU-maiden makrovakauseräpolitiikasta ja -toimenpiteistä.

Kansainvälinen järjestelypankki

Suomen Pankin pääjohtaja osallistuu Kansainvälisen järjestelypankin (BIS, Bank for International Settlements) säännönmukaisiin keskuspankkien pääjohtajatason tapaamisiin. Tapaamisissa keskustellaan maailmantalouden ja rahoitusmarkkinoiden kehityksestä sekä keskuspankkien toiminnan kannalta keskeisistä aiheista.

Vuonna 2021 tapaamiset järjestettiin virtuaalisesti. Keskustelujen teemat keskittyivät pitkälti koronakriisin talousvaikutuksiin, mutta pääjohtajat keskustelivat myös esimerkiksi keskuspankkien roolista ilmastomuutoksen vastaisessa työssä.

Pohjoismainen yhteistyö

Suomen Pankilla on tiiviit yhteydet muiden Pohjoismaiden keskuspankkeihin. Keskuspankkien pääjohtajat kokoontuvat vuosittain käsittelemään ajankohtaisia aiheita.

Vuonna 2021 Pohjoismaiden keskuspankkien pääjohtajat tapasivat kerran virtuaalokokouksessa ja kerran Oslossa hybridikokouksessa. Varapääjohtajat puolestaan pitivät virtuaalisen tapaamisen lisäksi myös kokouksen Tukholmassa. Näissä eri tilaisuuksissa keskusteltiin muun muassa koronapandemiasta toipuvien talouksien näkymistä ja maksujärjestelmiin liittyvistä asioista.

Suomen Pankin ja muiden pohjoismaisten keskuspankkien asiantuntijoiden välistä yhteistyötä edistettiin vuonna 2021 lähinnä virtuaalisissa tapaamisissa, joiden aihepiirit kattoivat laajasti eri osastojen toimintoja.

Viestintä

Vuonna 2020 alkanut koronaviruspandemia näkyi Suomen Pankin toiminnassa vahvasti myös vuonna 2021. Suomen Pankki on seurannut ja analysoinut aktiivisesti koronakriisin talousvaikutuksia sekä viestinyt niistä säännöllisesti. Sisäisillä viestintätoimenpiteillä pyrittiin varmistamaan pankin toiminnan jatkuvuus ja henkilöstön turvallisuus.

Suomen Pankki järjesti vuonna 2021 verkkotilaisuuksia talouden eri teemoista. Euro ja talous -tiedotustilaisuuksia järjestettiin neljä kertaa. Tiedotustilaisuuksia järjestettiin myös EKP:n rahapolitiikan uudistuneesta strategiasta sekä eurojärjestelmässä käynnistetyistä digitaalista euroa koskevasta hankkeesta. Syyskuussa Suomen Pankki kertoi asettaneensa ilmastotavoitteet sijoitussalkulleen.

Suomen Pankin tärkeimmissä verkkopalveluissa suomenpankki.fi ja eurojatalous.fi vieraili vuoden 2021 aikana lähes kaksi miljoonaa kävijää. Lisäksi Suomen Pankki viesti aktiivisesti muun muassa sosiaalisen median kanavien välityksellä. Suomen Pankki sai tunnustuksia onnistuneesta työnantajakuvaviestinnästään. Sosiaalisen median osalta yksi merkittävimmistä oli sijoittuminen kolmen parhaan joukkoon LinkedInin Talent Awardseissa Paras työnantajabrändi 2021 -kategoriassa Pohjoismaiden alueella.

Vuonna 2021 Suomen Pankin rahamuseo oli koronapandemian vuoksi avoinna puolitoista kuukautta. Rahamuseossa järjestettiin kuitenkin 15 hybriditilaisuutta, joihin yleisö pystyi osallistumaan verkon välityksellä. Rahamuseon toimintaa laajennettiin museosta ja vierailukeskuksesta myös talousosaamiskeskukseksi. Suomen Pankin yhtenä strategisena painopisteenä on edistää kansalaisten talousosaamista. Tammikuussa 2021 pääjohtaja Olli Rehn luovutti oikeusministeri Anna-Maja Henrikssonille Suomen Pankin johdolla valmistellun ehdotuksen talousosaamisen kansallisesta strategiasta. Rahamuseon uudistettu toiminta tukee tätä yhteistyössä muiden talousosaamisen toimijoiden kanssa.

Raha ja maksaminen

Käteinen ja rahahuolto

Suomen Pankki vastaa Suomessa eurokäteisen liikkeeseenlaskusta. Suomen Pankin ja muiden rahahuollon toimijoiden tavoitteena on, että aitoa ja hyväkuntoista käteistä on saatavilla ympäri Suomen kysyntää vastaavasti. Suomen Pankki pyrkii osaltaan turvaamaan käteisen käytettävyyden ja pysyvyyden kilpailukykyisenä maksutapana.

Koronapandemia vahvisti käteisen käytön vähentymistä. Suomen Pankin toteuttaman kuluttajakyselyn mukaan käteinen oli kuitenkin edelleen ensisijainen maksutapa lähes puolelle miljoonalle suomalaiselle lokakuussa 2021.

Suurin osa käteisen jakelusta Suomessa tapahtuu käteisautomaattien ja pankkikonttoreiden kautta. Käteispalveluja tarjoavien konttoreiden määrä ja aukioloajat ovat supistuneet jyrkästi vuosien saatossa. Myös käteisautomaattien lukumäärä vähentyi hieman vuonna 2021. Kuluttajakyselyn tulosten perusteella tyytyväisyys käteisen yleiseen saatavuuteen säilyi kuitenkin pääosin hyvänä.

Suomen Pankki selvitti käteisen saatavuutta käteisautomaattien ja väestön maantieteellisen sijainnin perusteella vuonna 2021. Selvityksen perusteella suomalaisilla on keskimäärin kohtuullinen pääsy käteisautomaatille, mutta alueelliset erot ovat huomattavia. Lähes joka toisessa kunnassa on vain yksi automaatti, jos sitäkään.

Käteisen liikkeeseenlasku Suomessa kasvoi edelleen vuonna 2021, vaikka käteisen käyttö väheni. Sama kehitys on ollut havaittavissa koko euroalueella. Käteisestäminen korostuu yleensä epävarmoina aikoina, jolloin varaudutaan yllättäviin kustannuseriin tai halutaan muuten varmistaa oma maksukyky kriisitilanteissa.

Käteisen käyttöä on vältelty maksutapahtumissa koronapandemian aikana myös hygieniasyistä. Kuluttajia kehoitettiin yleisesti kauppojen kassoilla maksamaan kontaktittomilla lähimaksukorteilla, jolloin maksaja ei fyysisesti koske maksupäätettä, kuten varmennusta vaativissa tapahtumissa. EKP:n tutkimuksen mukaan käteinen ei kuitenkaan ole merkittävä viruksen levittäjä.

Vuonna 2021 Suomessa ja euroalueella löytyi kierrosta historiallisen vähän euroseteliväärennöksiä. Suomessa seteliväärennöksiä löytyi 523 ja kolikkoväärennöksiä 977. Eniten oli 20 euron setelien väärennöksiä, noin kolmasosa kaikista kierrosta löytyneistä väärennöksistä. Suomen Pankki julkaisi vuonna 2021 verkkokurssin setelin aitouden tunnistamisesta, joka on tarjolla sekä suurelle yleisölle että ammattimaisille rahankäsittelijöille.

Digitaalinen keskuspankkiraha

EKP:n neuvosto käynnisti vuonna 2021 laajan digitaalisen euron tutkimus- ja määrittelyhankkeen. Hanke on merkittävä askel kohti tulevaisuutta, jossa kansalaisilla olisi käteisrahan rinnalla käytössään myös digitaalinen muoto eurosta. Digitaalinen keskuspankkiraha voisi parantaa talouden toimintavarmuutta, sillä muista sähköisistä maksuvälineistä poiketen se ei olisi riippuvainen euroalueen ulkopuolisten yritysten järjestelmistä.

Kaksivuotiseen hankkeeseen osallistuu kymmeniä asiantuntijoita niin EKP:stä kuin kaikista eurojärjestelmän keskuspankeista. Lisäksi projektissa hyödynnetään ulkopuolista osaamista erityisen toimialatyöryhmän kautta sekä tekemällä julkisia konsultaatioita ja kuluttajatutkimuksia. Tärkeimpänä päätöksentekovelimenä on korkean tason työryhmä, jossa Suomen Pankin edustajana toimii johtokunnan jäsen Tuomas Välimäki.

Projektin tarkoituksena on valmistella digitaalisen euron käyttöönottoa siltä varalta, että sen liikkeeseläskä katsotaan jonain päivänä aiheelliseksi. Mahdollinen päätös digitaalisen euron liikkeeseläskästä tehdään vasta, kun tutkimus- ja määrittelyhanke on saatu valmiiksi.

Maksu- ja selvitysjärjestelmät

Koronapandemia vauhditti maksamisen muutosta vuonna 2021. Digitaaliset maksutavat ovat yleistyneet, ostoksien tekeminen on siirtynyt laajemmin verkkokauppaan ja mobiilimaksaminen on syrjäyttänyt jo jonkin verran korttimaksamista.

Suomen Pankin koordinoiman kansallisen maksuneuvoston työ koko yhteiskunnan kannalta tehokkaiden maksuratkaisujen edistämiseksi jatkui vuonna 2021. Suomen Pankki järjesti myös neljännen toista maksufoorumin toukokuussa 2021 – tällä kertaa virtuaalisena. Suomen Pankki oli pääjärjestäjänä lokakuussa 2021 virtuaalisesti pidetyssä kymmenennessä maksamisen taloustieteen kansainvälisessä Economics of Payments X -tutkimuskonferenssissa.

Sekä Euroopan komissiolla että eurojärjestelmällä on uusi strategia vähittäismaksamisen kehittämiseen. Eurojärjestelmän toimilla pyritään mahdollistamaan maksujen välittyminen pikamaksulla laajasti koko yhtenäisen euromaksualueen sisällä.

Keskuspankin yleisvalvonnan tehtävänä on arvioida maksu- ja arvopaperien selvitysjärjestelmien luotettavuutta ja tehokkuutta kokonaisuuksina. Yleisvalvontaa tehdään sekä itsenäisesti että kansainvälisenä yhteistyönä. Suomen Pankin yleisvalvonnan kohteita ovat esimerkiksi Suomessa toimivien pankkien käyttämät maksujärjestelmät, kuten EBA Clearingin STEP2 ja RT1 tai kotimainen Siirto, sekä Euroclear Finlandin arvopaperien selvitysjärjestelmä.

Suomen Pankki jatkoi vuonna 2021 maksu- ja selvitysjärjestelmäsimulaattorin kehittämistä sekä tukipalveluiden tarjoamista sen käyttäjille. Ohjelmistoa käytetään monessa maassa esimerkiksi järjestelmien riskien arvioimisessa tai kehittämishankkeissa. Simulaattorista julkaistiin merkittävästi uudistettu versio, joka sai nimen BoF-PSS3. Syyskuussa järjestettiin virtuaalinen simulaattoriseminaari.

Finanssitoimialan organisaatioiden kyberriskien hallitsemista testattiin oikeaa tilannetta jäljittelevillä harjoituksilla vuonna 2021. Red team -tunkeutumistesteissä sovellettiin edellisenä vuonna Suomen Pankissa käyttöön otettua TIBER-FI-tunkeutumistestausmallia. (Lyhenne TIBER tulee englanninkielisistä sanoista Threat Intelligence-based Ethical Red Teaming.) TIBER-fi pohjautuu EKP:n vuonna 2018 julkaisemaan yleiseurooppalaiseen TIBER-EU-kehikkoon, joka asettaa raamit tunkeutumistestien tekemiselle.

Suomen Pankki tuottaa pankeille sekä muille rahoitusalan toimijoille eurojärjestelmän yhteiset TARGET-palvelut. TARGET-palveluihin kuuluvat maksujärjestelmäpalvelut (TARGET2), pikamaksupalvelut (TIPS) ja selvitysjärjestelmäpalvelut (T2S). Vuoden 2021 aikana Suomen Pankki osallistui aktiivisesti eurojärjestelmän laajuisiin markkinainfrastruktuurin kehittämishankkeisiin TARGET-palveluiden parantamiseksi.

Suomen Pankilla oli omassa TARGET2- Suomen Pankki -järjestelmässään vuoden 2021 lopussa tili-asiakkaana 24 kotimaista ja pohjoismaista pankkia sekä liitännäisjärjestelmää. Vuonna 2021 TARGET2- Suomen Pankki -järjestelmässä välitettiin päivittäin keskimäärin 3 600 maksua – keskimäärin 41 miljardin euron arvosta päivässä. Maksujen lukumäärä kasvoi edellisvuoteen verrattuna jopa 41 %. Maksujen arvo sen sijaan hieman laski vuoteen 2020 verrattuna.

Ensimmäiset suomalaiset pankit liittyivät vuoden 2021 lopussa eurojärjestelmän TIPS-pikamaksujärjestelmään (TARGET Instant Payment Settlement). Myös suomalaisten pankkien pääasiallisena pika-siirtomaksujärjestelmänä käytetty EBA Clearingin RT1-järjestelmä siirsi likviditeetin hallintansa TIPS-järjestelmään joulukuussa 2021.

Eurojärjestelmän uusi yhteinen ECMS-vakuushallintajärjestelmä (Eurosystem Collateral Management System) tulee korvaamaan kaikkien eurojärjestelmän keskuspankkien kansalliset vakuushallintajärjestelmät marraskuussa 2023. EKP:n neuvosto päätti huhtikuussa 2021, että ECMS:n käyttöönoton myötä kansalliset keskuspankit voivat ottaa rahapolitiikan vastapuolille myönnettyjä luottojen vakuuksia vastaan vain TARGET2-Securities-järjestelmään (T2S) kuuluvien arvopaperikeskusten kautta. EKP:n Market Infrastructure Board (MIB) vahvisti kesällä 2021, että Suomen arvopaperikeskus Euroclear Finland liittyy T2S:ään 11.9.2023.

TARGET-järjestelmät toimivat luotettavasti koko vuoden 2021 ajan, eikä merkittäviä häiriöitä esiintynyt. EKP:n käynnistämän ulkopuolisen tarkastuksen tulokset TARGET-järjestelmissä vuonna 2020 tapahtuneista häiriöistä julkaistiin heinäkuussa 2021, ja joulukuussa 2021 EKP julkaisi toimintasuunnitelman tarkastuksessa nostettujen suositusten toimeenpanemiseksi.

1.4 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita

Hallintoa ja johtokuntaa koskevat asiat

Kertomusvuoden päättyessä johtokunnan jäsenillä oli mm. seuraavat viranhoitoon liittyvät jäsenyydet:

Johtokunnan puheenjohtaja *Olli Rehn*

- Euroopan keskuspankin neuvosto ja yleisneuvosto, jäsen
- Euroopan järjestelmäriskikomitean (ESRB) hallintoneuvosto, jäsen
- Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) hallintoneuvosto, jäsen

Johtokunnan varapuheenjohtaja *Marja Nykänen*

- Euroopan unionin talous- ja rahoituskomitea (EFC), jäsen
- Finanssivalvonnan johtokunta, puheenjohtaja

Johtokunnan jäsen *Tuomas Välimäki*

- Euroopan keskuspankin neuvosto ja yleisneuvosto, pääjohtajan varajäsen

Lisäksi johtokunnan jäsenillä oli muita sivutoimia ja luottamustehtäviä, jotka pankkivaltuusto on Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 17 §:n nojalla hyväksynyt.

Suomen Pankin tilinpäätös vuodelta 2021 ja tilintarkastus

Suomen Pankki noudattaa EKP:n neuvoston hyväksymiä talousperusteisia kirjanpitoperiaatteita ja tekniikoita, ja tilinpäätökset laaditaan näiden yhdenmukaistettujen periaatteiden mukaisesti. Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 11 §:n mukaisesti tilinpäätöksen perusteet johtokunnan esityksen perusteella.

Pankkivaltuusto käsitteli 17.12.2021 kokouksessaan tilinpäätöksen laatimisperusteita. Johtokunnan esityksen perusteella pankkivaltuusto päätti kartuttaa valuuttakurssivarausta valuuttakurssivoittojen määrällä (syyskuun lopun tilanteen mukaan 0,5 miljoonaa euroa) ja arvopapereiden hintaerovarausta arvopapereiden hintaerojen määrällä (syyskuun lopun tilanteen mukaan 30,6 miljoonaa euroa). Reaalivarovarausta kartutetaan 2 prosentilla kanta- ja vararahaston yhteismäärästä, eli 58 miljoonalla eurolla, pankin oman pääoman reaaliarvon turvaamiseksi. Eläkerahaston tilikauden alijäämä katetaan tilinpäätöksessä 10 miljoonan euron eläkerahastomaksulla. Loput alijäämästä, 6 miljoonaa euroa, kateetaan eläkevarauksesta. Yleisvarausta ei kartuteta heikon tulostilanteen takia.

Suomen Pankin taseen loppusumma vuodelta 2021 on 175 781 796 330,36 euroa ja tilikauden tulos 52 463 892,85 euroa. Kertomusvuoden tilinpäätös on esitelty yksityiskohtaisesti (tase, tuloslaskelma, tilinpäätöksen laatimisperiaatteet sekä taseen ja tuloslaskelman liitetiedot) tämän kertomuksen liitteissä.

Suomen Pankin tilintarkastajat

Eduskunta toimitti 18. kesäkuuta 2019 Suomen Pankin tilintarkastajien ja heidän varajäsentensä vaalin ja myöhemmin täydennysvaalit. Vuonna 2021 tilintarkastajina ja heidän henkilökohtaisina varajäseninä toimivat seuraavat henkilöt:

Mika Kari, kansanedustaja

varajäsen *Tuula Väättäinen*, kansanedustaja, 29.6.2021 lukien

Jukka Kopra, kansanedustaja

varajäsen *Jukka Mäkynen*, kansanedustaja

Katri Kulmuni, kansanedustaja

varajäsen *Raimo Piirainen*, kansanedustaja

Lotta Kauppila, KHT

varajäsenenä *Hannu Riippi*, KHT

Timo Tuokko, KHT

varajäsen *Anna Lind*, KHT

Eduskunta toimitti täydennysvaalin 29.6.2021 ja valitsi tilintarkastajien varajäseneksi kansanedustaja *Tuula Väättäisen*. Tilintarkastajien puheenjohtajana toimi kansanedustaja *Mika Kari*. Sihteerinä toimi KTT, KHT *Markku Koskela* 12.3.2021 saakka ja KHT *Lotta Kauppila* 15.6.2021 lukien.

Kertomusvuotta edeltäneen vuoden 2020 tilintarkastus

Tilintarkastajat kansanedustaja *Mika Kari*, kansanedustaja *Katri Kulmuni*, kansanedustaja *Jukka Kopra*, KHT *Lotta Kauppila* ja KHT *Timo Tuokko* suorittivat 9.–12. maaliskuuta 2021 Suomen Pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 2020.

KHT-yhteisö KPMG Oy Ab suoritti Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön artiklan 27 mukaisen pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen, josta laadittuun raporttiin tilintarkastajat perehtyivät.

Tilivuoden 2020 tilintarkastuksen yhteenvedossa todetaan, että Suomen Pankki on osallistunut koronapandemiasta kärsivien yritysten rahoituksen turvaamiseen mm. laskemalla liikkeeseen yritystodistuksia. Pandemiaolosuhteet ovat kasvattaneet Suomen julkisen talouden kestävyysvajetta. Suomen Pankin on omalta osaltaan pyrittävä vaikuttamaan vajeen pienentämiseen. Lisäksi todetaan, että Suomen Pankki on tehnyt paljon henkilökunnan jaksamisen eteen koronapandemian aikana. Suomen Pankin on myös varauduttava pitkittyviin poikkeusolosuhteisiin, jolloin henkilökunnan jaksaminen saattaa vaarantua. Tilintarkastajat kiinnittävät huomiota myös suomalaisten ylivelkaantumiseen ja samalla tulevat positiivisen luottorekisterin kehittämistä Suomessa. Yhteenvedossa todetaan Finanssivalvonnan osalta, että Finanssivalvonnan strateginen tavoite vuosille 2020–2022 on olla laadukas, tehokas sekä asiantunteva ja arvostettu toimintaympäristön mukana muuttuva valvoja. Finanssivalvonta on arvioinut toimintaansa näitä tavoitteita vasten ja tunnistanut tavoitteen alittavaa suoriutumista tietyissä toiminnoissa. Finanssivalvonnan on hyvä kiinnittää huomiota näiden toimintojen kehittämiseen.

Kertomusvuoden 2021 tilintarkastus

Tilintarkastajat kansanedustaja Mika Kari, kansanedustaja Katri Kulmuni, kansanedustaja Jukka Kopra, KHT Lotta Kauppila ja KHT Timo Tuokko suorittivat 8.-11. maaliskuuta 2022 Suomen Pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 2021.

KHT-yhteisö KPMG Oy Ab suoritti Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön artiklan 27 mukaisen pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen, josta laadittuun raporttiin tilintarkastajat perehtyivät.

Tilivuoden 2021 tilintarkastuksen yhteenvedossa todetaan, että tilintarkastajat edellyttävät Suomen Pankin kiinnittävän huomiota seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- rahoitusmarkkinoiden ja talouden häiriöiden sietokykyyn ja toipumiseen vakavista häiriötilanteista,
- yleiseen resilienssiin, toiminta- ja huoltovarmuuteen kaikissa oloissa yhteiskunnan laajasti ylläpitävissä tilanteissa,
- pankin yhteistyötahojen tietoturvan tason riittävyteen,
- erilaisten maksutapojen käytettävyyden säilymiseen ja käteisen saatavuuteen kaikissa tilanteissa, sekä
- digitaalisen euron kehitykseen.

Yhteenvedossa tilintarkastajat kiinnittävät Finanssivalvonnan osalta huomiota valvontamaksujen sekä Finanssivalvonnan henkilöstön työtaakan painottumiseen tietyille valvottaville.

Lisäksi tilintarkastajat toteavat, että he ovat huomioineet pankin tilikauden tuloksen heikentymisen ja taseen vahvistamisen noudatetun rahapolitiikan seurauksena. Suomen Pankin tuloksella ja toiminnalla on laajaa yhteiskunnallista merkitystä.

Tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus

Suomen Pankista annetun lain 21 §:n mukaan Suomen Pankin voitosta käytetään puolet vararahaston kartuttamiseen ja muu osa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Lain mukaan pankkivaltuusto voi kuitenkin päättää voiton käyttämisestä toisin, jos se pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi on perusteltua.

Kertomusvuotta edeltäneen vuoden 2020 tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus

Tilintarkastajien lausunnon mukaisesti pankkivaltuusto vahvisti kokouksessaan 26.3.2021 pankin tuloksen ja taseen vuodelta 2020.

Johtokunnan voitonjakoehdotus vuodelta 2020 perustui Suomen Pankista annetun lain (214/1998) tilinpäätöstä, rahoitustuloa ja voitonjakoa koskevien säännösten lisäksi Suomen Pankin tasepolitiikan

linjauksiin ja pankin strategiaan. Niiden mukaan tavoitteina ovat riskienhallinnan ja kustannustehokkuuden mahdollistama vakaa ja omaan pääomaan nähden kohtuullinen voitonjako sekä vakaan voitonjaon tekeminen mahdolliseksi pankin vakavaraisuutta vaarantamatta.

Pankkivaltuusto päätti 26.3.2021, että Suomen Pankin kertomusvuoden voitto, 142 022 505,45 euroa, käytetään seuraavasti: voitosta 42 022 505,45 euroa käytetään Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 21 §:n 2 momentin perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 100 000 000,00 euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Kertomusvuoden 2021 tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus

Pankkivaltuusto päätti 25.3.2022, että Suomen Pankin kertomusvuoden voitto, 52 463 892,85 euroa, käytetään seuraavasti:

Voitosta 26 163 892,85 euroa käytetään Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 21 §:n 2 momentin perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 26 300 000,00 euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Muita käsiteltyjä asioita

Pankkivaltuuston keskeisistä työskentelytavoista yhden muodostavat Suomen Pankin johtokunnan kanssa käydyt keskustelut maailmantalouden, euroalueen ja Suomen taloudellisesta kehityksestä, EKP:n rahapolitiikasta, euroalueen rahoitusjärjestelmästä sekä muista talous- ja rahapolitiikkaa ja rahoitussektoria koskevista ajankohtaisista asioista.

Kertomusvuoden kokouksissa käsiteltiin useaan otteeseen koronapandemian vaikutuksia talouskehitykseen kansainvälisesti ja Suomessa. Myös Euroopan keskuspankin strategian uudistuksia sekä EKP:n rahapolitiikkaa käsiteltiin useissa kokouksissa.

Osa 2. Finanssivalvonta kertomusvuonna

Tässä osassa kuvataan Finanssivalvonnan toimintaa ja EU:n finanssivalvontaa ja sen toteutusta kertomusvuonna. Kuvauksen painopiste on pankkivaltuuston toiminnassa ja sen toiminnan kannalta keskeisissä asioissa. Yksityiskohtaisemmin Finanssivalvonnan toimintaa kertomusvuonna on kuvattu julkaisuissa *Toimintakertomus 2021* ja *Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle Finanssivalvonnan toiminnasta 2021*. Nämä kertomukset on luettavissa Finanssivalvonnan verkkosivuilta.

2.1 Finanssivalvonnan tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Finanssivalvonnan hallinto

Finanssivalvonnan tehtävät ja pankkivaltuuston asema

Finanssivalvonta toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä, mutta on päätöksenteossaan itsenäinen. Finanssivalvonnan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottaviksi säädettyjen vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. Lisäksi tehtäviin kuuluu edistää hyvien menettelytapojen noudattamista finanssimarkkinoilla ja yleisön tietämystä finanssimarkkinoista.

Pankkivaltuusto vastaa Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tarkoituksenmukaisuuden ja tehokkuuden valvonnasta. Tarkoituksenmukaisuuden valvonnassa pankkivaltuusto arvioi, miten toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Toiminnan yleisen tehokkuuden valvonnassa pankkivaltuusto seuraa erityisesti henkilöstömäärän ja talousarvion yleistä kehitystä suhteessa tehtäviin sekä lainsäädännön tai markkinoiden kehityksestä johtuviin muutoksiin.

Pankkivaltuuston tehtävänä on nimittää Finanssivalvonnan johtokunta ja johtokunnan esityksestä johtaja. Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 10 §:n mukaan Finanssivalvonnan johtokunta antaa pankkivaltuustolle vähintään kerran vuodessa kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta. Tähän sisältyy arvio valvonnassa odotettavista muutoksista, niiden vaikutuksesta valvontamaksukertymään sekä odotettavissa olevien muutosten edellyttämistä toimenpiteistä.

Finanssivalvonnan hallinto

Finanssivalvonnan toimintaa ohjaa johtokunta. Johtokunta asettaa erityiset tavoitteet Finanssivalvonnan toiminnalle ja päättää sen toimintalinjoista sekä ohjaa ja valvoo näiden tavoitteiden toteutumista ja toimintalinjojen noudattamista. Lisäksi johtokunta mm. käsittelee Finanssivalvonnan vuotuisen talousarvion ja alistaa sen Suomen Pankin johtokunnan vahvistettavaksi.

Vuonna 2021 Finanssivalvonnan johtokunnan jäsenenä ja heidän henkilökohtaisina varajäseninä toimivat seuraavat henkilöt:

Puheenjohtaja

Marja Nykänen, Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja

Varapuheenjohtaja

Leena Mörttinen, alivaltiosihteeri, valtiovarainministeriö

Muut jäsenet

Heli Backman, osastopäällikkö, ylijohtaja, sosiaali- ja terveysministeriö

Lasse Heiniö, filosofian kandidaatti, vakuutusmatemaatikko (SHV)

Leena Kallasvuo, kauppatieteiden maisteri

Vesa Vihriälä, taloustieteen työelämäprofessori, Helsingin yliopisto

Varajäsenet

Marja Nykäsen varajäsenenä toimi osastopäällikkö *Katja Taipalus*. Leena Mörttisen varajäsenenä toimi lainsäädäntöneuvos, yksikön päällikkö *Janne Häyrynen*. Heli Backmanin varajäsenenä toimi johtaja *Hannu Ijäs* 18.4.2021 saakka ja ylimatemaatikko *Minna Lehmuskero* 28.5.2021 lukien.

Finanssivalvonnan johtajana toimi varatuomari, ekonomi *Anneli Tuominen*.

Johtokunnan sihteerinä toimi kertomusvuonna Finanssivalvonnan johtava lakimies *Pirjo Kyyrönen*.

2.2 Finanssivalvonnan toiminta kertomusvuonna

Finanssivalvonnan johtokunta on antanut kertomuksensa Finanssivalvonnan toiminnasta vuodelta 2021 pankkivaltuustolle. Kertomuksessa kuvataan finanssimarkkinoiden tilaa sekä Finanssivalvonnan strategiaa ja vuoden 2021 tavoitteiden toteutumista. Lisäksi kerrotaan finanssimarkkinoilla toimivien vuotuisesta kuulemisesta ja kuinka Finanssivalvonta on toiminnassaan ottanut huomioon pankkivaltuuston vuoden 2020 kertomuksessa esittämät kehotukset. Kertomuksen lopussa esitetään arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista vuonna 2022. Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle on saatavissa kokonaisuudessaan Finanssivalvonnan verkkosivuilta.

Johtokunnan kertomuksessa vuodelta 2021 todetaan, että finanssisektorin tila on säilynyt hyvänä myös koronapandemian toisen vuoden aikana, mutta koronapandemian ja talouden kehitykseen liittyvät riskit ovat yhä koholla. Finanssivalvonta on jatkanut valvottavien riskitilanteen tehostettua seurantaa sekä analyysia koronapandemian ja sen talousvaikutusten kehityksestä.

Pankkisektorin vakavaraisuusasema pysyi vahvana epävarmassa toimintaympäristössä ja liikevoitto kasvoi edellisvuoteen verrattuna. Järjestämättömien luottojen osuudet pysyivät maltillisina ja olivat edelleen Euroopan matalimpia.

Henkivakuutussektorin vakavaraisuussuhde vahvistui kertomusvuonna, vaikka laski vuoden viimeisellä neljänneksellä. Solvenssi II - oman varallisuuden määrä kasvoi ennätystasolle. Henkivakuutusyhtiöiden maksutulo kehittyi erinomaisesti erityisesti sijoitussidonnaisten vakuutusten vetämänä.

Vahinkovakuutussektorin vakavaraisuussuhde saavutti korkeimman tasonsa Solvenssi II -sääntelyn voimassaoloaikana eli vuoden 2016 jälkeen. Sijoitustuotot ja vakuutusliiketoiminnan tuotot kasvattivat omaa varallisuutta kertomusvuoden jokaisella vuosineljänneksellä, ja vakavaraisuus vahvistui. Vakuutusliiketoiminnan tulos oli erittäin hyvä. Pandemia vähensi liikkumista ja lisäsi etätyötä, joten erityisesti työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen vahinkoja sattui keskimääräistä vähemmän.

Työeläkesektorin vakavaraisuusaste jatkoi nousuaan kertomusvuoden aikana. Sijoitusvarallisuus kasvoi pääasiassa osaketuottojen ansiosta. Myös riskiperusteinen vakavaraisuusasema nousi - vakavaraisuusrajan eli pääomavaatimuksen suhde sijoitusomaisuuteen nousi korkeimmalle tasolle sitten vuonna 2017 voimaan tulleen vakavaraisuuslainsäädännön.

Finanssivalvonnan vuoden 2021 tavoitteet ja niiden toteutuminen

Finanssivalvonnan strategia vuosille 2020–2022 uudistettiin vuoden 2019 lopulla. Finanssivalvonnan strategiset tavoitteet on jaoteltu kolmen teeman ympärille: *Toimintaympäristön mukana muuttuva valvonta, Laadukas ja tehokas ja Asiantunteva ja arvostettu*.

Finanssivalvonnan viisi strategista projektia etenivät vuoden 2021 aikana pääosin hyvin. Strategiset projektit ovat: 1. Digitalisoituvan finanssisektorin valvonta, 2. Häiriötilanteisiin varautuminen, 3. Ilmas- tonmuutoksen integrointi valvontaan, 4. Rahanpesun estämisen valvonta ja 5. Valvonnan minimitaso- n määrittäminen.

Toimintaympäristön mukana muuttuva valvonta

Finanssisektorin tilanne kahden koronapandemiavuoden jälkeen on edelleen hyvä, mutta talouden ke- hitykseen liittyvät riskit ovat kuitenkin edelleen koholla. Finanssivalvonta on jatkanut valvottavien riski- tilanteen tehostettua seurantaa ja analyysia.

Toimintaympäristön muuttunut tilannekuva näkyi myös kertomusvuoden makrovakauspäätöksissä. Fi- nanssivalvonnan johtokunta päätti kesäkuun lopulla säilyttää luottolaitosten rakenteelliset pääomavaa- timukset kevennettyinä eli tasolla, jolle ne keväällä 2020 koronapandemian vuoksi asetettiin. Samalla johtokunta päätti kiristää muiden kuin ensiasunnon hankintaa varten otettujen luottojen lainakattoa vii- dellä prosenttiyksiköllä koronapandemiaa edeltäneelle tasolle eli 85 prosenttiin.

EKP ja Euroopan pankkiviranomainen (EBA, European Banking Authority) julkaisivat pankkien stressi- testien tulokset heinäkuussa. Finanssivalvonta julkaisi samaan aikaan kansallisten testien tulokset. Stressitestien perusteella suomalaisten luottolaitosten vakavaraisuus kestäisi toimintaympäristön mer- kittävän heikkenemisen. Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen (EIOPA, European Insurance and Occupational Pensions Authority) stressitestin tulokset julkaistiin joulukuussa. Testi vahvisti, että EU:n vakuutussektorin haavoittuvuudet liittyvät ennen kaikkea markkinariskeihin, erityisesti korkoris- kiin. Suomesta testiin osallistuivat OP Ryhmä ja Sampo Ryhmä.

Pankkisektori

Pankkivalvonta keskittyi pandemiatilanteen takia luottoriskeihin ja erityisesti ongelmaluottoihin liittyviin prosesseihin. Tälle alueelle kohdistetuissa tarkastuksissa monella pankilla havaittiin puutteita ongel- maluottojen luokitteluun liittyvän sääntelyn noudattamisessa.

EKP:n valvonnassa olevat pankit toimittivat itsearviointi- ja toimintasuunnitelman ilmatoriskiensä hal- linnan tilasta suhteessa EKP:n 2020 julkistamiin suosituksiin. Näiden pohjalta EKP:n ja Finanssivalvon- nan yhteiset valvontaryhmät tekivät oman arvionsa ja antoivat pankkikohtaisia suosituksia. Jatkossa ilmatoriskien arviointi sisältyi kaikkiin EKP:n valvojanarvioihin.

EBA:n toteuttama laaja pankkien sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRB-menetelmä) koskeva sääntelyuudistus tuli pääosin voimaan vuoden 2022 alussa. Uudistus edellyttää vakavaraisuuslasken- nassaan IRB-menetelmää käyttäviä pankkeja kehittämään toimintatapojaan sekä toimittamaan muu- toksia koskevat hakemukset Finanssivalvonnan arvioitaviksi. Finanssivalvonta havaitsi IRB-mallien menetelmien kehitystä koskevissa arvioissaan, että pankit eivät ole kyenneet valmistautumaan muu- tokseen täysin sääntelyn edellyttämällä tavalla. Kehitystyötä jatketaan tulevien vuosien kuluessa.

Vakuutussektori

Finanssivalvonta havaitsi vahinkovakuutusyhtiöiden lakisäätteisten liikenne- ja tapaturmavakuutuksen korvaushakemusten käsittelyajoissa viiveitä ja lainmukaisten määräaikojen ylityksiä. Finanssivalvonta laati näiden vakuutuslajien käsittelyaikoja koskevan uuden raportointimallin kertomusvuonna ja aloittaa sen mukaisen tietojen keruun vuonna 2022.

Finanssivalvonta selvitti työeläkelaitosten sekä vahinko- ja henkivakuutusyhtiöiden omistamien kiinteis- töjen arviointimenetelmiä ja arviointien ajantasaisuutta. Selvitys osoitti, että arvostuksia päivitetään pääsääntöisesti riittävän usein. Samoin Finanssivalvonta selvitti vahinko- ja henkivakuutuksen osalta vakavaraisuusvaatimuksen laskentaa ryhmätasolla. Teema-arvion perusteella havaitut puutteet ja vir-heet eivät Finanssivalvonnan käsityksen mukaan vaikuta merkittävästi ryhmien vakavaraisuusasteisiin.

Finanssivalvonta teki selvityksen yrittäjän eläketurvan YEL:in mukaisesta toimeenpanosta. Eläkelaitok- sen tulee vahvistaa yrittäjälle työpanoksen arvoa laadullisesti ja ajallisesti vastaava vuotuinen työtulo.

Finanssivalvonnan havaintojen mukaan työtulon vahvistamisessa ei kuitenkaan noudateta lain vaatimusta eikä työeläkeyhtiöiden omia ohjeita ja materiaaleja.

Työttömyyskassojen hakemusten lukumääriä, menoja ja käsittelyaikoja seurattiin tiiviisti. Samalla reagoitiin ajantasaisesti niiden mahdollisiin muutoksiin.

Pääomamarkkinoiden valvonta

Finanssivalvontaan saapuneiden esitehakemusten määrä oli ennätysuuri ja niiden laatu vaihteli. Toimintaympäristön ja sääntelyn muutokset ovat myös vaikuttaneet pääomamarkkinoiden valvontaan. Kestävän rahoituksen projektin valvonnan painopisteessä ovat olleet erityisesti rahastotuotteet ja niihin liittyvät tulkinnot. Rahastojen sääntöjä arvioitiin erityisesti siitä näkökulmasta, että ne vastaavat uusia kestäväan rahoitukseen liittyvien tiedonantovelvoitteiden vaatimuksia.

Rahastosektorille kohdennetut kaksi likviditeetin hallinnan teema-arviota osoittivat, että sijoitusrahastojen likviditeetin hallinnassa on vielä kehitettävää. Sijoitusmuotoista joukkorahoitusta koskeva teema-arvio osoitti, että puutteita oli erityisesti riskien ja yhtiön taloudellisen tilanteen kuvaamisessa.

Rahanpesun estämisen valvonta

Finanssivalvonta on jatkanut valvottavien rahanpesun estämisen menetelmien arviointia tarkastusten ja jatkuvan valvonnan avulla. Tarkastukset ovat kohdistuneet pankki- ja maksupalvelusektoreille. Jatkuva valvonta jakautui mm. kansallisille pankeille määrääjain tehtäviin kokonaisarvioihin osallistumiseen, rajat ylittäville merkittäville valvottaville perustettujen valvontakollegioiden työhön sekä uusien rekisteröinti- ja toimilupahakemusten käsittelyyn osallistumiseen. Jatkovaa valvontaa kehitettiin laajentamalla rahanpesun estämistä koskevaan kansainväliseen valvontayhteistyöhön osallistumista ja ottamalla valvojan arvioissa ilmi tulleet havainnot aiempaa paremmin huomioon riskiarvio- ja valvontatyössä.

Vuonna 2021 tärkeä toiminnan kehityskohde oli rahanpesun estämistä koskevien tarkastusten tekotavan ja organisoinnin uudistaminen. Vuoden aikana saatiin valmiiksi kolme aikaisemmin aloitettua rahanpesun estämiseen liittyvää tarkastusta ja neljäs jätettiin tarkastuksen kohteelle loppukommentteja varten. Syksyn aikana aloitettiin kolme uutta tarkastusta. Rahanpesun estäminen -toimistossa tarkastuskapasiteetti on noin viisi tarkastusta 12 kuukauden aikaikkunassa.

Toinen vuoden 2021 merkittävä kehityskohde ja painopistealue oli sääntelyn uudistaminen. Finanssivalvonta osallistui valtiovarainministeriön lainsäädäntötyöryhmän työhön ja käynnisti rahanpesun estämistä koskevaa lainsäädäntöä tarkentavan oman määräys- ja ohjekokoelmansa uudistamisen.

Finanssivalvonta osallistui valtiovarainministeriön vetämän rahanpesulain uudistustyöryhmän työhön, jonka pohjalta valmisteltu hallituksen esitys annettiin tammikuussa 2022. Osin lakiuudistukseen nojautuva rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelma (MOK) hyväksyttiin lausuntokierrokselle joulukuussa 2021.

Kyber- ja ICT-riskien valvonta

Finanssisektorin digitalisoituessa varautuminen erilaisiin tietoturva- ja kyberuhkiin on entistäkin tärkeämpää. Sääntely velvoittaa finanssisektorin toimijoita huolehtimaan riittävästä tietohallinnon, tietoturvallisuuden ja toiminnan jatkuvuuden tasosta. Finanssivalvonta valvoo näiden vaatimusten täyttymistä uusien toimijoiden toimilupa- ja rekisteröintivaiheessa, tarkastustoiminnassa sekä muussa valvontatyössä, esimerkiksi seuraamalla valvottavien tarjoamissa palveluissa sekä maksu- ja tietojärjestelmissä esiintyneitä merkittäviä häiriöitä.

Finanssivalvonta analysoi valvottavien digitalisaation kypsyystasoa ja riskienhallintaa myös laajemmin. Ensimmäisessä vaiheessa toteutettiin teemakysely eri valvottavasektorien digitalisaation kypsyystasosta. Jatkotyönä analysoidaan kerätyn aineiston pohjalta digitalisaatioon liittyviä riskejä ja niiden hallintakeinoja, kuten esimerkiksi tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvien riskien hallintaa.

Finanssivalvonta osallistuu huoltovarmuustyöhön. Esimerkiksi finanssialan toimijoiden ja viranomaisien poolissa tavoitteena on yhdessä turvata huoltovarmuuden kannalta kriittisten organisaatioiden ja sitä kautta koko yhteiskunnan toimintaedellytykset kaikissa olosuhteissa. Kyberuhkien arviointi ja niihin varautuminen on tärkeä osa tätä huoltovarmuusorganisaatiossa tapahtuvaa varautumistyötä. Finanssivalvonta osallistui myös FATO 2021 -finanssialan toimintaharjoitukseen.

Finanssivalvonnan asiamies kahdessa valvottavassa

Finanssivalvonta asetti 11.3.2021 asiamiehen valvomaan Privanet Securities Oy:n toimintaa. Perusteena olivat mm. toiminnassa havaitut useat vakavat laiminlyönnit ja rikkomukset esimerkiksi eturistiriitatilanteiden hallinnassa. Finanssivalvonta peruutti kyseisen valvottavan toimiluvan 2.7.2021.

Finanssivalvonta päätti jatkaa Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Eloon 14.12.2020 asetettua asiamiesvalvontaa. Asiamiesvalvonnan perusteena oli mm. se, miten yhtiö oli toteuttanut laissa säädettyä tehtävänsä ja toimintansa tarkoitusta, erityisesti huomioon ottaen sijoitustoiminta, vakavaraisuus, riskienhallinta ja johdon velvollisuudet.

Laadukas ja tehokas

Finanssivalvonnan valvontatehtävien kannalta priorisoiduista kuudesta IT-projektista neljä edistyi suunnitellusti kertomusvuonna. Kuusi projektia ovat: 1. Data-analytiikan kehitys, 2. Raportointijärjestelmän uudistus, 3. Sähköinen asiointi, 4. Sähköisen asiointin jatkokehitys, 5. Valvojan työpöytä ja 6. Uudet teknologiat. Projektit 4. ja 5. etenivät suunniteltua hitaammin.

Tarkastuksia toteutui vuosisuunnitelman mukaisesti 34 kappaletta, ja 16 tarkastusta viivästyi tai peruttiin. Vastaavasti teema-arvioita toteutui suunnitellusti 13 kappaletta ja 7 viivästyi. Tarkastukset ja teema-arviot suunnitellaan vuosittain osana valvontaosastojen toiminnansuunnittelua. Vuosisuunnitelmasta poikkeamisen syynä on useimmiten muutokset valvottavan toiminnassa, valvontatehtävien uudelleenpriorisointi, henkilöstövaihdokset tai ennakoitua suurempi työmäärä. Osa tarkastuksista ja teema-arvioista on riippuvaista muiden viranomaisten toiminnasta ja henkilöstöstä (esim. EKP).

Finanssivalvonta teki kahdeksan tutkintapyyntöä poliisille, määräsi kaksi hallinnollista sanktiota ja antoi yhden julkisen varoituksen. Finanssivalvonta aloitti kertomusvuoden syksyllä sanktioprosessin päivittämisen.

Finanssivalvonta sai päätökseen 114 valvontatapausta liittyen arvopaperimarkkinoiden kaupankäyntiin ja tiedonantovelvollisuuteen. Kertomusvuonna Finanssivalvonta vastaanotti markkinoilta 160 STOR-ilmoitusta (Suspicious Transaction and Order Report) epäilyttäviä liiketoimista tai toimeksiannoista. Ilmoituksista merkittävä osa tutkittiin tai arvioitiin kertomusvuoden aikana ja osan tutkinta siirtyi vuodelle 2022.

Finanssivalvonta havaitsi huhtikuussa 2021, että noin 5 % toimenpidemaksuista oli jäänyt laskuttamatta aikavälillä 1.1.2020 - 25.4.2021. Toimenpidemaksut laskutettiin ja maksettiin pääosin marraskuuhun mennessä. Toimenpidemaksut kaikkiaan tuottavat noin 5 % Finanssivalvonnan rahoituksesta. Prosessia kehitetään niin, että vastaavaa virhettä ei pääse syntymään uudelleen.

Finanssivalvonnan johtokunta päätti sisäisen valvonnan kehittämisen ja vahvistamisesta. Päätösten tavoitteena oli mm. terävöittää sisäistä valvontaa sekä varmistaa, että Finanssivalvonnessa tehdään oikeita asioita, tehokkaasti, strategisten tavoitteiden ja lainsäädännön velvoitteiden mukaisesti. Osana kehityshanketta perustettiin myös compliance officerin ja risk officerin toimet.

Ulkoisen konsulttirytyksen tekemä Finanssivalvonnan toiminnan tehokkuuden ja resurssien allokoinnin vertaisarvio valmistui. Projektissa arvioitiin Finanssivalvonnan toimintaa verrattuna sen ulkomaisiin verrokkivalvojiin. Vertailun pohjalta konsulttiryitys antoi suosituksia mihin suuntaan Finanssivalvonnan toimintaa ja osaamista pitäisi kehittää ja miten.

Asiantunteva ja arvostettu

Finanssivalvonnan henkilöstöstä lähes jokainen teki pääasiassa etätöitä koko vuoden ajan. Tarkastukset tehtiin virtuaalisesti etätarkastusohjeistuksen mukaisesti. Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan yhteinen kriisiorganisaatio seurasi koronapandemiatilannetta ja koordinoi sen vaatimia toimenpiteitä.

Vuoden lopussa suoritetun henkilöstötutkimuksen tulokset kehittyivät positiivisesti edellisestä vuoden 2019 tutkimuksesta. Poikkeusolojen aikana henkilöstö vastasi myös erilliseen työhyvinvointikyselyyn, jonka tulosten mukaan suurin osa koki, että työskentely poikkeusoloissa on ollut sujuvaa ja suorituttu työstä kokonaisuutena on ollut hyvällä tasolla. Yli 60 prosenttia arvioi työmääränsä lisääntyneen. Sidosryhmätutkimuksen mukaan Finanssivalvonnan maine on selkeästi parantunut edelliseen vuonna 2017 tutkimukseen verrattuna.

Finanssivalvonta osallistui kertomusvuonna yhdessä Suomen Pankin kanssa Suomen talousosaamisen edistämisen kansallisen strategian laadintaan sekä piti neljä virtuaalista yleisöluentoa yhdessä Rahamuseon kanssa. Finanssivalvonta järjesti 2.11.2021 kansainvälisen EU financial markets today and in the future -konferenssin.

EKP:n valvonnassa olevia pankkeja valvovat EKP:n ja kansallisen valvojan yhteiset valvontaryhmät vakiintuneen mallin mukaisesti. Finanssivalvonta tekee valvontatyöstä noin 75 % ja EKP 25 %. Suomalaispankkien tarkastuksille osallistui EKP:n ja muiden pankkiunionimaiden tarkastajia, ja erityisesti IT- ja kyberriskien tarkastuksille saatiin tätä kautta merkittävää vahvistusta. Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa olevien luottolaitosten valvonnassa hyödynnettiin EKP:n menetelmäkehitystä.

EBA:n tekemä työ on Finanssivalvonnalle tärkeää, koska siellä voidaan harmonisoida valvontakäytäntöjä pankkiunionimaiden ja pankkiunionin ulkopuolisten maiden, kuten muiden pohjoismaiden välillä. Kertomusvuonna EBA:n työssä on korostunut pandemiatilanteeseen reagointi. Finanssivalvonta osallistui myös EIOPAn ja kansallisten valvojen yhteistyöhön mm. käsikirjojen laatimisessa, lausuntojen ja suositusten antamisessa sekä sääntelyn kehittämisessä.

ESMA:n ja kansallisten valvontaviranomaisten yhteiset valvontatoimenpiteet vaikuttivat kertomusvuonna myös Finanssivalvonnan toiminnan suuntaamisessa erityisesti sijoituspalveluyritysten ja -rahastojen valvonnassa. Yhteisillä valvontatoimilla edistetään valvonnan yhdenmukaisuutta eri jäsenmaissa. Lisäksi ESMA:n kansallisten valvojen tuella laatimat lausunnot, ohjeet ja varoitukset markkinoille ovat tukeneet pääomamarkkinoiden toimintaa ja edistäneet osaltaan sijoittajansuojaa.

Finanssivalvonta, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Pankki ja Rahoitusvakausvirasto päivittivät yhteistyömalliaan rahoitusmarkkinoiden kriisien hallinnassa. Päivitetystä yhteistoiminta-asiakirjasta sovitaan tietojenvaihdosta ja muusta yhteistyöstä rahoitusmarkkinoiden kriisien ennakoinnissa, hallinnassa ja ratkaisemisessa. Lisäksi Finanssivalvonta ja Rahoitusvakausvirasto päivittivät erityisesti pankkilainsäädännössä tapahtuneiden muutosten vuoksi kriisintarkaisuvalmiuden tehostamista koskevaa keskinäistä yhteistoimintaasiakirjaa.

Finanssivalvonta vastasi osaamiskartoituksessa esiin nousseisiin tarpeisiin järjestämällä koulutusta ja kiinnittämällä asiaan erityistä huomiota korvausrekrytoinneissa.

Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista 2022

Johtokunnan kertomuksessa todetaan valvonnan muuttumisesta seuraavasti:

Finanssimarkkinaympäristön epävarmuudet jatkuvat edelleen mm. Covid-19-pandemiasta ja sen taloudellisista seurannaisvaikutuksista johtuen. Vuodelle 2022 ei ole näkyvissä merkittäviä valvonnan muutoksia. Valvonnassa on varauduttu odotettua heikompiin kehityskulkuihin, vaikka valvottavien vakavaraisuus ja maksuvalmius ovat pysyneet toistaiseksi hyvinä. Valtioiden kasvanut velkaantuneisuus ja sijoittajien kokema epävarmuus raha- ja finanssipoliittisten elvytystoimien jatkosta tai päättymisestä lisäävät riskejä. Luottotappioiden kasvu on edelleen mahdollista.

Valvontamaksuja kerätään vuonna 2022 noin 36,7 miljoonaa euroa, joka on noin 3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021. Valvontamaksujen kasvu rahoitetaan nykyisten valvontamaksujen suhteessa maksuvelvollisilta.

Valvottavien lukumäärään ei odoteta merkittäviä muutoksia vuoden 2022 aikana. Vuoden 2022 jälkeen lukumäärään vaikuttaa valmisteilla oleva hallituksen esitys, jonka mukaan pikaluotonmyöntäjien valvonta siirrettäisiin Finanssivalvonnan vastuulle sekä työ- ja elinkeinoministeriön työryhmässä valmistettava Finnveran valvontavastuun mahdollinen siirto Finanssivalvonnalle.

Lakia Finanssivalvonnan valvontamaksusta on tarpeen tarkastella sen varmistamiseksi, että finanssisektorin toimijat osallistuvat yhtiömuodosta tai valitusta toimintamallista riippumatta oikeudenmukaisella tavalla niiden valvontakustannusten kattamiseen, joita sen toiminnan valvonta edellyttää.

2.3 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita

Pankkivaltuuston arvio edellisestä kertomusvuodesta ja Finanssivalvonnan toimet sen johdosta

Finanssivalvonnan toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta pankkivaltuusto arvioi vuotta 2020 koskeneessa kertomuksessaan todeten, että toiminnalle laissa säädetty tavoite oli toteutunut. Pankkivaltuusto piti Finanssivalvonnan itselleen asettamia strategisia tavoitteita ja valintoja tarkoituksenmukaisina. Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tehokkuuden näkökulmasta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonta on hoitanut valvonnan jatkuvasti muuttuvaa tehtäväkenttää tehokkaasti ja kustannuskehityksen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Pankkivaltuuston katsoi, että Finanssivalvonta on vastannut rahoitussektorin rakennemuutoksiin tarkoituksenmukaisesti. Finanssivalvonta on esimerkiksi mukauttanut toimintaansa perustellusti tavoilla, joita Nordean kotipaikan siirto Suomeen on edellyttänyt.

Vuotta 2020 koskevassa kertomuksessaan pankkivaltuusto kehotti Finanssivalvontaa seuraaviin toimiin:

1. Arvioimaan varallisuushintojen voimakkaan kasvun ja mahdollisesti syntyvien kuplien ja niiden puhkeamisen riskejä ja seurauksia valvottavinaan oleville sektoreille.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Finanssivalvonta arvioi asuntojen hintojen ja kotitalouksien velkaantumisen muutoksia osana neljännesvuosittaista makrovakauserävalvontaa. Enimmäisluototussuhde palautettiin muiden kuin ensiasunnonostajien osalta keväällä 2018 kiristetylle tasolle. Päätös lainakaton kiristämisestä tuli voimaan 1.10.2021 alkaen. Luottolaitosten makrovakauserävalvonnan pääomavaatimusten arvioinnissa huomioitiin mahdollisten kriisienkerrannaisvaikutukset.
 - Pankkisektorin kestävyys mahdollisissa toimintaympäristön muutoksissa arvioidaan joka toinen vuosi EBA:n johdolla EU:n laajuisesti. Vuoden 2021 stressitestien mukaan Suomen pankkien vakavaraisuus kestäisi toimintaympäristön voimakkaan heikkenemisen. EBA:n ja EKP:n tekemien suurten pankkien stressitestien lisäksi Finanssivalvonta toteutti suorassa valvonnassaan oleville seitsemälle pankille stressitestin. Testin pohjana olivat EBA:n stressitesteissä käytetyt skenaariot ja ohjeistus.
 - Vakuutussektorilla Finanssivalvonta arvioi mahdollisten arvomuutoksien seurauksia tekemällä työeläkesektorin toimijoille neljännesvuosittain stressitestejä ja arvioimalla vahinko- ja henkivakuutusyhtiöiden ORSA-raporteissaan käyttämiä skenaarioita.
 - Finanssivalvonta laati kaksi teema-arviota rahastojen likviditeetin hallinnasta ja ohjeisti toimialaa havaittujen puutteiden korjaamisessa. Likviditeetin hallinnan valvontaa jatketaan osana rahastojen jatkuvaa valvontaa.
2. Varmistamaan, että sillä on tarvittaessa kyky puuttua osakemarkkinoilla tapahtuviin kurssimanipulaatioyrityksiin volatiilissa markkinatilanteessa.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Finanssivalvonta valvoo jälkimarkkinoita ja puuttuu markkinoilla tapahtuviin väärinkäytöksiin. Toimialan raportoimat epäilyttäviä toimeksiantoja ja liiketoimia koskevat ilmoitukset (STOR) ovat tärkeä työkalu sisäpiirintiedon väärinkäytön ja markkinoiden manipuloinnin havaitsemisessa. Finanssivalvonta vastaanotti tarkasteluvuoden aikana 160 STOR-ilmoitusta. Lisäksi Finanssivalvonnan oman valvontajärjestelmän jatkuva kehitystyö sekä kertomusvuonna toteutettu laajennus järjestelmään mahdollistavat aikaisempaa monipuolisemman väärinkäytös- ja kurssimanipulaatiotutkinnan kaikenlaisissa, myös volatiilissa markkinaolosuhteissa.
 - Sosiaalisen median ja sijoittamisen pelisäännöistä Finanssivalvonta viestitti vuoden aikana aktiivisesti eri kanavissa.
3. Varautumaan paluuseen koronaepidemian jälkeiseen aikaan mm. makrovakaussäännösten osalta, mutta varmistamaan, että vaatimusten kiristäminen tapahtuu tavalla, joka ei tarpeettomasti rajoita pankkien luotonantomahdollisuuksia.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Koronapandemian jälkeisen ajan makrovakaupolitiikan valmistelua jatkettiin siten, että uudet linjaukset ja niiden mukaiset päätökset on mahdollista tehdä vuoden 2022 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana pandemia- ja taloustilanteen tämän sallissa.
 - Valmistelussa on kiinnitetty erityistä huomiota pankeille makrovakaussyistä asetettavissa oleviin lisäpääomavaatimuksiin. Näiden ns. makrovakaupuskureiden osalta arvioitiin sekä lisäpääomavaatimusten kokoa että eri perusteilla asetettavien puskureiden instrumentti- ja pankkikohtaista jakautumista ja vaikutuksia pankkien pääomavaatimuksiin.
4. Kiinnittämään edelleen huomiota kotitalouksien velkaantumiskehitykseen ja erityisesti taloyhtiölainojen merkitykseen velkaantumisen kannalta.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Kotitalouksien velkaantumista ja taloyhtiölainojen kehitystä seurattiin ja arvioitiin säännöllisesti osana makrovakauprosessia.
- Kotitalouksien velkaantuminen suhteessa tuloihin on kasvanut pandemia-aikana noin kahdeksalla prosenttiyksiköllä yli 136 prosenttiin. Taustalla on sekä epidemiasta johtuva heikko tulokehitys että velkaantumisen nousu. Pandemian aikana velkaantuneisuutta suhteessa tuloihin on kasvattanut eri velkaeristä eniten asuntolainat. Taloyhtiölainojen kasvuun on vaikuttanut asuntorakentamisen suhdannetilanne.
- Finanssivalvonta osallistui valtiovarainministeriön johdolla toimineen kotitalouksien velkaantumisen ehkäisemistä arvioineen työryhmän työhön. Työryhmä antoi vuonna 2019 esityksen, jonka pohjalta laadittu kotitalouksien velkaantumista koskeva hallituksen esitys sisältää osan näistä toimenpiteistä. Esityksen mukaan uudisrakentamisessa asuntoyhteisöluottojen osuudelle asetettaisiin 60 prosentin rajoite suhteessa myytävien asuntojen velattomaan hintaan. Lisäksi uudisrakentamisessa käytettävien asuntoyhteisöluottojen pituudelle ehdotetaan 30-vuoden enimmäisrajoitetta ja lyhennysvapaita koskevaa kieltoa ensimmäiselle viidelle vuodelle rakennuksen valmistumisesta.
- Finanssivalvonnan johtokunta alensi muiden kuin ensiasunnon hankintaa varten otettujen luottojen lainakattoa viidellä prosenttiyksiköllä koronapandemiaa edeltäneelle tasolle 85 prosenttiin loka-kuusta 2021 alkaen, koska asuntomarkkinat olivat toipuneet hyvin koronapandemian aiheuttamasta sokista.
- Makrovakaup päätöksen yhteydessä Finanssivalvonnan johtokunta suositti, että lainanantajat arvioivat huolellisesti lainanhakijoiden maksukyvyyn ja ottavat huomioon velanhoitokustannusten mahdolliset tulevat muutokset sekä noudattavat pidättyväisyyttä tuloihin nähden suurten ja tavanomaista pidempien lainojen myöntämisessä.

5. Varautumaan pikaluoton myöntäjien valvonnan keskittämiseen Finanssivalvontaan.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Finanssivalvonta on käynnistänyt vuonna 2023 mahdollisesti tapahtuvaa ns. muiden luotonantajien ja luotonvälittäjien valvontavastuun siirtämistä varten siirtoprojektin. Lakiesityksen aikataulu on lykkääntynyt koronapandemian johdosta siitä, mitä syksyllä 2019 ennakoitiin. Asiaa koskeva valtiovarainministeriön HE-luonnos on annettu lausunnoille tammikuussa 2022. Hallituksen esitys on tarkoitus esitellä valtioneuvostolle kevälistuntokaudella 2022, ja ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2023.
 - Valvontavastuun siirron yhteydessä on tärkeää, että Finanssivalvonta saa riittävät työkalut pikaluoton myöntäjien tehokasta valvontaa varten. Yksi tärkeä uusi työkalu on positiivinen luottotietorekisteri, jonka valmisteluun Finanssivalvonta on osallistunut. Se antaa luotonmyöntäjille kattavan kuvan luotonhakijan kokonaisvelkaantumisesta ja auttaa siten arvioimaan lainanhakijan maksukykyä nykyistä paremmin. Finanssivalvonnan näkökulmasta positiivinen luottotietorekisteri tarjoaa mahdollisuuden kattavan ja ajantasaisen aineiston hyödyntämiseen valvottavien luotonmyöntöpolitiikan arvioimisessa.
6. Kiinnittämään erityistä huomiota työeläkelaitosten vakavaraisuuden kehitykseen tilanteessa, jossa sijoitustuottojen turvaamiseksi laitosten pitää ottaa aikaisempaa enemmän riskiä.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Finanssivalvonta seuraa vähintään neljännesvuosittain toimijoiden vakavaraisuutta, sijoitusten allokointia, tuottoa ja riskillisyyttä. Yksittäisten toimijoin riskikantokykyä Finanssivalvonta arvioi myös mm. neljännesvuosittain tehtävillä stressitesteillä. Finanssivalvonta käyttää stressitesteissä toimijoiden neljännesvuosittain raportoimia sijoitusallokaatio- ja vakavaraisuustietoja.
 - Toimintaympäristön seuranta varten Finanssivalvonta on perustanut ryhmän, joka analysoi markkinoita hyödyntäen ennalta määriteltyjä markkinaindikaattoreita ja Finanssivalvonnan riskikarttaa.
7. Varmistamaan peruspankkipalvelujen saatavuuden ja palvelujen toimivuuden kaikissa olosuhteissa sekä kiinnittämään huomiota digitaalisia palveluita käyttämättömien asiakkaiden pankkipalveluiden toteutumiseen.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Finanssivalvonta arvioi vuosittain peruspankkipalvelujen saatavuutta. Arviossa kiinnitetään erityistä huomiota digitaalisia palveluita käyttämättömien asiakkaiden asemaan. Syyskuussa 2021 tehdyn arvion perusteella peruspankkipalveluiden saatavuudessa ei ollut merkittäviä muutoksia alkuvuoden 2021 aikana.
- Kokonaisuudessaan peruspankkipalveluiden saatavuuteen on vaikuttanut vahvasti digitalisaatio, jonka seurauksena digitaalisia palveluita käyttävien palvelutaso on parantunut, mutta samalla niitä käyttämättömien asiakkaiden palvelutason ylläpito on aiempaa haastavampaa. Esimerkiksi käteisnostopalveluiden osalta Finanssivalvonnalla ei ole voimassa olevan lainsäädännön nojalla mahdollisuutta velvoittaa talletuspankkeja tarjoamaan käteisnostopalveluita määrättyä maantieteellistä kattavuutta noudattaen. Käteisen käyttö maksuvälineenä on vähentynyt jo pitkään, ja ainakin hetkellisesti koronapandemia on kiihdyttänyt käteisen käytön vähentymistä entisestään, mikä luo haasteita maanlaajuisen käteisautomaattiverkoston ylläpitämisen kannattavuudelle. Koska muutokset käteisjakeluverkon laajuudessa voivat tapahtua nopeasti, tarvetta lainsäädännön muutoksille on aiheellista kartoittaa ennakoivasti. Finanssivalvonta pyrkii omilla aloitteillaan vaikuttamaan lainsäädännön tarkennuksiin siten, että käteisen saatavuus pystytään turvaamaan jatkossakin asianmukaisesti.
- Myös koronapandemian aiheuttamilla rajoituksilla on ollut vaikutuksia konttorimuotoisten pankkipalveluiden saatavuuteen. Koronan johdosta tehtävät rajoitukset heikentävät pankkipalveluiden

saatavuutta erityisesti sellaisten asiakasryhmien osalta, jotka eivät pysty käyttämään digitaalisia palveluita. Kokonaisarvio peruspankkipalveluiden saatavuudesta ja niissä tapahtuneista muutoksista vuonna 2021 esitetään pankkivaltuustolle huhtikuussa 2022.

Pankkivaltuuston arvio Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuonna

Pankkivaltuusto toteaa että Finanssivalvonnalla on taloudellisten kriisien hoidossa tärkeä rooli, johon liittyy sekä pankkien riittävän vakavaraisuuden varmistaminen ennen kriisin syntymistä että rahoituksen välityksen turvaaminen kriisin aikana.

Finanssivalvonnan johto on antanut pankkivaltuustolle johtokunnan kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnasta vuodelta 2021 sekä julkaissut Finanssivalvonnan toimintakertomuksen. Näiden kertomusten, pankkivaltuuston kokouksissa käytyjen keskusteluiden ja muiden saamiensa tietojen pohjalta pankkivaltuusto arvioi seuraavaa:

Finanssivalvonnan toiminnan yleinen tarkoituksenmukaisuus ja tehokkuus

Finanssivalvonnan toiminnan yleisestä tarkoituksenmukaisuudesta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonnan toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Pankkivaltuusto pitää Finanssivalvonnan itselleen asettamia strategisia tavoitteita ja valintoja tarkoituksenmukaisina. Finanssivalvonnan toiminnan yleisestä tehokkuudesta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonta on hoitanut valvonnan jatkuvasti muuttuvaa tehtäväkenttää tehokkaasti ja kustannuskehityksen kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Kehotukset

Pankkivaltuusto kehottaa Finanssivalvontaa:

- Varautumaan paluuseen koronaepidemian jälkeiseen aikaan mm. makrovakaussäännösten osalta, mutta varmistamaan, että vaatimusten kiristäminen tapahtuu tavalla, joka ei tarpeettomasti rajoita pankkien luotonantomahdollisuuksia.
- Kiinnittämään edelleen huomiota kotitalouksien velkaantumiskehitykseen ja erityisesti talou-yhtiölainojen merkitykseen velkaantumisen kannalta.
- Kiinnittämään huomiota työeläkelaitosten valvontaan ja vakavaraisuuden kehitykseen tilanteessa, jossa pyrkimys sijoitustuottojen kasvattamiseen lisää sijoitusten riskejä.
- Varmistamaan peruspankkipalvelujen saatavuuden ja palvelujen toimivuuden kaikissa olo-suhteissa sekä kiinnittämään huomiota digitaalisia palveluita käyttämättömien asiakkaiden pankkipalveluiden toteutumiseen.
- Varmistamaan että rahanpesun estämisen valvontaan liittyneiden ongelmien korjaukset viedään loppuun ja valvonta saadaan riittävälle tasolle.
- Valvomaan että kotimaiset pankit noudattavat Venäjän hyökkäyksen vuoksi asetettuja pakotteita.
- Varmistamaan valvontatoimillaan että kybervaikuttamiseen on riittävästi varauduttu.

Osa 3. Erityisteemat

Koronakriisin syttyminen hidasti inflaatiota

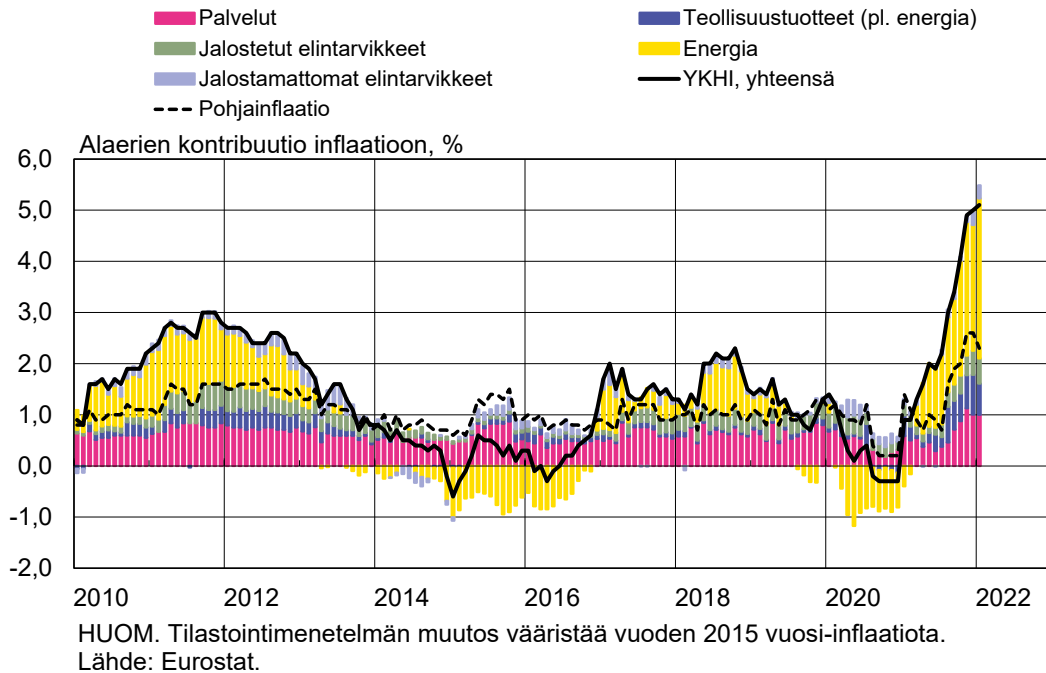
Sami Oinonen ja Olli-Matti Laine

Euroalueen inflaatio oli ennen koronapandemian puhkeamista ollut pitkään hyvin alhainen. Inflaatio hidastui asteittain 2010-luvun alussa nähdyn valtion velkakriisin myötä (kuvio 1). Kokonaisinflaatio on vaihdellut pitkälti energiahintojen muutosten seurauksena ja ollut hetkellisesti jopa negatiivista. Pohjainflaatio, josta on poistettu energian ja ruuan hintojen vaikutus ja joka siis kuvaa inflaation pysyvää kehitystä, on vuodesta 2015 lähtien ollut yhden prosentin tuntumassa. Inflaationäkymät olivatkin ennen koronapandemian puhkeamista vaisut ja riskinä oli ajautuminen pysyvään hitaan inflaation tilaan.

Koronapandemian puhkeaminen iski maailmantalouteen laajamittaisesti ja johti myös euroalueen kokonaistuotannon voimakkaaseen notkahdukseen vuonna 2020. Euroalueen kokonaistuotanto supistui heti koronan alussa lähes 15 prosenttia edellisneljänneksestä ja koko vuoden osalta se supistui 6,5 prosenttia. Euroalueen vapaata kapasiteettia mittaava tuotantokuilu avautui hyvin negatiiviseksi, eli toteutunut tuotanto jäi selvästi talouden tuotantopotentiaalia alhaisemmaksi. Samalla myös työttömyys lisääntyi ja myös työllisten määrä supistui huomattavasti keväällä 2020. Talouden aktiivisuuden väheneminen, runsas vapaa kapasiteetti ja työttömyyden lisääntyminen pitivät palkkakehityksen vaisuna ja palkkapaineet maltillisina. Koronan seurauksena sopimuspalkkojen kasvuvauhti hidastui hyvin alhaisille tasoille.

Heikko taloustilanne johti keväällä 2020 euroalueen inflaation merkittävään hidastumiseen (kuvio 1). Inflaatiota painoi erityisesti energiakomponentti, kun energiahinnat laskivat voimakkaasti maailmantalouden heikkojen kasvunäkymien myötä. Pandemialla oli myös merkittäviä vaikutuksia palveluiden kysyntään ja tarjontaan sekä palveluiden hintoihin. Kriisin myötä kulutus siirtyi palveluista tavaroihin. Rajoitustoimien ja liikkuvuuden voimakkaan vähenemisen myötä palveluiden kulutus romahti ja niiden hintaindeksi jopa laski. Euroalueen kokonaisinflaatio painui jopa negatiiviseksi elokuusta joulukuuhun 2020. Hintojen laskua voimisti Saksassa yhtenä koronaevyystoimena tehty yleinen arvonnäköverokannan alennus aina vuoden 2020 heinäkuusta vuodenvaihteeseen saakka. Alemman vertailuperiodin takia verokannan alennuksen vaikutukset näkyivät vuoden 2021 aikana korkeampana inflaationa. Kokonaisuutena vuoden 2020 inflaatio oli 0,3 %.

Kuvio 1. Inflaatio kiihtyi vuonna 2021

Koronakriisin myötä alasuuntaiset inflaatoriskit siis kasvoivat ja inflaationäkymä heikkeni voimakkaasti. Euroalueella myös inflaatio-odotukset laskivat niin markkinahinnoista johdettujen odotusten kuin kyse-lytutkimusten mukaan.

Taluspoliittikka vastasi koronakriisiin laajalla rintamalla niin raha- ja finanssipoliittikan keinoin kuin myös muilla politiikkatoimilla. Nämä toimet auttoivat vakauttamaan euroalueen talouskehitystä ja pysäyttivät inflaatio-odotusten alenemisen. Euroopan keskuspankin rahapolitiikka onkin ollut koronapandemian aikana vahvasti elvyttävää. Samalla keskuspankin rahapolitiikka on tukenut voimakkaasti luotonantoa, tuotantoa ja työllisyyttä ja tukenut siten hintavakautta. EKP on käyttänyt useita välineitä kevyiden rahoitusolojen – ja siten hintavakauden – turvaamiseksi. Niihin kuuluvat pandemiaan liittyvä arvopapereiden osto-ohjelma (PEPP), sekä pidempiaikaiset rahoitusoperaatiot (TLTRO). Ennakoivalla viestinnällä tulevasta rahapolitiikastaan EKP:n neuvosto on ilmaissut selkeästi, että se on valmis tekemään mandaattinsa rajoissa kaikkensa tukeakseen taloudellista aktiviteettia. Voimakkaat politiikkatoimet ovat kasvattaneet keskuspankin tasetta, mutta turvanneet talouden tuotantopotentiaalia ja elpymisedellytyksiä.² Niillä on siis tuettu inflaatiokehitystä tilanteessa, jossa riskinä oli ajautuminen pidempiaikaiseen alhaisen inflaation kauteen.³

Euroalueen inflaatio kiihtyi vuonna 2021 energiaan ja koronapandemiaan liittyvien tekijöiden vetämänä

Euroalueen inflaatio kiihtyi vuoden 2021 aikana alkuvuoden 0,9 prosentista viiteen prosenttiin joulukuuhun mennessä. Inflaatiouvauhti ripeytyi erityisesti vuoden loppupuolella. Huolimatta inflaation voimakkaasta kiihtymisestä vuoden loppuun mennessä, oli inflaatiota selittäviä tekijöitä kuitenkin suppea

² Nelimarkka, J. ja Laine, O.-M. (2021). The effects of the ECB's pandemic-related monetary policy measures. BoF Economics Review, 4.

³ Vilmi, L., Oinonen, S., Schmöller, M. ja Ikonen, P. (2020). Euroalueen stagnaation riski kasvanut koronakriisin myötä. Euro & Talous, 5.

määrä ja niistä suurin osa oli tavalla tai toisella koropandemiasta johtuvia. Karkeasti nämä tekijät voidaan jakaa kolmeen tekijään: energiahintojen nousu, palveluhintojen palautuminen pandemiasta, sekä tuotannon pullonkauloista ja kohonneista kuljetuskustannuksista johtunut tuotantokustannusten nousu.

Keskeisin euroalueen inflaatiota kiihdyttänyt tekijä oli energian hintojen nousu, mikä yksistään selittää jopa yli puolet nykyisestä inflaatiosta. Kuluttajahintaindeksiä nostavat euroalueella erityisesti bensiiniin, dieseliin, maakaasun, sähkön ja muiden nestemäisten polttoaineiden hintojen nousu. Energian hintoja ovat nostaneet useat tekijät kuten kasvanut kysyntä, poikkeukselliset sääolot ja lukuisat tarjontaa rajoittavat tekijät. Markkinaodotusten mukaan energian hinta näyttäisi olevan tasaantumassa, mikä tarkoittaisi energiainflaation asteittaista hidastumista vuoden 2022 kuluessa. Suuretkin heilahtelut ovat kuitenkin tyypillisiä energiahinnoille, joten arvioon liittyy merkittävää epävarmuutta.

Vuonna 2021 myös palveluinflaatio nopeutui euroalueella selvästi, kun kulutuskysyntä toipui vähitellen. Syynä tähän oli hintojen palautuminen edellisvuoden alentuneilta tasoilta ensimmäisen korona-aallon sekä pitkään jatkuneiden koronarajoitusten ja -sulkujen asteittain hellittäessä, sekä ihmisten liikkumisen jälleen lisääntyessä. Erityisesti matkailu-, majoitus- ja kuljetuspalveluiden, kuten lento- ja junamatkustuksen, hinnat nousivat voimakkaasti. Näiden erien inflaatiota kiihdyttänyt vaikutus näkyi erityisesti loppuvuonna 2021.

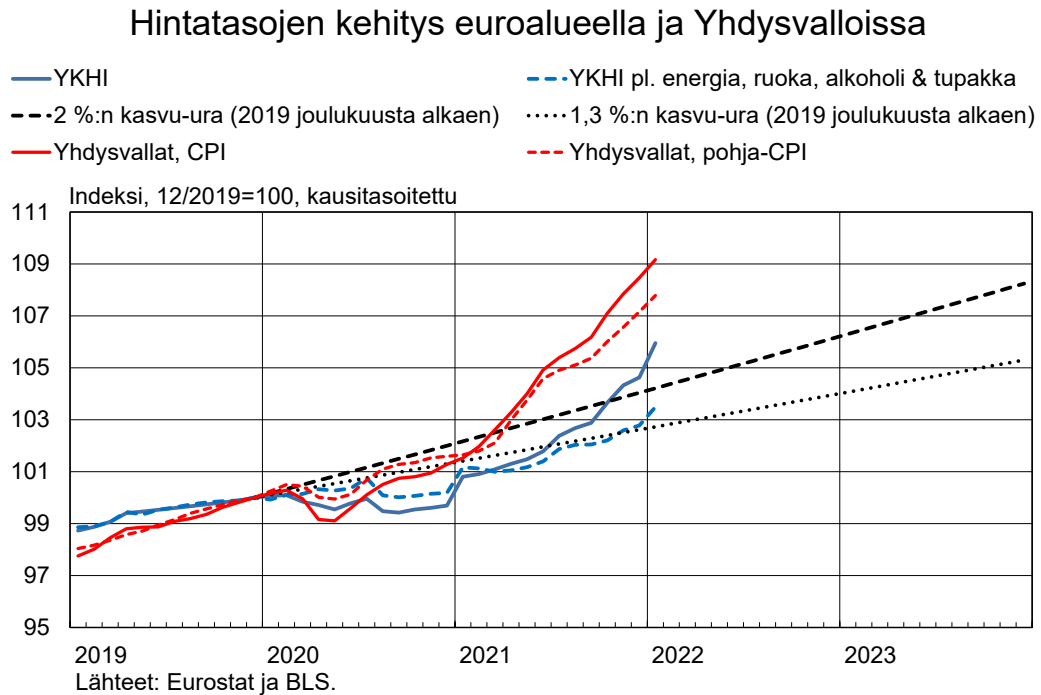
Koronarajoitukset ja liikkuvuuden väheneminen siirsi kulutusta yleisesti palveluista tavaroihin, mikä aiheutti kulutustavaroihin kysynnän ja tarjonnan epätasapainon. Tarjonnan toipumista vaikeuttivat erilaiset tuotantohäiriöt, kuten pandemiasta johtuneet tuotantolaitosten sulkemiset, kuljetushäiriöt, sekä komponentti- ja raaka-ainepula. Tämän seurauksena monien kulutustavaroitten, kuten autojen ja elektroniikkatuotteiden hinnat nousivatkin selvästi.

Vaikka vuonna 2021 inflaatioluvut olivatkin huomattavan korkeita, on syytä huomioida matalan vertailuajankohdan merkitys. Vuonna 2021 hinnat palautuivat koronakriisin vuonna 2020 synnyttämästä kuopasta. Tarkasteltaessa YKHI:n kehitystä kahden vuoden takaiseen nähden, kuluttajahinnat olivat joulukuussa 2021 euroalueella 4,6 prosenttia korkeammat kuin vuoden 2019 joulukuussa, eli vuositasolla keskimääräinen hintojen nousu on ollut 2,3 prosenttia (kuvio 2). Kahden vuoden pohjainflaatio, josta siis on poistettu energian ja ruuan hintojen vaikutus, oli euroalueella joulukuussa 2,8 prosenttia, eli keskimäärin hinnat ovat nousseet vain 1,4 prosenttia vuodessa. Tasomielessä hinnat eivät siis ole pandemian jälkeen nousseet kovin merkittävästi, vaan hinnat pikemminkin palautuivat vuonna 2021 lähelle pandemiaa edeltänyttä trendiä. Tästä ovat poikkeuksena energian hinnat, jotka kohosivat vuoden 2021 lopulla voimakkaasti.

Toisin kuin euroalueella, on inflaation kiihtyminen ollut Yhdysvalloissa selvästi vauhdikkaampaa ja myös laaja-alaisempaa. Joulukuussa 2021 inflaatio oli kiihtynyt jo 7 prosenttiin ja pohjainflaatio 5,5 prosenttiin. Myös Yhdysvalloissa energian hinnat ovat olleet merkittävä tekijä inflaation kiihtymisessä, mutta kuitenkin selvästi vähemmässä määrin kuin Euroopassa. Yhdysvalloissa voimakas kysynnän elpymisen ja komponenttipula näkyivät voimakkaasti autokaupassa ja käytettyjen autojen hinnat lähes kaksinkertaistuivat. Autojen hinnat yksistään selittävät joulukuun 2021 inflaatiosta peräti 1,6 prosenttiyksikköä. Kahden vuoden takaiseen verrattuna Yhdysvaltojen keskimääräinen vuosi-inflaatio on ollut 4,3 prosenttia ja pohjainflaatiokin 3,6 prosenttia.⁴

⁴ Tosin euroalueen ja Yhdysvaltojen välisiä inflaatioasteita verrattaessa on hyvä huomioida alueiden erilaiset menetelmät inflaation laskennassa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa inflaatioon on sisällytetty omistusasumisesta aiheutuvat kulut.

Kuvio 2. Euroalueella hintatasot ovat palautuneet kriisin aiheuttamasta kuopasta

Yhdysvaltojen vauhdikkaampaan inflaatiokehitykseen on vaikuttanut talouden euroaluetta nopeampi toipuminen koronavuodesta ja myös jo ennen koronavuodesta euroaluetta korkeammalla pysytelleet inflaatio-odotukset. Työttömyysaste on laskenut Yhdysvalloissa hyvin alas 4,0 prosenttiin (tammikuu 2022), eli selvästi alemmaksi kuin euroalueella (joulukuussa 2021 7,0 %). Yhdysvalloissa koronapandemia vaikuttaa myös mullistaneen työmarkkinoita euroaluetta enemmän ja on aiheuttanut työvoimapulaa useilla toimialoilla. Yhdysvalloissa on pandemian aikana ollut havaittavissa ilmiö, jossa työntekijät ovat poistuneet työmarkkinoilta tai hakeutuneet toiselle alalle. Se, kuinka pysyvä ilmiö tämä on, jää nähtäväksi. Joka tapauksessa euroalueella ei ole tällä hetkellä havaittavissa Yhdysvaltoihin verrattavissa olevaa osallistumisasteen laskua. Kiristyneet työmarkkinat ovatkin Yhdysvalloissa johtaneet palkkojen selvään kasvuun ja palkkainflaation kiihtymiseen.

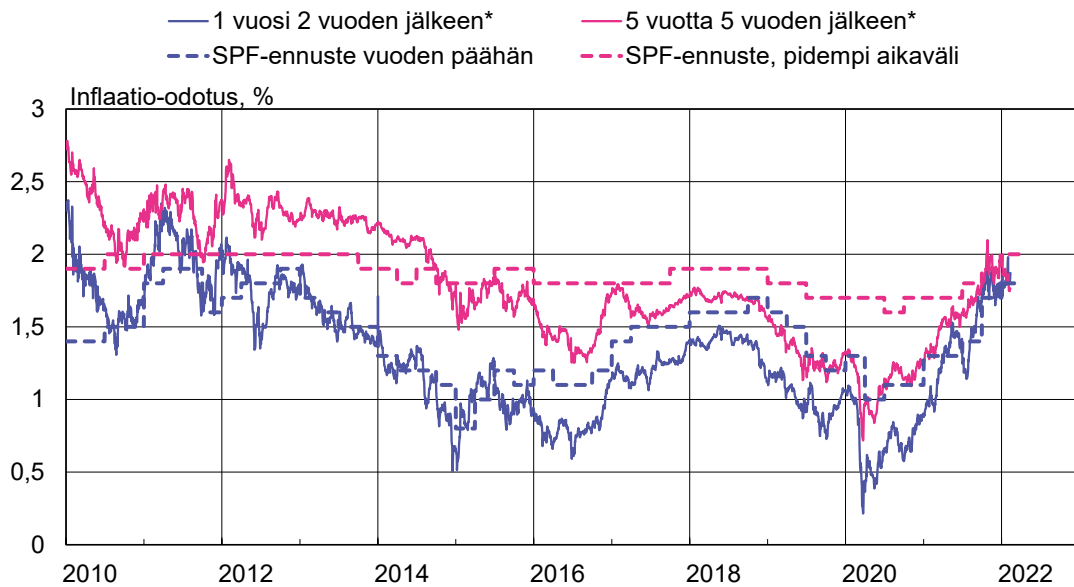
Euroalueen työmarkkinat toipuivat vuoden 2021 aikana pandemian syvimmästä kurimuksista. Niin työttömyysaste kuin työllisyyskin palautuivat pandemiaa edeltäneille tasoille ja joillakin toimialoilla on ilmennyt jo työvoimapulaa. Myös työnantajakyselyissä työvoiman saatavuus on noussut esiin yhtenä keskeisenä toimintaa vaikeuttavana tekijänä. Viimeaikaisen kiihtyneen inflaation ja vähenevän vapaan kapasiteetin riskinä onkin ajautuminen tilanteeseen, jossa keskipitkän aikavälin inflaatio-odotukset lähetsivät nousuun. Tämä voisi näkyä korkeampina palkkavaatimuksina ja siten kiihtyneenä inflaationa.

Euroalueen palkkakehitys on kuitenkin tähän mennessä ollut verraten maltillista. Tuoreimmassa sopimuksissa palkankorotukset ovat olleet melko kohtuullisia ja euroalueen sopimuspalkkoja mittaava indikaattori osoittaa palkkojen kasvuvauhdin olevan vuoden 2021 lopulla edelleen kriisiä edeltävää tasoa selvästi hitaampaa. Eurojärjestelmän joulukuun ennusteissa euroalueen palkkojen ennustetaan kasvavan lähivuodet hieman koronavuodesta edeltävää aikaa nopeammin, mutta kuitenkin verraten maltillisesti. Ennustettua kovemmat palkankorotukset lisäisivät inflaatiopaineita erityisesti työvoimavaltaisten palveluiden hintoihin. Euroalueella palkkojen noususta ja inflaatiota kiihdyttävästä haitallisesta hinta-palkka -kierteestä ei kuitenkaan ole toistaiseksi ollut viitteitä. Myös inflaatio-odotukset ovat pysyneet maltillisina eivätkä odotukset ole lähteneet nousuun.

Inflaation arvioidaan maltillistuvan kohti hintavakaustavoitetta

EKP:n joulukuun ennusteen mukaan inflaation arvioitiin pysyvän nopeana vielä jonkin aikaa mutta hidastuvan sitten vuoden 2022 kuluessa energiahintojen palautumisen ja talouden asteittaisen normalisoitumisen myötä ja hidastuvan edelleen vuoteen 2023 mennessä hieman alle kahden prosentin vauhtiin. Myöskin sekä markkinainformaatiosta johdetut että kyselyperusteiset inflaatio-odotukset ennakoivat inflaation asettuvan keskipitkällä aikavälillä lähelle kahden prosentin tasoa (kuvio 3).

Kuvio 3. Inflaatio-odotukset nousseet hintavakaustavoitteen tuntumaan

Lähteet: EKP, Bloomberg ja Suomen Pankin laskelmat.

* Laskettu inflaatiioswapeista.

Lähiäkojen inflaationäkymiin liittyy kuitenkin edelleen lukuisia riskejä. Vuoden 2021 loppuun tultaessa etenkin lyhyen aikavälin inflaatoriskit olivat painottuneet odotettua nopeamman kehityksen suuntaan. Energian hinnat ovat pysyneet korkeina ja niiden välittyminen laajemmin muiden hyödykkeiden hintoihin voi pitää inflaatiota odotettua nopeampana vuonna 2022. Energian hintojen pysyvämpi nousu viivyttäisi myös itsessään inflaation hidastumista. Erityisesti geopolittiset jännitteet voivat eskaloitua lisätä energiahintojen kautta tulevia inflaatoriskejä. Koronaviruksen leviäminen ja mahdolliset uudet aallot voivat hidastaa kokonaiskysynnän elpymistä ja aiheuttaa lisää tarjontahäiriöitä. Pitkittyessään ja pahentuessaan tuotannon häiriöt voivat viivästyttää inflaation hidastumista. Inflaatio voi olla arvioitua nopeampaa myös, jos hintapaineet johtavat ennakoitua suurempiin palkankorotuksiin tai jos talous alkaa toimia täydellä teholla odotettua nopeammin.

Tarkasteltaessa inflaation kehitystä ja inflaationäkymää on hyvä pitää mielessä myös EKP:n vuonna 2021 uudistunut strategia. Uudessa strategiassa otettiin käyttöön symmetrinen 2 prosentin inflaatiotavoite keskipitkällä aikavälillä. Inflaatiotavoitteen symmetrisyys merkitsee, että EKP:n neuvosto pitää sekä tavoitetta hitaampaa että nopeampaa inflaatiota yhtä kielteisinä. EKP:n neuvosto korostaa, että sitoutuminen symmetriseen inflaatiotavoitteeseen edellyttää erityisen voimakkaita tai pitkäaikaisia huolelliseen vaikutusarvioon perustuvia rahapolitiikan toimia, kun taloustilanne uhkaa ajaa rahapolitiikkaa kohti efektiivistä nollakorajaa. Lähellä efektiivistä nollakorajaa rahapolitiikkaa ollaan valmiita pitämään elvyttävänä pidempään talous- ja inflaatiokehityksen vakauttamiseksi. Tämä saattaa myös merkitä, että inflaatio ylittää tavoitteen väliaikaisesti.

Euroopan keskuspankki uudisti rahapolitiikan strategiansa vuonna 2021

Juha Kilponen ja Jarmo Kontulainen

EKP:n neuvosto julkisti 8.7.2021 uuden rahapolitiikan strategiansa ja sitä koskevat linjaukset. Strategian keskeinen muutos on uusi 2 prosentin symmetrinen inflaatiotavoite, mikä tarkoittaa, että sitä hitaampaa ja nopeampaa inflaatiota pidetään yhtä kielteisinä.

EKP:n vuoden 2003 strategia-arviossa hintavakauden määritelmänä oli alle 2 prosentin hintojen nousu kuten aiemminkin, mutta sitä täydennettiin inflaatiotavoitteella "alle 2 prosenttia, mutta lähellä sitä". Tavoitteena oli puskurin luominen deflaatiota vastaan. Kaksiosainen EKP:n hintavakauden määritelmä osoittautui kuitenkin ongelmalliseksi sen vuoksi, että se salli inflaation hidastuvan tilapäisesti jopa lähelle nollaa. Toisaalta sen nähtiin asettavan inflaatiolle katon 2 prosenttiin. Käytännössä siirtyminen alle 2 prosentin inflaatiotavoitteesta symmetriseen 2 prosentin tavoitteeseen tarkoittaa hieman aikaisempaa korkeampaa inflaatiotavoitetta.

Tavoite on määritelty keskipitkälle aikavälille. Se mahdollistaa myös kestävän kasvun ja täystyöllisyyden painottamisen päätöksenteossa. Korkeiden nollakorkoraja huomioitiin strategiassa sitoutumalla symmetriseen inflaatiotavoitteeseen ja mahdollistamalla voimakkaat tai pitkäaikaiset rahapolitiikan toimet korkeiden ollessa nollan tuntumassa. Tämä voi merkitä, että inflaatio ylittää tavoitteen väliaikaisesti. EKP huomioi myös rahapolitiikassa ympäristön kestävyuden uuden toimintasuunnitelman mukaisesti. Rahoitusvakaus sisällytetään rahapolitiikkaan joustavasti vallitsevat olosuhteet huomioiden, mutta keskipitkän aikavälin hintavakautta vaarantamatta. Tätä tarkoitusta varten EKP:n rahapolitiittisten päätösten valmistelussa tarkastellaan aiempaa laajemmin keskeisiä rahoitusvakauteen vaikuttavia tekijöitä.

Rahapolitiikan toimintaympäristön muutos oli strategiauudistuksen keskeinen syy

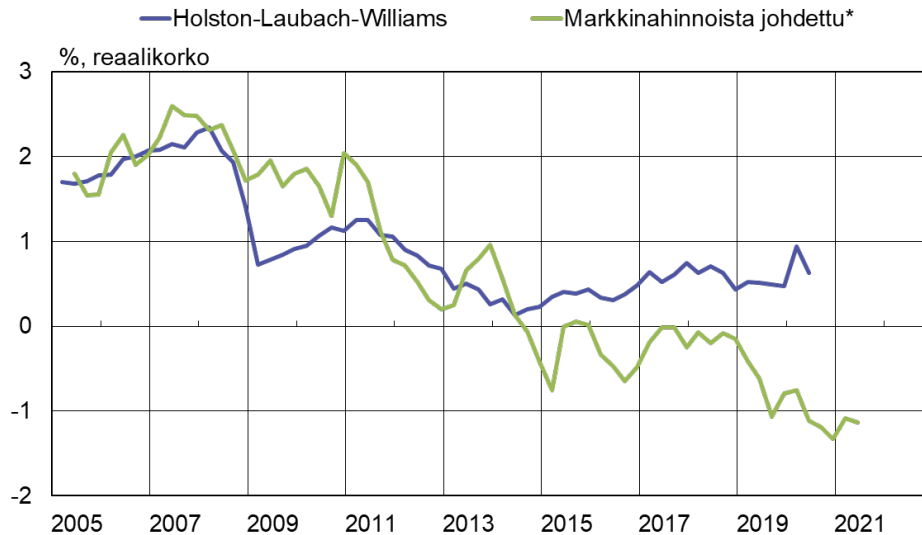
Vakaat ja ennustettavat hintanäkymät ja sitä kautta kansalaisten luottamus rahan ostovoiman säilymiseen ovat keskeinen edellytys kestäväälle talouskasvulle ja korkealle työllisyysasteelle. Strategian keskeinen tausta-ajatus on, että koko kansantalouden tasolla hintavakaus, tasapainoinen kasvu ja korkea työllisyysaste ovat keskenään sopusoinnussa olevia tavoitteita.

Rahapolitiikan toimintaympäristö oli muuttunut sen jälkeen, kun EKP:n neuvosto edellisen kerran uudisti strategiaansa vuonna 2003. Ensiksi, pitkän aikavälin reaalin tasapainokoron eli korkotaso millä talous kasvaa potentiaalinsa mukaisesti ja inflaatio on tavoitteen mukainen, on laskenut. Vaikka arviot pitkän aikavälin reaalin tasapainokoron tasosta vaihtelevat ja sen mittaamiseen liittyy epävarmuutta (kts. esim. Holston et al. (2016), arvioidaan sen yleisesti laskeneen merkittävästi sekä euroalueella että globaalisti (kuvio 1).

Toiseksi, keskeinen rakenteellinen syy tasapainokorkotason laskuun on ollut demografinen muutos. Väestön ikääntyminen on lisännyt säästämistä, likviditeetin kysyntää ja laskenut korkotasoa. Väestön ikääntyminen on voinut myös hidastaa talouskasvua, kun tuottavuuden ja investointien kasvu on hidastunut.

Kuvio 1.

Reaalinen tasapainokorko euroalueella 2005–2021

* 5 vuotta 5 vuoden jälkeen korko- ja inflaatioeroton erotus.

Lähteet: Macrobond, Bloomberg ja Suomen Pankin laskelmat.

eurojatalous.fi / bofbulletin.fi

16.9.2021

39930

Kolmanneksi, globalisaatio sekä digitaalisen teknologian käyttöönotto ovat puolestaan vaikuttaneet tavara- ja palvelutuotannon rakenteisiin, työmarkkinoihin ja mahdollisesti myös inflaatioon pitkäaikaisesti. Myös väestön ikääntyminen on todennäköisesti supistanut kokonaiskysyntää ja siten hidastanut inflaatiota.

Neljänneksi, rahoitusrakenteet ovat muuttuneet voimakkaasti globaalin rahoituskriisin jälkeen, mikä on vaikuttanut merkittäväällä tavalla rahapolitiikan toimintaympäristöön.

Kaikki edellä mainitut muutokset ovat kaventaneet EKP:n ja muiden keskuspankkien mahdollisuuksia tarvittaessa keventää rahapolitiikkaa sen tavanomaisilla välineillä. Tämä ilmiö tunnetaan taloustieteellisessä kirjallisuudessa rahapolitiikan nollakorkorajoitteena. Myös todennäköisyys joutua nollakorkorajalle on kasvanut.

EKP huomioi ilmastonmuutoksen rahapolitiikan ohjausjärjestelmässään

Vaikka päävastuu ilmastonmuutoksen torjunnasta on valtioiden hallituksilla ja parlamenteilla, EKP katsoo velvollisuudekseen huomioida entistä paremmin ilmastonmuutokseen liittyviä näkökohtia rahapolitiikan ohjausjärjestelmässään mandaattinsa rajoissa.

EKP lisää myös analyyttistä kapasiteettiaan liittämällä ilmastokysymykset mukaan taloudellisiin malleihinsa sekä edistääkseen ilmastonmuutokseen liittyvien riskien mittaamista ja raportointia. Näin se voi huomioida riskit paremmin riskienhallinnassa, sijoitustoiminnassa ja rahapolitiikan operaatioissa.

Ympäristön kestävyyyteen kohdistuvat uhat ovat niin ikään nousseet keskeisiksi globaaliksi ongelmiksi, ja ilmastonmuutoksen torjunnasta on tullut yksi Euroopan unionin keskeisiä tavoitteita.

Ilmastonmuutos ja siirtyminen kohti vastuullisempaa taloutta näkyvät kokonaistaloudellisissa indikaattoreissa, joilla mitataan inflaatiota, kokonaistuotantoa, työllisyyttä, korkoja, investointeja ja tuottavuutta. Lisäksi ne vaikuttavat rahoitusvakauteen ja rahapolitiikan välittymiseen. Ilmastonmuutos ja siirtyminen

vähähiilisempään talouteen vaikuttavat omaisuuserien arvoon ja riskiprofiiliin eurojärjestelmän ta-
seessa.

EKP viestii monipuolisesti

Toimiva rahapolitiikka edellyttää avoimuutta ja tilivelvollisuuden toteutumista. Rahapolitiikan viestintä, eli rahapolitiikan päätöksistä kertominen tiedotusvälineille, kansalaisille, yrityksille ja rahoitusmarkkinoi-
den toimijoille, on päätösten toteutumisessa keskeisessä roolissa ja sen vuoksi myös strategia-arvion
tarkastelun kohteena. Suorien tiedotuskanavien rooli ja sosiaalisen median merkitys on kasvanut pe-
rinteisen lehdistön ja uutiskanavien kustannuksella. Tämä edellyttää keskuspankeilta uudenlaista koh-
teen ja median huomioon ottavaa viestintää.

EKP:n neuvosto arvioi myös, että nopeasti muuttuvassa maailmassa rahapolitiikan strategiaa pitää to-
dennäköisesti tarkastella jatkossa säännöllisesti. Rahapolitiikan strategian tarkoituksenmukaisuutta ar-
vioidaan todennäköisesti seuraavan kerran vuonna 2025.

EKP:n inflaatiotavoite kaksi prosenttia

Strategiauudistuksen keskeisin muutos liittyi hintavakauden määritelmään ja EKP:n inflaatiotavoitteeseen.

Inflaatio oli pitkään EKP:n hintavakaustavoitteen alapuolella, mikä alensi merkittävästi myös inflaatio-
odotuksia. Niinpä inflaatio-odotukset eivät enää ankkuroituneet EKP:n hintavakaustavoitteeseen yhtä
vahvasti kuin aikaisemmin (kts. Hartmann ja Smets (2018)).

Uudessa strategiassaan EKP otti käyttöön symmetrisen kahden prosentin inflaatiotavoitteen keskipit-
källä aikavälillä. Inflaatiotavoitteen symmetrisyys merkitsee, että EKP:n neuvosto pitää sekä tavoitetta
hitaampaa että sitä nopeampaa inflaatiota yhtä kielteisinä. Tämä on merkittävä muutos EKP:n rahapo-
liitikassa. Paloviita ym. (2021a, b) osoittavat tutkimuksissaan, että EKP:n tosiasiallinen inflaatiotavoite
on ollut ennen strategian uudistamista selvästi alle 2 % (1,6 % – 1,8 %) ja EKP:n tavoitteet inflaation
suhteen ovat olleet epäsymmetriset: 2 prosentin ylittävää inflaatiota on pidetty haitallisempana kuin 2
prosentin alittavaa inflaatiota. Strategian muutos merkitsee siis tosiasiallisesti hieman korkeampaa in-
flaatiotavoitetta kuin aiemmin.

EKP:n neuvosto vahvisti myös yhdenmukaistetun YKHI-kuluttajahintaindeksin soveltuvan edelleen hin-
tojen mittaamiseen (kuviot 2). Kuluttajahintaindeksi kuvaa kotitalouksien ostamien tavaroiden ja palve-
luiden hintakehitystä. Lisäksi EKP:n neuvosto suosittaa, että siihen sisällytettäisiin myöhemmin myös
omistusasumisen kustannukset.

Kuvio 2.

Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi (YKHI), euroalue, 1998q1–2021q2

Symmetrinen kahden prosentin inflaatiotavoite on yksiselitteinen, selkeä ja helppo kommunikoida. Sillä EKP tähdentää valmiuttaan ylläpitää sekä riittävää turvamarginaalia deflaatorisikin varalta että riittävää rahapolitiikan pelivaraa liian hitaan inflaation torjumiseksi.

Sen odotetaan vaikuttavan pitkän aikavälin inflaatio-odotuksiin ja ankkuroivan ne tukevammin EKP:n tavoitteeseen. Sitoutumisella symmetriseen kahden prosentin inflaatiotavoitteeseen poistetaan aiempaan määritelmään liittynyt käsitys kahdesta prosentista hintojen nousun ylärajana.

Hintavakaas, tasapainoinen talouskasvu ja täystyöllisyys ovat toisiaan tukevia talouspolitiikan tavoitteita. EKP on määritellyt strategiassaan pyrkivänsä hintavakauteen keskipitkällä aikavälillä. Keskipitkän aikavälin inflaatiotavoite tärkeä osa rahapolitiikkaa ja mahdollistaa rahapolitiikan joustavan reagoinnin erilaisiin talouden häiriöihin. Joustoa tarvitaan myös, koska rahapolitiikan välittymiseen, inflaatiokehitykseen ja inflaatiota selittäviin tekijöihin liittyy aina epävarmuutta. Rahapolitiikan oikein mitoittamisessa erityisesti kysyntä- ja tarjontahäiriöiden identifiointi on tärkeää. Hyvä esimerkki tilanteesta on meneillään olevan koronakriisi. Kriisin hellittäessä inflaatio on kiihtynyt, mutta on edelleen hyvin epävarmaa, missä määrin hintojen nousua selittävät tarjontaongelmat ja missä määrin voimakkaasti elpynyt kysyntä. Jos inflaation kiihtymisen keskeisenä selittäjänä ovat tuotannon tarjontaongelmat, rahapolitiikan tulisi katsoa inflaation väliaikaista kiihtymistä läpi sormien ja sallia inflaation kiihtyvän jopa selvästi yli tavoitteen.

EKP:n neuvosto huomioi nollakorkorajan rahapolitiikassaan

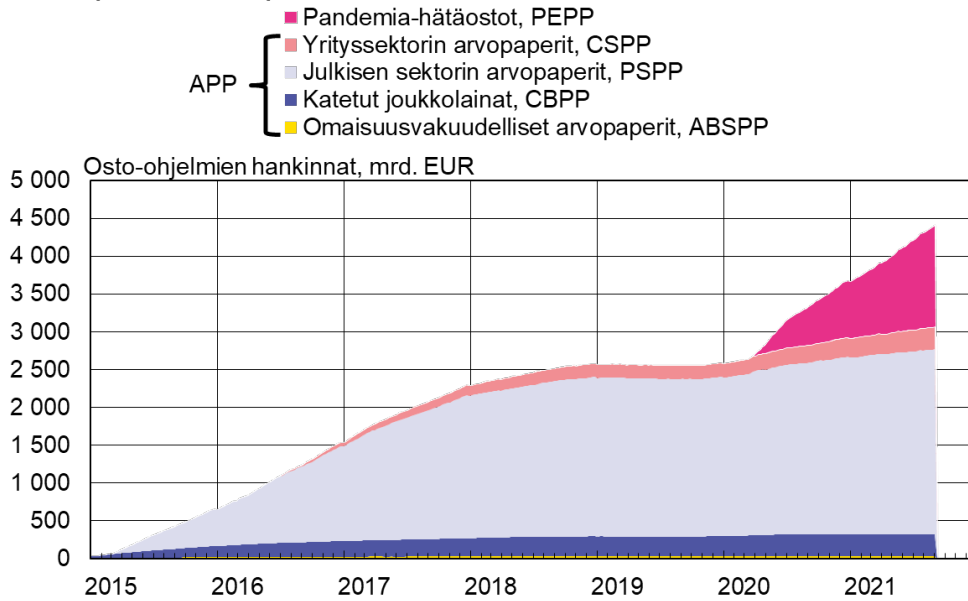
Korkojen efektiivinen alaraja ja alhainen reaalin tasapainokorko merkitsevät, että negatiivinen, pitkäaikainen inflaatiopoikkeama on erityisen haitallinen, koska ne voivat heijastua inflaatio-odotuksiin. EKP:n neuvoston sitoutumisella symmetriseen 2 prosentin inflaatiotavoitteeseen poistetaan aiempaan määritelmään liittynyt poikkeama alaspäin ja erityisesti siihen liittynyt käsitys 2 prosentista hintojen nousun kattona. Lisäksi, lähellä efektiivistä nollakorkorajaa, missä korkojen alentamisesta olisi enemmän haittaa kuin hyötyä, EKP:n neuvosto on valmis pitämään rahapolitiikkaa elvyttävänä pidempään talous- ja inflaatiokehityksen vakauttamiseksi. Tämä saattaa myös merkitä, että inflaatio ylittää tavoitteen väliaikaisesti.

Arvopaperiostot, pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot ja ennakoiva viestintä pysyvät rahapolitiikan keinovalikoimassa

Keskuspankit ovat turvautuneet laajamittaisiin arvopapereiden ostoihin (kuvio 4) ja pitempiaikaisiin rahoitusoperaatioihin reaalisena tasapainokoron laskun ja rahapolitiikan nollakorkorajoitteen vuoksi. Näin on tehty, jotta inflaation hidastuminen pysähtyisi.

Kuvio 3.

Rahapolitiikan operaatiot euroalueella, 2015–2021

Lähde: EKP.

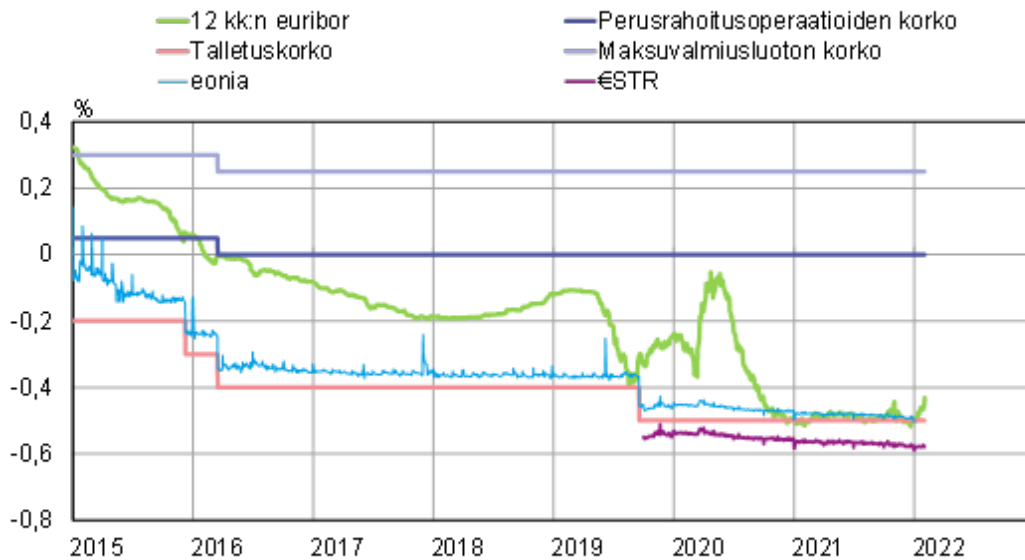
eurojatalous.fi / bofbulletin.fi
16.9.2021

39930

Korkopolitiikkaa on laajennettu negatiivisten korkojen puolelle (kuvio 4) ja korkopolitiikan ja osto-ohjelman vaikutusta markkinakorkoihin ja niitä koskeviin odotuksiin on tehostettu toimien kestoja ja määriä koskevilla päätöksillä. Pankkien luotonantoon ja luottokorkoihin on vaikutettu suunnatuilla pitkäaikaisilla luotto-operaatioilla.

Kuvio 4.

Rahapolitiikkakorot euroalueella 2015–2021

Lähde: EKP.

39930@ohjauskorot (PV)

Näillä uusilla rahapolitiikan välineillä on ollut merkittävä positiivinen vaikutus pankkien luotonantoon, talouskasvuun ja inflaatioon euroalueella. Toisaalta uusien välineiden käytöllä voi olla rajansa ja haittavaikutuksia muun muassa rahoitusvakauteen. EKP:n neuvosto sopeuttaa tarvittaessa näiden instrumenttien käyttöä, jotta se saa sivuvaikutukset minimoitua vaarantamatta kuitenkin hintavakautta.

EKP huomioi talouskehitystä vakauttavan finanssipolitiikan rahapolitiikassaan

Vastasyklisen talouspolitiikan periaatteen mukaisesti toimiva finanssipolitiikka voi suurissa taantumissa ja efektiivisen nollakorkorajan läheisyydessä edistää rahapolitiikan tehokkuutta. Rahapolitiikka ja harkinnanvarainen finanssipolitiikka voivat tällaisessa tilanteessa tukea ja vahvistaa toisiaan, mikä tukee talouden elpymistä. Vastasyklisen finanssipolitiikan käyttö edellyttää kuitenkin, että puskuereita kerätään vastaavasti nousukausina julkisen talouden velkakestävyuden turvaamiseksi.

Finanssikriisistä, Euroopan maiden velkakriisistä ja maailmanlaajuisesta pandemiasta saadut kokemukset viittaavat siihen, että tehokas makrotalouden vakauttaminen edellyttää finanssipolitiikan ja rahapolitiikan täydentävän toisiaan kriisiaikoina.

EKP tukee jatkossakin EU:n yleistä talouspolitiikkaa

Sopimus Euroopan unionista määrittää, että Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta.

EKPJ tukee yleistä talouspolitiikkaa unionissa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3. artiklassa määriteltujen unionin tavoitteiden saavuttamiseksi, jos se on mahdollista hintavakaustavoitetta vaarantamatta.

Esimerkiksi päättäessään eri rahapolitiikan instrumenttien käytöstä EKP:n neuvosto pyrkii valitsemaan vaihtoehdon, joka parhaiten tukee unionin yleistä talouspolitiikkaa. Näin neuvosto ottaa huomioon myös sen, miten päätös vaikuttaa kasvuun, työllisyyteen, sosiaaliseen edistykseen ja rahoitusvakauteen ja miten se auttaa vähentämään ilmastonmuutoksen vaikutuksia.

Kirjallisuusviitteet

Hartmann, P. ja Smets, F. (2018) The First Twenty Years of the European Central Bank: Monetary Policy. ECB Working Paper No. 2219. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=3309645>.

Holston, K., Laubach, T. ja Williams, J. (2016) Measuring the Natural Rate of Interest: International Trends and Determinants. Federal Reserve Bank of San Francisco Working Paper 2016–11.

Laubach, T. ja Williams, J. (2003) Measuring the Natural Rate of Interest. *Review of Economics and Statistics*, November 2003, 85(4), 1063–1070.

Paloviita, M., Haavio, M., Jalasjoki, P. ja Kilponen, J. (2021a) What Does "Below, But Close To, Two Percent" Mean? Assessing the ECB's Reaction Function with Real Time Data. *International Journal of Central Banking*, Vol. 17, No. 2.

Paloviita, M., Haavio, M., Jalasjoki, P., Kilponen, J. ja Vänni, I. (2021b) Reading between the lines - Using text analysis to estimate the loss function of the ECB. Bank of Finland Discussion Paper 12/2020 (updated in September 2021).

Finanssivalvonnan peruspankkipalveluselvitys 2021

Anu Kettunen, Anni Meriläinen ja Markku Koponen

Peruspankkipalveluiden saatavuuden ja hinnoittelun seuranta

Finanssivalvonta laatii vuosittain selvityksen peruspankkipalvelujen hinnoittelusta ja saatavuudesta. Selvitykset ovat saavilla Finanssivalvonnan verkkosivuilta .

Laatimalla peruspankkiselvityksen Finanssivalvonta toteuttaa lakisää-teistä velvollisuuttaan seurata ja arvioida peruspankkipalveluiden saata-vuutta ja niiden hinnoittelua. Seurannan yhtenä tavoitteena on varmistua siitä, että luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) säädetty luonnollisen henkilön oikeus peruspankkipalveluihin toteutuu ja että säännöksen turvaaman oikeuden toteutumista ei vaaranneta esimerkiksi kohtuuttomalla hinnoittelulla.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaan maksupalveluita tarjoavan talletuspankin on tarjottava euromääräistä perusmaksutiliä, siihen liittyviä maksupalveluita ja sähköisen tunnistamisen palveluita ETA-valtiossa lailisesti asuville asiakkaille. Asiakkaalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka toimii pääasiallisesti sellaisessa tarkoituksessa, joka ei kuulu hänen elinkeino- tai ammattitoimintaansa.

Talletuspankin tulee kohdella kaikkia asiakkaita yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi. Luottolaitostoiminnasta annetun lain esitöiden mukaan perusmaksutiliä, siihen liittyvien palveluiden tai sähköisen tunnistamisen palveluiden käyttöä ei saa tehdä liian vaikeaksi tai rasittavaksi. Esimerkiksi toimintarajoitteisten ja ikääntyneiden tulee voida käyttää perusmaksutiliä ja siihen liittyviä palveluita sekä sähköisen tunnistamisen palveluita mukaan lukien vahva sähköinen tunnistaminen.

Vuoden 2021 peruspankkipalveluselvityksen keskeiset havainnot

Finanssivalvonnan arvion mukaan asiakkaiden oikeus laissa määriteltyihin peruspankkipalveluihin toteutuu kokonaisuutena tarkastellen asianmukaisesti. Peruspankkipalveluja on pääsääntöisesti hyvin tarjolla, mutta palvelutarjonta painottuu yhä enenevässä määrin verkkoasiointiin ja muihin etäkanavissa tarjottaviin palveluihin.

Koronapandemialla on ollut vaikutuksia peruspankkipalveluiden tarjontaan. Koronapandemian myötä pankkien palvelut siirtyivät muun yhteiskunnan palveluiden tavoin entistä enemmän etäasioinnin kautta hoidettaviksi. Digitaalisten palvelujen käyttö lisääntyi koronapandemian aikana. Asiakkaiden kynnys sähköisten palveluiden käyttöönotolle on laske-nut samaan aikaan kun konttoreissa asiointi on menettänyt suosiotaan, mutta konttoreissa asioi edelleen vakiintunut asiakaskunta.

Konttoriverkosto supistui

Konttoriverkosto ja konttoreiden palveluajat jatkoivat vuonna 2021 supistumisestaan edellisvuosien tapaan. Finanssivalvonnan seurannan mukaan konttoriverkosto harveni suunnilleen samaa tahtia kuin edeltävinä vuosi-na. Konttoreista enää alle puolet tarjoaa palvelua kokoaikaisesti. Pankit kuitenkin tunnistavat asiakaskunnassaan myös sellaisia asiakasryhmiä, joiden ainoa tosiasiallinen vaihtoehto pankkiasioinnin hoitamiseen on konttoriasiointi.

Osa pankeista ja pankkiryhmistä sulki konttoreita tai rajoitti niiden palveluvalikoimaa ja aukioloaikoja koronapandemian takia. Rajoitusten voima-oloaikana asiakkaita pyrittiin mahdollisuuksien mukaan ohjamaan konttoriasioinnista eri etäasiointikanavien käyttöön.

Käteisnostopalvelujen saatavuus on asiamukaisella tasolla, mutta palveluiden saatavuuteen jatkossa liittyy epävarmuuksia

Pankit näkevät koronapandemian aikana kiihtyneen käteisen käytön vähenemisen olevan pysyvää. Käteisen korvaavien maksutapojen käyttö on lisääntynyt ja asiakkaat käyttävät korttimaksamista entistä monipuolisemmin. Korttimaksamisen suosio on ollut kasvussa lähes yh-täjaksoisesti vuodesta 2011

lähtien, mutta sen suosio koki lievää laskua vuonna 2021. Tätä saattaa osaltaan selittää mobiilimaksamisen yleistyminen.

Finanssivalvonnan arvion mukaan asiakkaiden mahdollisuus käteisnostopalveluiden käyttämiseen on ollut viime vuosien aikana asianmukaisella tasolla. Vuonna 2021 käteisautomaattien määrä kääntyi kuitenkin edeltävistä vuosista poiketen lievään laskuun. Myös pankkikonttoreiden määrän väheneminen ja palveluaikojen rajoitukset heikentävät osaltaan käteisen saatavuutta. Toisaalta käteisen jakelukanavat ovat viime vuosien aikana monipuolistuneet, sillä mahdollisuus nostaa käteistä kauppajen kassoilta täydentää käteisen automaatti- ja konttorijakelua. Käteisnostot kauppajien kassoilta edustivat kuitenkin vain 1,5 % kaikista nostetuista käteisen arvosta vuonna 2021.

Finanssivalvonta arvioi, että käteisen käytön vähentyessä on olemassa vaara, että myös käteisnostopalveluiden saatavuus heikentyy alle kohdullisena pidettävän tason. Finanssivalvonta pitää tärkeänä, että pankit arvioivat säännöllisesti asiakkaille tarjoamiensa käteiskäytön riittävyyttä, ja erityisesti sitä, että asiakkaiden mahdollisuudet käteisnostopalveluiden käyttämiseen turvataan maanlaajuisesti myös haja-asutusalueilla. Pankkien omaaloitteisten käteisen saatavuutta turvaavien toimenpiteiden lisäksi Finanssivalvonta pitää tarpeellisena, että käteisnostopalvelujen tarjontavoitetta koskevaa lainsäädäntöä tarkastellaan uudestaan. Finanssivalvonta on lähettänyt valtiovarainministeriölle maaliskuussa 2022 aloitteen, jossa Finanssivalvonta on pyytänyt, että ministeriö arvioisi voimassa olevan lainsäädännön riittävyyttä ja mahdollisia muutostarpeita käteisnostopalveluiden riittävän saatavuuden turvaamiseksi maanlaajuisesti.

Peruspankkipalveluista perittävien maksujen taso nousi

Kokonaisuutena peruspankkipalveluista perittävien maksujen taso nousi vuonna 2021. Peruspankkipalveluselityksessä esitettyä eri palveluiden maksujen tasoa arvioitaessa on kuitenkin huomioitava, että osa pankkeista tuottaa peruspankkipalveluihin sisältyviä palveluja palvelupaketeiksi, joiden hinnoittelu on asiakkaalle edullisempi kuin palveluiden erillishinnoittelu. Palvelupakettien piiriin pääsemisen ehdot vaihtelevat pankkeittain.

Tilinkäyttövälineinä toimivien maksukorttien kuukausimaksuissa tapahtui selkeää nousua. Myös laskunmaksu maksupalvelukuorella kallistui vuoden 2021 aikana.

Palveluiden hinnoittelua arvioitaessa huomio kiinnittyy erityisesti verkko-asiointiin ja konttorissa tapahtuvan asiointin hintaeroihin. Verkkoasiointi on merkittävästi konttorissa tapahtuvaa asiointia edullisempää. Verkko-asiointin edullisuutta suhteessa konttoriasiointiin korostaa myös erilaiset pankkien alennuksiin oikeuttavat pakettihinnoittelumallit, joiden ulkopuolelle konttorissa tapahtuva asiointi ja siitä perittävät maksut useimmiten jäävät. Pankkiasioinnin verkossa hoitavien määrä on kasvanut, joten samalla konttorissa tarjottavien palveluiden käyttäjiin verrattuna edullisemmän hinnoittelun piirissä olevien asiakkaiden osuus on noussut. Konttoreissa tarjottavien palveluiden hinnoittelussa oli havaittavissa vuonna 2021 nousua, mutta palveluiden hintataso ei ole kuitenkaan noussut oleellisesti edellisen selvityksen tarkasteluajankohdasta.

Pankit hinnoittelivat käteispalvelut vuonna 2021 pitkälti samaan tapaan kuin edellisen selvityksen tarkasteluajankohdassa, jolloin rajoituksetta maksuttomat käteisnostot automaateista muuttuivat kaikilla pankeilla maksullisiksi.

Eri käyttäjäryhmien tarpeet on otettava huomioon palvelutarjonnassa

Palveluiden digitalisoituminen lisää asiointin ajasta ja paikasta riippumattomaa sujuvuutta ja digitaalisten palveluiden käyttö on asiakkaille konttorissa tapahtuvaa asiointia merkittävästi edullisempää. Pankkien jo toteuttamat sekä käynnissä olevat projektit digitaalisten palveluiden mukauttamiseksi paremmin erilaisia käyttäjäryhmiä palveleviksi ovat Finanssivalvonnan arvion mukaan oikeansuuntaisia ja mukautusten tekemistä tulisi jatkaa osana palveluiden jatkuvaa kehitystyötä. Mukautuksilla tarjotaan palveluiden saavutettavuuden ja käytettävyyden parannuksia.

Digitaaliseen asiointiin tottumattomille pankit tarjoavat peruspankkipalveluja pääasiassa konttoreissaan ja osin puhelimitse tapahtuvan asiointin kautta. Laskunmaksutapana maksukuoret palvelevat ensisijaisesti sitä asiakasryhmää, joka ei maksa laskuja verkossa tai konttoreissa. Pankkipalveluissa on mahdollista hyödyntää myös valtuutuskäytäntöjä.

Digitaalisten palveluiden kehitystyön rinnalla Finanssivalvonta pitää erityisen tärkeänä, että pankit turvaavat myös digitaaliseen asiointiin tottumattomien tai siihen kykenemättömien asiakkaiden asiointimahdollisuudet ja palveluiden kohtuullisen hintatason.

Finanssivalvonta kannustaa kaikkia pankkeja edelleen tutkimaan yhteistyömahdollisuuksia eri kuluttajaryhmiä edustavien edunvalvontaorganisaatioiden kanssa, jotta erilaisten käyttäjäryhmien tarpeet pystytään huomioimaan palveluntarjonnassa. Selkeät ja helppokäyttöiset digitaaliset palvelut hyödyttävät koko asiakaskuntaa.

* * * *

Liite 1. Suomen Pankin tilinpäätös vuodelta 2021

Pankkivaltuusto päätti 25.3.2022, että Suomen Pankin kertomusvuoden voitto, 52 463 892,85 euroa, käytetään seuraavasti:

Voitosta 26 163 892,85 euroa käytetään Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 21 §:n 2 momentin perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 26 300 000,00 euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Tilinpäätös

31.12.2021

Pankkivaltuusto on tänään vahvistanut Suomen Pankin tilinpäätöksen ja päättänyt Suomen Pankin johtokunnan esityksestä, että pankki tulouttaa valtiolle 26 milj. euroa eli puolet Suomen Pankin tilikauden 2021 tuloksesta.

Suomen Pankin tilintarkastettu tulos tilikaudelta 2021 on 52 milj. euroa. Suomen Pankista annetun lain mukaan voitosta käytetään puolet vararahaston kartuttamiseen ja muu osa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Lain mukaan voitonjaosta voidaan päättää toisin, jos se on pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi perusteltua.

Suomen Pankin tuotot koostuvat pääasiassa setelistön ja eurojärjestelmän rahapolitiikan erien korkotuotoista, valuuttavarannon ja muun oman rahoitusvarallisuuden sijoitustuotoista sekä voitto-osuudesta, jonka Euroopan keskuspankki tulouttaa euroalueen keskuspankeille. Vuoden 2021 korkokate on 658 milj. euroa (2020: 731 milj. euroa). Korkotuotot jäivät edellisvuotisia pienemmiksi, koska valuuttavarannon ja Suomen valtion lainojen tuotot supistuivat. Lisäksi kohdennettuihin rahapolitiikan operaatioihin (TLTRO III) liittyvät korkokulut kasvoivat edelleen, joten Suomen Pankin osuus eurojärjestelmän rahoitustulosta pieneni 21 milj. euroon (2020: 79 milj. euroa).

Suomen Pankki kattaa tuotoillaan toimintansa kulut ja varaukset. Toimintakulut vuonna 2021 ilman setelihankintoja ja ylimääräistä eläkerahastomaksua ovat 106 milj. euroa (2020: 99 milj. euroa).

Tase

31.12.2021

Milj. euroa		31.12.2021	31.12.2020
VASTAAVAA			
1	Kulta ja kultasaamiset	2 537	2 434
2	Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	12 180	8 461
	Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF)	5 016	1 973
	Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset	7 164	6 488
3	Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta	360	295
4	Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	–	–
5	Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille	36 113	21 779
6	Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta	0	0
7	Euromääräiset arvopaperit euroalueelta	90 001	65 657
	Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit	89 825	65 477
	Muut arvopaperit	176	180

Milj. euroa		31.12.2021	31.12.2020
VASTAAVAA			
8	Eurojärjestelmän sisäiset saamiset	33 983	56 871
	Osuudet EKP:ssä	177	165
	Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset	741	741
	Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset	8 263	6 872
	Muut saamiset eurojärjestelmän sisällä (netto)	24 802	49 093
9	Muut saamiset	608	625
	Euroalueen metallirahat	38	45
	Aineellinen ja aineeton käyttöomaisuus	92	101
	Muu vaihto-omaisuus	34	35
	Muut	444	445
	Yhteensä	175 782	156 121

Pyöritysten vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

Milj. euroa		31.12.2021	31.12.2020
VASTATTAVAA			
1	Liikkeessä olevat setelit	26 100	24 243
2	Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille	124 607	110 864
	Sekkitilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	101 054	89 190
	Yön yli -talletukset (talletusmahdollisuus)	23 553	21 674
3	Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille	306	–
4	Euromääräiset velat muille euroalueella oleville	2 708	5 608
5	Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	5 388	2 743
6	Valuuttamääräiset velat euroalueelle	–	–

Miij. euroa		31.12.2021	31.12.2020
VASTATTAVAA			
7	Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	–	–
8	IMF:n myöntämien erityisten nosto-oikeuksien vastaerä	4 326	1 402
9	Eurojärjestelmän sisäiset velat	–	–
10	Muut velat	448	133
11	Arvonmuutostilit	3 623	2 876
12	Varaukset	5 309	5 237
13	Oma pääoma ja rahastot	2 915	2 873
	Kantarahasto	841	841
	Vararahasto	2 074	2 032
14	Tilikauden voitto	52	142
Yhteensä		175 782	156 121

Tuloslaskelma

31.12.2021

Milj. euroa		1.1.-31.12.2021	1.1.-31.12.2020
1	Korkotuotot	981	857
2	Korkokulut	-323	-126
3	KORKOKATE	658	731
4	Valuuttakurssierot	5	36
5	Arvopapereiden hintaerot	44	311
6	Valuuttojen ja arvopapereiden arvostustappiot	-28	-16
7	Valuuttakurssi- ja hintaerovaruksen muutos	-21	-331
	RAHOITUSKATE	658	731
8	Tuotot ja kulut palkkioista ja maksuista	-5	-4
9	Rahoitustulon netto-osuus	-483	-397
10	Osuus EKP:n voitosta	7	17
11	Tuotot muista kantaosakkeista ja voitto-osuuksista	9	23
	KESKUSPANKKIERIEN KATE	186	371
12	Muut tuotot	44	46
	Toimintakulut	-120	-118

Mijj. euroa		1.1.-31.12.2021	1.1.-31.12.2020
13	Henkilöstökulut	-61	-57
14	Eläkerahastomaksu	-10	-10
15	Hallinnolliset kulut	-35	-33
16	Poistot käyttöomaisuudesta	-9	-9
17	Setelien hankintakulut	-5	-9
18	Muut kulut	-0	-0
TOIMINNALLINEN TULOS		110	299
	Eläkerahaston tulos	-	-
19	Eläkerahaston tuotot	31	31
20	Eläkerahaston kulut	-31	-31
21	Varausten muutos	-58	-157
22	TILIKAUDEN TULOS	52	142

Johtokunnan esitys voitonjaosta

22.2.2022

Johtokunta esittää pankkivaltuustolle, että Suomen Pankin voitto, 52 463 892,85 euroa, käytetään seuraavasti: voitosta 26 163 892,85 euroa käytetään LSP 21. pykälän 2. momentin perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 26 300 000,00 euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Helsingissä 22. helmikuuta 2022

SUOMEN PANKIN JOHTOKUNTA

Olli Rehn, johtokunnan puheenjohtaja

Marja Nykänen, johtokunnan varapuheenjohtaja

Tuomas Välimäki, johtokunnan jäsen

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

31.12.2021

1. Yleiset laatimisperiaatteet

Suomen Pankki noudattaa EKP:n neuvoston hyväksymiä talousperusteisia kirjanpitoperiaatteita ja tekniikoita, ja tilinpäätökset laaditaan näiden yhdenmukaistettujen periaatteiden mukaisesti. Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 11. pykälän mukaisesti pankin tilinpäätöksen perusteet johtokunnan esityksen perusteella.

Suomen Pankin tuloslaskelma sisältää myös Suomen Pankin eläkerahaston ja Finanssi-
valvonnan tuotot ja kulut. EKPJ:n suuntaviivat yhdenmukaistetusta kirjanpidosta eivät säätele eläkerahaston kirjanpitoa.

2. Valuutta- ja kultamääräisten erien arvostaminen

Valuutta- ja kultamääräiset erät on tilinpäätöksessä muunnettu euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän kurssseja. Erät on arvostettu valuuttakohtaisesti. Valuuttakurssseista johtuva arvostusero käsitellään erillään arvopapereiden hintojen muutoksesta johtuvasta erosta. Realisoitumattomat voitot kirjataan taseen arvomuutostileille. Realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, jos ne ovat suuremmat kuin aikaisemmin taseen arvomuutostileille kirjatut vastaavat realisoitumattomat arvostusvoitot. Tuloslaskelmaan kirjattuja realisoitumattomia tappioita ei peruuteta seuraavina tilikausina. Kullan hinnanmuutos- ja kurssimuutoserot käsitellään yhtenä eränä. Tilikauden aikana realisoituneiden valuuttakurssivoittojen ja -tappioiden laskemisessa on käytetty päivittäisen nettokeskihinnan menetelmää. Tilinpäätöksessä käytetyt kurssit käyvät ilmi oheisesta taulukosta.

Valuutta	31.12.2021	31.12.2020
Yhdysvaltain dollari	1,1326	1,2271
Japanin jeni	130,3800	126,4900
Ruotsin kruunu	10,2503	10,0343
Sveitsin frangi	1,0331	1,0802
Englannin punta	0,8403	0,8990
Kanadan dollari	1,4393	1,5633
Eryiiset nosto-oikeudet (SDR)	0,8091	0,8485
Kulta	1 609,4830	1 543,8840

3. Arvopapereiden arvostus- ja jaksotusperiaatteet

Tuotot ja kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Realisoituneet tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Joukkovelkakirjalainojen hankintahinnan ja nimellisarvon erotus jaksotetaan niiden juoksuajalle. Joukkovelkakirjalainojen hintaeroista johtuvien voittojen ja tappioiden laskemisessa on käytetty arvopapereiden keskihinnan menetelmää.

Realisoitumattomat voitot kirjataan taseen arvomuutostileille. Realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, jos ne ovat suuremmat kuin aikaisemmin taseen arvomuutostileille kirjatut vastaavat realisoitumattomat arvostusvoitot. Tuloslaskelmaan kirjattuja realisoitumattomia tappioita ei peruuteta seuraavina tilikausina. Sekä valuutta- että euromääräiset arvopaperit on arvostettu arvopaperilajeittain. Jos arvopaperilajista tai valuutasta kirjataan tilinpäätökseen realisoitumattomia tappioita, tämän arvopaperilajin keskihintaa tai valuutan nettokeskikurssia muutetaan vastaavasti ennen seuraavan tilikauden alkua.

Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumukset eli käänteiset reposopimukset kirjataan taseeseen vakuudellisina talletuksina vastaavaa-puolelle. Arvopapereiden takaisinostositoumukset eli reposopimukset kirjataan taseeseen vakuudellisina luottoina vastattavaa-puolelle. Reposopimuksilla myyty arvopaperit jäävät Suomen Pankin taseeseen.

Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit

Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät joukkovelkakirjalainat arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon vähennettynä mahdollisella arvonalentumisella.

Muut kuin rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit

Jälkimarkkinakelpoiset arvopaperit ja vastaavat saamiset arvostetaan arvopaperikohtaisesti joko tilinpäätöspäivän markkinoiden keskihinnan tai tilinpäätöspäivän tuottokäyrän perusteella. Vuoden 2021 arvostuksessa on käytetty markkinoiden keskihintaa 31.12.2021.

Jälkimarkkinakelpoiset sijoitusrahastot arvostetaan markkinahintaan nettoperusteisesti (rahastokohtaisesti) eikä niiden sisältämien omaisuuserien perusteella, mutta edellytetään, että ne täyttävät tietyt ennalta määritetyt kriteerit, jotka liittyvät lähinnä Suomen Pankin vaikutusvaltaan rahaston päivittäisessä toiminnassa, rahaston oikeudelliseen asemaan ja sijoituksen kehityksen arviointiin. Eri jälkimarkkinakelpoisten sijoitusrahastojen arvostustuloksia ei nettouteta keskenään.

Kiinteistörahastot arvostetaan viimeisimmän saatavilla olevan hinnan mukaan ja hinnan oikeellisuutta tarkastellaan vielä tilinpäätöksen jälkeen tammikuussa, jolloin rahastot toimittavat tilinpäätöspäivän hinnat.

4. EKPJ:n sisäisiä saamisia ja velkoja koskevat kirjanpitoperiaatteet

Eurojärjestelmän sisäisiä saamisia ja velkoja aiheutuu pääasiassa EU-maasta toiseen suoritettavista euromääräisistä maksuista, joiden katteensiirto suoritetaan keskuspankkirahassa. Maksujen alullepanijat ovat pääasiassa yksityisen sektorin toimijoita. Katteensiirto suoritetaan TARGET2-järjestelmässä eli Euroopan laajuudessa automatisoidussa reaaliaikaisessa bruttomaksujärjestelmässä (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer). Maksuista syntyy kahdenvälisiä saamisia ja velkoja EU:n keskuspankkien toisilleen pitämällä TARGET2-tileillä. Nämä kahdenväliset saamiset ja velat nettoutetaan päivittäin niin, että EKP asettuu tapahtumassa kummankin osapuolen vastapuoleksi. Tämän jälkeen kullekin kansalliselle keskuspankille jää vain nettopositio EKP:hen nähden.

TARGET2-järjestelmään liittyvät EKP:hen kohdistuvat Suomen Pankin saamiset ja velat sekä muut eurojärjestelmän sisäiset euromääräiset saamiset ja velat (kuten ennakkovoitonjako kansallisille keskuspankeille ja rahoitustulon netto-osuus) esitetään Suomen Pankin taseessa yhtenä nettomääräisenä saamisena tai velkana erässä ”Muut saamiset eurojärjestelmän sisällä (netto)” tai ”Muut velat eurojärjestelmän sisällä (netto)”. EKPJ:n sisäiset euroalueen ulkopuolisten EU-maiden kansallisten keskuspankkien saamiset ja velat, jotka eivät liity TARGET2-järjestelmään, esitetään erässä ”Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta” tai ”Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle”.

Eurojärjestelmän sisäiset saamiset, jotka liittyvät Suomen Pankin osuuteen EKP:n pääomasta, esitetään erässä ”Osuudet EKP:ssä”. Tähän tase-erään sisältyvät i) kansallisten keskuspankkien maksamat osuudet EKP:n merkitystä pääomasta, ii) nettomäärät, jotka kansalliset keskuspankit ovat maksaneet, koska niiden osuudet EKP:n oman pääoman arvosta ¹⁾ ovat suurentuneet kaikkien EKP:n pääoman jakoperusteen aiempien tarkistusten vuoksi, ja iii) EKPJ:n perussäännön artiklan 48.2 mukaiset osuudet sellaisten jäsenvaltioiden keskuspankeilta, joita koskeva poikkeus on kumottu.

Eurojärjestelmään liittymisen yhteydessä Suomen Pankki siirsi valuuttavarantoja EKP:lle. Siirrosta syntyneet eurojärjestelmän sisäiset saamiset ovat euromääräisiä, ja ne esitetään erässä ”Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset.”

Nettosaaminen, joka syntyy euroseteleiden kohdistamisesta eurojärjestelmän sisällä, esitetään yhtenä omaisuuseränä erässä ”Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset” (ks. tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden kohta ”Liikkeessä olevat setelit”).

5. Käyttöomaisuutta koskevat arvostusperiaatteet

Käyttöomaisuus on arvostettu hankintahintaan poistoilla vähennettynä. Poistot lasketaan tasapoistomenetelmällä. Tasapoistot tehdään käyttöomaisuuden odotettuna taloudellisena käyttöaikana siten, että ne aloitetaan pääasiassa hankintaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Vuonna 1999 taseeseen markkinahintaisina aktivoitujen rakennusten ja maa-alueiden vastaerä on arvonmuutostili. Näiden rakennusten poistot on kirjattu arvonmuutostiliä purkamalla siten, ettei niillä ole tulosvaikutusta.

Taloudelliset käyttöajat ovat seuraavat:

- tietokoneet, niihin liittyvät laitteet ja ohjelmistot sekä autot: 4 vuotta
- koneet ja kalusto: 10 vuotta
- rakennukset: 25 vuotta.

Käyttöomaisuus, jonka arvo on alle 10 000 euroa, poistetaan hankintavuonna.

6. Liikkeessä olevat setelit

EKP ja euroalueen kansalliset keskuspankit, jotka yhdessä muodostavat eurojärjestelmän, laskevat liikkeeseen euroseteleitä.²⁾ Liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvo kohdistetaan keskuspankeille kunkin kuukauden viimeisenä pankkipäivänä setelien jakoperusteen mukaisesti.³⁾ EKP:lle on merkitty 8 prosentin osuus liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta, ja loput 92 % on merkitty kansallisille keskuspankeille setelien jakoperusteen mukaisesti. Osuus ilmoitetaan taseen vastattavaa-puolella erässä ”Liikkeessä olevat setelit”. Kullekin kansalliselle keskuspankille setelien jakoperusteen mukaisesti kohdistetun eurosetelien osuuden arvon ja kyseisen keskuspankin tosiasiallisesti liikkeeseen laskemien eurosetelien arvon erotuksesta aiheutuu myös eurojärjestelmän sisäisiä saamia tai velkoja, joille maksetaan korkoa. Nämä korolliset⁴⁾ saamiset tai velat ilmoitetaan aluerässä ”Eurojärjestelmän sisäiset saamiset/velat: Eurosetelien kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset/-velat”. Suomen Pankin taseessa erä on vastaavaa-puolella. Näistä eristä kertyvät korkotuotot ja -kulut selvitetään EKP:n tilien kautta, ja ne ovat osa korkokatetta.

7. EKP:n ennakkovoitonjako

EKP:n neuvosto on päättänyt, että EKP:n euroseteleistä saama tulo, joka kertyy sen 8 prosentin osuudesta liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta sekä EKP:n saama nettotulo a) arvopaperimarkkinoita koskevan ohjelman (SMP), b) kolmannen katettujen joukkolainojen osto-ohjelman (CBPP3), c) omaisuusvakuudellisten arvopapereiden osto-ohjelman (ABSPP), d) julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelman (PSPP) ja e) pandemiaan liittyvän osto-ohjelman (PEPP) mukaisesti ostetuista arvopapereista jaetaan tilikautta seuraavan vuoden tammikuussa ennakkovoitonjakona, ellei EKP:n neuvosto muuta päättä.⁵⁾ Tulo jaetaan kokonaisuudessaan, mikäli se ei ylitä EKP:n nettovoittoa kyseiseltä vuodelta tai EKP:n neuvosto ei päättä, että tulo siirretään kokonaan tai osittain taloudellisten riskien varalta tehtävään varaukseen.

EKP:n neuvosto voi myös päättää, että EKP:lle euroseteleiden liikkeeseenlaskusta ja käsittelystä aiheutuneet kulut vähennetään liikkeessä olevista euroseteleistä saaduista tuotoista, jotka jaetaan tammikuussa ennakkovoitonjakona. Kansallisille keskuspankeille jaettu määrä ilmoitetaan tuloslaskelman erässä ”Tuotot muista kantaosakkeista ja voitto-osuuksista”.

8. Eläkerahasto

Suomen Pankin eläkerahaston varat sisältyvät Suomen Pankin taseeseen ja sille laaditaan erillinen vuosikertomus.

Eläkerahaston kiinteistöt ovat taseessa siirtohetken mukaisessa arvossaan vuosipoistot vähennettyinä. Siltä osin kuin rakennusten tasearvo on katettu arvonkorotuksella, vastaavat poistot kirjataan arvonkorotusta purkamalla siten, että poistoilla ei ole tulosvaikutusta.

9. Varausten kirjaamisen periaatteet

Tilinpäätöksessä voidaan tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopaperien markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihtelujen tasaamiseksi on tarpeen. Tilinpäätöksessä voidaan tehdä myös pankin eläkevastuun kattamiseksi tarpeellisia varauksia.

10. Taseen ulkopuoliset vastuut

Taseen ulkopuolisista eristä aiheutuvat voitot ja tappiot käsitellään samalla tavalla kuin taseessa olevista eristä aiheutuneet voitot ja tappiot. Valuuttatermiinit otetaan huomioon laskettaessa valuuttaposition nettokeskihintaa.

11. Muutokset tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet eivät ole muuttuneet tilikauden 2021 aikana.

1) Oman pääoman arvolla tarkoitetaan EKP:n vararahastojen, arvonmuutostilien sekä vararahastoja vastaavien varausten kokonaismäärää, josta vähennetään mahdolliset edellisiltä tilikausilta siirretyt tappiot. Jos pääoman jakoperustetta tarkistetaan tilikauden aikana, oman pääoman arvoon sisältyy myös tarkistukseen mennessä kertynyt EKP:n nettovoitto tai -tappio.

2) Euroopan keskuspankin päätös, annettu 13. päivänä joulukuuta 2010, euroseteleiden liikkeeseenlaskusta (EKP/2010/29), (2011/67/EU), (EUVL L 35, 9.2.2011, s. 26), sellaisena kuin se on muutettuna. Saatavilla on myös kaikki muutokset sisältävä [epävirallinen konsolidoitu toisinto](#).

3) Setelien jakoperusteella tarkoitetaan prosenttiosuuksia, jotka saadaan, kun otetaan huomioon EKP:n osuus liikkeeseen laskettujen euroseteleiden kokonaismäärästä ja sovelletaan merkityn pääoman jakoperustetta kansallisten keskuspankkien osuuteen tästä kokonaismäärästä.

4) Euroopan keskuspankin päätös (EU) 2016/2248, annettu 3. päivänä marraskuuta 2016, niiden jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien, joiden rahayksikkö on euro, rahoitustulon jakamisesta (EKP/2016/36), (EUVL L 347, 20.12.2016, s. 26), sellaisena kuin se on muutettuna. Saatavilla on myös kaikki muutokset sisältävä [epävirallinen konsolidoitu toisinto](#).

5) EKP:n päätös (EU) 2015/298, annettu 15. päivänä joulukuuta 2014, EKP:n tulon väliaikaisesta jakamisesta (EKP/2014/57), EUVL L 53, 25.2.2015, s. 24, sellaisena kuin se on muutettuna. Saatavilla on myös kaikki muutokset sisältävä [epävirallinen konsolidoitu toisinto](#).

Taseen liitetiedot

31.12.2021

Vastaavaa

1. Kulta ja kultasaamiset

Suomen Pankilla on 1 576 487 troyunssia kulta (1 troyunssi = 31,103 g), joka on tilinpäätöksessä arvostettu markkinahintaan. Vuoden 1999 alussa Suomen Pankki, kuten muutkin eurojärjestelmän kansalliset keskuspankit, siirsi noin 20 % kullastaan EKP:lle.

Kulta	31.12.2021	31.12.2020
Määrä (milj. troyunssia)	1,6	1,6
Hinta troyunssilta (EUR)	1 609,5	1 543,9
Arvo markkinahintaan (milj. EUR)	2 537,3	2 433,9
Markkina-arvon muutos (milj. EUR)	103,4	299,2

2. Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erässä ovat valuuttavarantoon luettavat valuuttasaamiset euroalueen ulkopuolelta sekä SDR-määräiset saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF).

2.1 Saamiset kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF)

Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF) eriteltyinä	31.12.2021		31.12.2020	
	Milj. EUR	Milj. SDR	Milj. EUR	Milj. SDR
Varanto-osuus IMF:ssä	741,2	599,7	576,0	488,7
Eriyiset nosto-oikeudet	4 234,5	3 426,2	1 326,5	1 125,5
Muut saamiset IMF:ltä	40,3	32,6	70,7	60,0
Yhteensä	5 016,0	4 058,6	1 973,3	1 674,2

Euron ja SDR:n välisen kurssin kehitys tilikausina 2020 ja 2021	2021	2020
Maaliskuun loppu	0,8277	0,8025
Kesäkuun loppu	0,8333	0,8143
Syyskuun loppu	0,8216	0,8318
Joulukuun loppu	0,8091	0,8485

Suomen jäsenosuuden kokonaismäärä valuuttarahastossa on 2 410,6 milj. SDR. Varanto-osuus on se osuus Suomen Pankin jäsenosuudesta, joka on maksettu IMF:lle valuuttana. Toinen osa jäsenosuudesta on maksettu aikoinaan markkoina. Tämän osan valuuttarahasto on lainannut takaisin Suomen Pankille. Markkoina maksetun jäsenosuuden nettovaikutus Suomen Pankin taseessa on nolla, sillä edellä mainittu saaminen ja velka ovat samassa tase-erässä.

Suomen Pankin erityisten nosto-oikeuksien (Special Drawing Rights, SDR) määrä on 4 234,5 milj. euroa. Erityiset nosto-oikeudet ovat IMF:n luomaa valuuttavarantoa, jonka rahasto on jakanut jäsenmailleen. Erityisiä nosto-oikeuksia käytetään valuuttakaupoissa normaalien valuuttojen tapaan. Erän arvo kasvoi merkittävästi vuoden 2021 elokuussa, kun IMF:n erityisnosto-oikeuksien määrää kasvatettiin 650 mrd. Yhdysvaltain dollarin arvosta. Kyseessä oli historiallisen suuri globaali kriisitoimi, jonka avulla vahvistettiin IMF:n jäsenmaiden taloudellisia puskureita ja tuetaan talouksien elpymistä. Se myös parantaa mahdollisuuksia jatkaa pandemian vastaista taistelua. Suomen Pankin osuus allokatiosta oli 2,3 mrd. SDR eli 2,8 mrd. euroa. Erän arvo muuttuu myös valuuttarahaston jäsenmaiden välisten valuuttakauppojen seurauksena. Lisäksi erän suuruuteen vaikuttavat saadut ja maksetut korot sekä voitto-osuus IMF:ssä.

Yhteensä Suomen Pankin saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta ovat 5 016,0 milj. euroa.

2.2 Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset

Tase-erä sisältää valuuttamääräiset talletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta.

Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta eriteltyinä	31.12.2021 Milj. EUR	31.12.2020 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Talletukset	44,7	41,8	2,9
Kuponkipaperit	3 963,5	4 579,4	-615,9
Diskonttopaperit	485,5	–	485,5
Rahastosijoitukset	1 775,7	1 134,6	641,0
Muut saamiset	894,9	732,0	162,9
Yhteensä	7 164,3	6 487,9	676,4

Euroalueen ulkopuolisten valuuttamääraisten arvopapereiden valuuttajakauma

Valuutta	31.12.2021		31.12.2020	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Englannin punta	410,8	9,2	432,5	9,4
Yhdysvaltain dollari	3 827,3	86,0	3 896,0	85,1
Japanin jeni	211,0	4,7	250,9	5,5
Yhteensä	4 449,1	100,0	4 579,4	100,0

Euroalueen ulkopuolisten valuuttamääraisten arvopapereiden jäljellä oleva juoksuaika

Maturiteetti	31.12.2021		31.12.2020	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Alle 1 vuosi	1 638,0	36,8	889,9	19,4
Yli 1 vuosi	2 811,0	63,2	3 689,5	80,6
Yhteensä	4 449,1	100,0	4 579,4	100,0

3. Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta

Tase-erässä ovat valuuttamääräiset talletukset ja arvopaperit sekä muut valuuttamääräiset saamiset euroalueelta.

Euroalueen sisäiset valuuttamääräiset saamiset eriteltyinä	31.12.2021 Milj. EUR	31.12.2020 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Talletukset	87,2	32,2	55,0
Kuponkipaperit	269,3	270,9	-1,6
Muut saamiset	3,4	-8,4	11,8
Yhteensä	359,9	294,7	65,2

Euroalueen sisäisten valuuttamääräisten arvopapereiden valuuttajakauma

Valuutta	31.12.2021		31.12.2020	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Englannin punta	145,5	54,0	182,4	67,3
Yhdysvaltain dollari	123,8	46,0	88,5	32,7
Yhteensä	269,3	100,0	270,9	100,0

Euroalueen sisäisten valuuttamääräisten arvopapereiden jäljellä oleva juoksu-aika

Maturiteetti	31.12.2021		31.12.2020	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Alle 1 vuosi	148,0	55,0	96,9	35,8
Yli 1 vuosi	121,3	45,0	174,0	64,2
Yhteensä	269,3	100,0	270,9	100,0

4. Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Suomen Pankilla ei ollut 31.12.2021 euromääräisiä saamia euroalueen ulkopuolelta.

5. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille

Tase-erä sisältää rahapolitiikassa käytettävät instrumentit, joiden avulla Suomen Pankki toteuttaa rahapolitiikkaa osana eurojärjestelmää. Erä muodostuu korkoa sisältävistä luotoista suomalaisille luottolaitoksille, ja sen suuruus määräytyy suomalaisten luottolaitosten likviditeettitarpeen perusteella.

Koko eurojärjestelmän saamiset rahapoliittisista operaatioista ovat 2 201 882,1 milj. euroa, josta Suomen Pankin taseessa on 36 113,4 milj. euroa. Perussäännön artiklan 32.4 mukaisesti eurojärjestelmän kansalliset keskuspankit jakavat rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät riskit, mikäli ne toteutuvat, täysimääräisesti ja suhteessa osuuksiinsa EKP:n merkityn pääoman jakoperusteesta. Tappioita voi syntyä ainoastaan, jos vastapuoli menee vararikoon eikä kyseisen vastapuolen toimittamien vakuuksien realisointi tuota riittävästi varoja. Riskejä, jotka aiheutuvat mahdollisista kansallisten keskuspankkien harkinnanvaraisesti hyväksymistä erityisvakuuksista, ei EKP:n neuvoston päätöksen nojalla jaeta.

Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille	31.12.2021 Milj. EUR	31.12.2020 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Perusrahoitusoperaatiot	–	–	–
Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	36 113,4	21 779,0	14 334,4
Käänteiset hienosäättöoperaatiot	–	–	–
Käänteiset rakenteelliset operaatiot	–	–	–
Maksuvalmiusluotot	–	–	–
Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät luotot	–	–	–
Yhteensä	36 113,4	21 779,0	14 334,4

5.1 Perusrahoitusoperaatiot

Perusrahoitusoperaatiot ovat viikoittain toteutettavia likviditeettiä lisääviä käänteisoperaatioita, joiden maturiteetti on yksi viikko. Ne toteutetaan kiinteäkorkoisina huutokauppoina. Perusrahoitusoperaatiot ovat keskeisessä osassa pyrittäessä vaikuttamaan korkoihin ja hallitsemaan markkinoiden likviditeettitilannetta sekä viestittäessä rahapolitiikan mitoituksista.

5.2 Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot

Näissä operaatioissa vastapuolille tarjotaan pitempiaikaista rahoitusta. Vuonna 2021 pitempiaikaisia rahoitusoperaatioita toteutettiin yhden pitoajanjakson mittaisina sekä 3–48 kuukauden mittaisina. Operaatiot toteutettiin kiinteäkorkoisina huutokauppoina, joissa tehdyt tarjoukset hyväksyttiin täysimääräisesti.

EKP:n neuvosto päätti vuonna 2016 toisesta kohdennettujen pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden sarjasta (TLTRO II), johon sisältyi neljä operaatiota. Operaatioiden maturiteetti oli neljä vuotta, ja viimeinen niistä erääntyi vuonna 2021. Lisäksi EKP:n neuvosto päätti vuonna 2019 kolmannelta kohdennettujen pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden sarjasta (TLTRO III), johon sisältyi seitsemän neljännesvuosittain toteutettavaa operaatiota. EKP:n neuvosto lisäsi 10.12.2020 tähän sarjaan vielä kolme operaatiota, jotka toteutettiin vuoden 2021 kesä- ja joulukuun välisenä aikana. Näiden operaatioiden maturiteetti on kolme vuotta. Seitsemässä ensimmäisessä TLTRO III -operaatiossa nostettuja luottoja on ollut syyskuusta 2021 alkaen mahdollista maksaa takaisin neljännesvuosittain ennen eräpäivää. Luoton voi eräännyttää joko kokonaan tai osittain, kun luoton nostopäivästä on kulunut 12 kuukautta. Kahdeksatta ja sitä myöhempää TLTRO III -operaatioita osallistujat voivat alkaa maksaa takaisin neljännesvuosittain kesäkuusta 2022 alkaen. EKP:n neuvoston alkuperäisten päätösten mukaan kolmannen sarjan rahoitusoperaatioihin sovellettava lopullinen korko voisi olla alimmillaan kunkin operaation voimassaoloajalta laskettu keskimääräinen talletuskorko. Lisäksi EKP:n neuvosto vastasi vuonna 2020 koronaviruspandemian aiheuttamaan sokkiin päättämällä ¹⁾, että *erityisellä korkojaksolla* 24.6.2020–23.6.2021 ja *ylimääräisellä erityisellä korkojaksolla* 24.6.2021–23.6.2022 korko voisi olla alimmillaan samalta ajanjaksolta laskettu talletusmahdollisuuden keskikorko vähennettynä 50 peruspisteellä mutta ei kuitenkaan alle -1 %.

Todelliset korot ovat tiedossa vasta kunkin operaation erääntymispäivänä tai aikaistettuna takaisinmaksupäivänä, ja sitä ennen korko voidaan arvioida luotettavasti vain, mikäli erityiseen korkojaksoon ja ylimääräiseen erityiseen korkojaksoon liittyvät korkotiedot on jo ilmoitettu vastapuolille. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti päätettiin, että kunnes luotettavampia tietoja on saatavilla, TLTRO III -operaatioiden korko lasketaan molemmilta erityisiltä korkojaksoilta vähentämällä talletusmahdollisuuden korosta 50 peruspistettä (korko ei voi joka tapauksessa olla korkeampi kuin -1 %) ja TLTRO III -operaatioiden jäljellä olevalta voimassaoloajalta korko lasketaan käyttämällä talletusmahdollisuuden korkoa. Näin ollen vuoden 2021 tilinpäätöksessä TLTRO-operaatioiden korkosaamisten laskennassa käytetään 1) korkoja 23.6.2021 päättyneeltä erityiseltä korkojaksolta, johon liittyvät korkotiedot ilmoitettiin vastapuolille 10.9.2021, ja 2) talletusmahdollisuuden korkoa vähennettynä 50 peruspisteellä (korkokattona -1 %) ylimääräiseltä erityiseltä korkojaksolta 24.6.2021–31.12.2021.

Lisäksi EKP:n neuvosto päätti 30.4.2020 pandemiaan liittyvästä uudesta pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden sarjasta (pandemic emergency longer-term refinancing operations, PELTRO). Siinä toteutettiin seitsemän operaatiota, jotka erääntyivät vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä. Operaatioilla tuettiin euroalueen rahoitusjärjestelmän likviditeettiä ja ylläpidettiin rahamarkkinoiden sujuvaa toimintaa varautumisjärjestelyn avulla maaliskuusta 2020 alkaen toteutettujen ylimääräisten pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden (LTRO) päättymisen jälkeen. Lisäksi EKP:n neuvosto päätti 10.12.2020 toteuttaa vuonna 2021 vielä neljä PELTRO-operaatiota neljännesvuosittain vuoden maturiteetilla. Näillä operaatioilla varaudutaan mahdollisiin likviditeettivajeisiin euroalueen pankkijärjestelmässä ja ylläpidetään rahamarkkinoiden sujuvaa toimintaa pandemiajakson pitkittyessä.

PELTRO-operaatiot toteutettiin kiinteäkorkoisina huutokauppoina, joissa tehdyt tarjoukset hyväksyttiin täysimääräisesti. Niiden korkona on kunkin operaation voimassaoloajalta laskettu eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden keskikorko vähennettynä 25 peruspisteellä.

5.3 Käänteiset hienosäätöoperaatiot

Käänteisillä hienosäätöoperaatioilla pyritään hallitsemaan markkinoiden likviditeettitilannetta ja vaikuttamaan korkoihin. Niiden tarkoituksena on erityisesti tasoittaa markkinoiden odottamattomien heilahtelujen vaikutusta korkoihin. Näitä operaatioita toteutetaan tarvittaessa.

5.4 Käänteiset rakenteelliset operaatiot

Käänteiset rakenteelliset operaatiot ovat vakiohuutokauppoina toteutettavia käänteisiä avomarkkinaoperaatioita, joiden avulla eurojärjestelmä voi säädellä rakenteellista likviditeettiasemaansa rahoitussektoriin nähden.

5.5 Maksuvalmiusluotot

Maksuvalmiusluoton avulla vastapuolet voivat saada kansallisilta keskuspankeilta yön yli-likviditeettiä ennalta määrätyllä korolla hyväksytyjä vakuuksia vastaan.

5.6 Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät luotot

Erä sisältää vastapuolille suoritettut käteismaksut tilanteissa, joissa vastapuolen toimittamien vakuuksien markkina-arvo ylittää määritetyn kynnsarvon eli avoinna olevista rahapoliittisista operaatioista aiheutuvan tarpeen.

6. Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta

Tase-erässä ovat eurotalletukset sekä tilit euroalueen luottolaitoksissa.

Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta	31.12.2021 Milj. EUR	31.12.2020 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Sekkitilit	0,0	0,0	0,0
Takaisinmyyntisopimukset	–	–	–
Hätärahoituksena annettu maksuvalmiusapu	–	–	–
Muut saamiset	–	–	–
Yhteensä	0,0	0,0	0,0

EKP:n neuvosto päätti 17.5.2017 julkistaa hätärahoitusta koskevan sopimuksen EKP:n verkkosivuilla avoimuuden lisäämiseksi. Sopimus korvaa verkkosivuilla hätärahoitusta koskevan menettelykuvauksen, joka julkistettiin lokakuussa 2013. Sopimuksen julkistamisesta kertova lehdistötiedote on luettavissa osoitteessa <http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2017/html/ecb.pr170619.en.html>.

7. Euromääräiset arvopaperit euroalueelta

7.1 Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit

31.12.2021 erään sisältyivät arvopaperit, jotka Suomen Pankki on hankkinut osana kolmea katettujen joukkolainojen osto-ohjelmaa, arvopaperimarkkinoita koskevaa ohjelmaa (SMP), julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmaa (PSPP), yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelmaa (CSPP) ja pandemiaan liittyvää osto-ohjelmaa (PEPP).

	Alkamispäivä	Päätymispäivä	EKP:n päätös	Ostetut arvopaperit ¹
Päättyneet ohjelmat				
CBPP1	Heinäkuu 2009	Kesäkuu 2010	EKP/2009/16	Katettuja joukkolainoja euroalueelta
CBPP2	Marraskuu 2011	Lokakuu 2012	EKP/2011/17	Katettuja joukkolainoja euroalueelta
SMP	Toukokuu 2010	Syyskuu 2012	EKP/2010/5	Euroalueella liikkeeseen laskettuja yksityisen ja julkisen sektorin velkapapereita ²
Omaisuserien osto-ohjelma (APP)				
CBPP3	Lokakuu 2014	käynnissä	EKP/2020/8, sellaisena kuin se on muutettuna	Katettuja joukkolainoja euroalueelta
ABSPP	Marraskuu 2014	käynnissä	EKP/2014/45, sellaisena kuin se on muutettuna	Ylimpään etuoikeusluokkaan kuuluvia ja taattuja mezzanine-luokan omaisuusvakuudellisia arvopapereita euroalueelta
PSPP	Maaliskuu 2015	käynnissä	EKP/2020/9	Euroalueen keskus-, alue- tai paikallishallinnon, tunnustettujen valtiosidonnaisten laitosten taikka euroalueella sijaitsevien kansainvälisten organisaatioiden tai kansainvälisten kehityspankkien liikkeeseen laskemia joukkolainoja
CSPP	Kesäkuu 2016	käynnissä	EKP/2016/16 sellaisena kuin se on muutettuna	Euroalueelle sijoittautuneiden, pankkisektorin ulkopuolisten yritysten liikkeeseen laskemia joukkolainoja ja yritystodistuksia
Pandemiaan liittyvä osto-ohjelma (PEPP)				
PEPP	Maaliskuu 2020	käynnissä	EKP/2020/17, sellaisena kuin se on muutettuna	Kaikki APP-ohjelmassa ³ hyväksyttävät omaisuuslajit

1) Lisätietoa eri osto-ohjelmissa sovellettavista kelpoisuusehdoista on EKP:n neuvoston päätöksissä.

2) SMP-ohjelmassa ostettiin ainoastaan viiden euroalueen valtion liikkeeseen laskemia julkisen sektorin velkapapereita.

3) Ohjelmassa ostetaan poikkeuksellisesti myös Kreikan valtion liikkeeseen laskemia velkapapereita

Vuonna 2021 eurojärjestelmä teki nettomääräisiä ostoja omaisuuserien osto-ohjelmassa (APP)²⁾ keskimäärin 20 mrd. eurolla kuukaudessa. Joulukuussa 2021 EKP:n neuvosto päätti, että netto-ostoja tehtäisiin vuoden 2022 toisella neljänneksellä 40 mrd. eurolla kuukaudessa ja kolmannella neljänneksellä 30 mrd. eurolla kuukaudessa.³⁾ Lokakuusta 2022 alkaen netto-ostoja tehdään 20 mrd. eurolla kuussa, ja niitä jatketaan niin kauan kuin on tarpeen ohjauskorkojen elvyttävän vaikutuksen vahvistamiseksi. Netto-ostot päättyvät hieman ennen kuin ohjauskorkoja aletaan nostaa.

EKP:n neuvosto aikoo myös jatkaa pääoman uudelleensijoituksia täysimääräisesti vielä pidemmän aikaa sen jälkeen, kun EKP:n neuvosto alkaa nostaa EKP:n ohjauskorkoja, ja joka tapauksessa niin kauan kuin on tarpeen suotuisan likviditeettitilanteen ja vahvasti kasvua tukevan rahapolitiikan ylläpitämiseksi.

Lisäksi eurojärjestelmä jatkoi vuonna 2021 netto-ostoja pandemiaan liittyvässä osto-ohjelmassa (pandemic emergency purchase programme, PEPP)⁴⁾, johon oli varattu yhteensä 1 850 mrd. euroa⁵⁾. Ostoja tehtiin joustavasti kulloisenkin rahoitusoloista ja inflaationäkymistä laaditun arvion perusteella. Joulukuussa 2021 EKP:n neuvosto päätti myös, että PEPP-ohjelmassa tehtävät netto-ostot päättyvät maaliskuun 2022 lopussa, mutta ne voidaan tarvittaessa aloittaa uudestaan pandemian aiheuttamien häiriöiden torjumiseksi. Lisäksi EKP:n neuvosto päätti, että PEPP-ohjelmassa hankittujen omaisuuserien erääntyessä takaisin maksettava pääoma sijoitetaan uudelleen ainakin vuoden 2024 loppuun saakka. PEPP-ohjelman uudelleensijoituksia voidaan ohjata joustavasti eri aikoina eri arvopaperiluokkiin ja eri maihin tarpeen mukaan. Erääntyvistä arvopapereista luovutaan vähin erin niin, että rahapolitiikka pysyy asianmukaisesti mitoitettuna.

Osto-ohjelmissa hankitut arvopaperit arvostetaan jaksotetun hankintahinnan perusteella ja vähennettynä mahdollisella arvon alentumisella (ks. tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden kohta ”Arvopapereiden arvostus- ja jaksotusperiaatteet”). Seuraavassa on esitetty Suomen Pankin hallussa olevien arvopapereiden jaksotettu hankintahinta sekä vertailun vuoksi myös niiden markkina-arvo, jota ei kirjata taseeseen eikä tuloslaskelmaan.⁶⁾

Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit (milj. EUR)

	31.12.2021		31.12.2020		Muutos	
	Tasearvo	Markkina-arvo	Tasearvo	Markkina-arvo	Tasearvo	Markkina-arvo
CBPP2	10,0	10,0	10,0	10,4	0,0	-0,4
SMP	64,5	74,8	413,2	438,4	-348,7	-363,6
CBPP3	11 004,1	11 045,9	9 668,7	9 915,2	1 335,4	1 130,7
PSPP - julkisen sektorin velkapaperit	34 554,3	35 451,4	29 822,5	31 793,8	4 731,8	3 657,6
PSPP - monikansallisten laitosten velkapaperit	2 426,5	2 574,0	2 664,1	2 917,4	-237,7	-343,4
CSPP	13 695,0	13 905,6	10 151,4	10 587,4	3 543,6	3 318,2
PEPP - katetut joukkolainat	233,3	231,5	95,3	96,9	138,0	134,7
PEPP - julkisen sektorin velkapaperit	23 200,9	22 974,3	10 784,7	10 926,4	12 416,2	12 047,9
PEPP - yrityssektorin velkapaperit	4 636,3	4 676,1	1 866,8	1 991,0	2 769,5	2 685,1
Yhteensä	89 824,9	90 943,6	65 476,7	68 676,8	24 348,2	22 266,8

EKP:n neuvosto arvioi osto-ohjelmissa hankittuihin arvopapereihin liittyvät taloudelliset riskit säännöllisesti. Vuosittaiset arvonalentumistestit tehdään vuoden lopun tietojen perusteella, ja ne hyväksyy EKP:n neuvosto. Testeissä arvioidaan ohjelmakohtaisesti tapahtumia, jotka voivat johtaa arvopaperien arvon alentumiseen.

SMP-, CBPP3- ja CSPP-ohjelmissa, PSPP-ohjelman ostoissa monikansallisilta laitoksilta (ns. supra) sekä PEPP-ohjelman katettujen joukkolainojen ja yrityssektorin velkapapereiden ostoissa hankituista arvopapereista mahdollisesti aiheutuvat tappiot jaetaan toteutuessaan EKP:n perussäännön artiklan 32.4 mukaisesti kokonaan eurojärjestelmän keskuspankkien kesken suhteessa niiden maksamiin osuuksiin EKP:n pääomasta.

Edellä mainituissa osto-ohjelmissa hankituille rahapolitiikan arvopapereille 31.12.2021 tilanteesta tehtyjen arvonalentumistestien perusteella EKP:n neuvosto päätti, että arvopapereista odotetaan saatavan kaikki niihin liittyvät tulevat kassavirrat. Seuraavassa taulukossa esitetään ohjelmakohtaisesti eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien hallussa oleva ostettujen arvopaperien määrä ja niistä Suomen Pankin taseessa oleva osuus.

Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit (milj. EUR)	Eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien hallussa		Suomen Pankin taseessa	
	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020
SMP	5 486,3	26 334,6	64,5	413,2
CBPP3	273 233,2	263 535,9	11 004,1	9 668,7
PSPP - monikansallisten laitosten velkapaperit	264 537,0	249 316,6	2 426,5	2 664,1
CSPP	309 675,5	250 403,2	13 695,0	10 151,4
PEPP - katetut joukkolainat	5 377,1	2 814,7	233,3	95,3
PEPP - monikansallisten laitosten velkapaperit	130 590,5	47 796,1	–	–
PEPP - yrityssektorin velkapaperit	43 781,6	43 153,6	4 636,3	1 866,8
Yhteensä	1 032 681,2	883 354,6	32 059,7	24 859,6

7.2 Muut arvopaperit

Tase-erä sisältää rahasto-osuuksia euroalueelta. Vuonna 2020 tase-erässä oli myös kotimaisia yritystodistuksia, joita Suomen Pankki osti koronapandemian negatiivisten talousvaikutusten lieventämiseksi.

Muut euroalueen sisäiset euromääräiset arvopaperit eriteltyinä (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020	Muutos
Diskonttopaperit	–	60,9	-60,9
Rahastosijoitukset	175,8	119,5	56,3
Yhteensä	175,8	180,4	-4,6

Muiden euroalueen sisäisten euromääräisten arvopapereiden jäljellä oleva juoksu-aika	31.12.2021		31.12.2020	
Maturiteetti	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Alle 1 vuosi	–	–	60,9	100,0
Yli 1 vuosi	–	–	–	–
Yhteensä	–	–	60,9	100,0

8. Eurojärjestelmän sisäiset saamiset

8.1 Osuudet EKP:ssä

EKPJ:n perussäännön artiklan 28 nojalla ainoastaan EKPJ:n kansalliset keskuspankit voivat merkitä EKP:n pääomaa. Merkinnässä sovellettavat osuudet määritetään EKPJ:n perussäännön artiklan 29 mukaisesti, ja ne tarkistetaan joka viides vuosi tai aina, kun EKPJ:n kokoonpano muuttuu.

Suomen Pankin taseessa tähän erään sisältyvät i) kansallisten keskuspankkien maksamat osuudet EKP:n merkitystä pääomasta, ii) nettomäärät, jotka Suomen Pankki on maksanut, koska sen osuus EKP:n oman pääoman arvosta on suurentunut kaikkien EKP:n pääoman jakoperusteen aiempien tarkistusten seurauksena, ja iii) EKPJ:n perussäännön artiklan 48.2 mukaiset osuudet.

Kansallisten keskuspankkien maksamat osuudet EKP:n pääomasta

	Pääoma- avain 1.2.2020 alkaen, %	Merkitty pääoma Milj. EUR	Maksettu pääoma 31.12.2020 Milj. EUR	Maksettu pääoma 31.12.2021 Milj. EUR	Maksettu pääoma 31.12.2022 Milj. EUR
Belgian keskuspankki	2,9630	320,7	276,3	298,5	320,7
Saksan keskuspankki	21,4394	2 320,8	1 999,2	2 160,0	2 320,8
Viron keskuspankki	0,2291	24,8	21,4	23,1	24,8
Irlannin keskuspankki	1,3772	149,1	128,4	138,8	149,1
Kreikan keskuspankki	2,0117	217,8	187,6	202,7	217,8
Espanjan keskuspankki	9,6981	1 049,8	904,3	977,1	1 049,8
Ranskan keskuspankki	16,6108	1 798,1	1 548,9	1 673,5	1 798,1
Italian keskuspankki	13,8165	1 495,6	1 288,3	1 392,0	1 495,6
Kyproksen keskuspankki	0,1750	18,9	16,3	17,6	18,9
Latvian keskuspankki	0,3169	34,3	29,5	31,9	34,3
Liettuan keskuspankki	0,4707	51,0	43,9	47,4	51,0
Luxemburgin keskuspankki	0,2679	29,0	25,0	27,0	29,0
Maltan keskuspankki	0,0853	9,2	8,0	8,6	9,2
Alankomaiden keskuspankki	4,7662	515,9	444,4	480,2	515,9
Itävallan keskuspankki	2,3804	257,7	222,0	239,8	257,7
Portugalin keskuspankki	1,9035	206,1	177,5	191,8	206,1
Slovenian keskuspankki	0,3916	42,4	36,5	39,5	42,4
Slovakian keskuspankki	0,9314	100,8	86,9	93,8	100,8
Suomen Pankki	1,4939	161,7	139,3	150,5	161,7
Eurojärjestelmä yhteensä	81,3286	8 803,8	7 583,6	8 193,7	8 803,8
Bulgarian keskuspankki	0,9832	106,4	4,0	4,0	4,0
Tšekin keskuspankki	1,8794	203,4	7,6	7,6	7,6

Kansallisten keskuspankkien maksamat osuudet EKP:n pääomasta

	Pääoma- avain 1.2.2020 alkaen, %	Merkitty pääoma Milj. EUR	Maksettu pääoma 31.12.2020 Milj. EUR	Maksettu pääoma 31.12.2021 Milj. EUR	Maksettu pääoma 31.12.2022 Milj. EUR
Tanskan keskuspankki	1,7591	190,4	7,1	7,1	7,1
Kroatian keskuspankki	0,6595	71,4	2,7	2,7	2,7
Unkarin keskuspankki	1,5488	167,7	6,3	6,3	6,3
Puolan keskuspankki	6,0335	653,1	24,5	24,5	24,5
Romanian keskuspankki	2,8289	306,2	11,5	11,5	11,5
Ruotsin keskuspankki	2,9790	322,5	12,1	12,1	12,1
Euroalueeseen kuulumattomat kansalliset keskuspankit yhteensä	18,6714	2 021,2	75,8	75,8	75,8
Yhteensä	100,0000	10 825,0	7 659,4	8 269,5	8 879,6

EKP:n oma pääoma

EKP:n merkitty pääoma on 10 825 milj. euroa. Englannin pankin lähdettyä EKPJ:stä 31.1.2020 EKP piti merkityn pääomansa määrän ennallaan, ja Englannin pankin merkintäosuus jaettiin euroalueen ja sen ulkopuolisten kansallisten keskuspankkien kesken.

Myös EKP:n maksetun pääoman määrä pidettiin ennallaan vuonna 2020 eli se oli edelleen 7 659 milj. euroa, sillä muut kansalliset keskuspankit kattoivat Englannin pankin aiemmin maksaman pääoman (58 milj. euroa). Lisäksi EKP:n neuvosto päätti, että euroalueen kansalliset keskuspankit maksaisivat merkitsemänsä lisäpääoman kokonaisuudessaan kahdessa erässä vuosina 2021 ja 2022²¹. Suomen Pankin ensimmäinen 11,2 milj. euron erä lankesi maksettavaksi 29.12.2021 ja kasvatti sen osuuden EKP:n maksetusta pääomasta 150,5 milj. euroon vuonna 2021 (vuonna 2020 erä oli 139,3 milj. euroa). Toinen erä maksetaan vuonna 2022. Tase-erä sisältää lisäksi yhteensä 26,0 milj. euroa eri vuosina kirjattuja pääoma-avaimen muutoksista johtuvia nettomääräisiä tarkistuseriä.

8.2 Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset

Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset -erä sisältää Suomen Pankin EKP:lle siirtämän valuuttavaranto-osuuden. Siirto tehtiin eurojärjestelmään siirtymisen yhteydessä. EKPJ:n perussäännön artiklan 30.2 nojalla jokaisen keskuspankin osuus vahvistetaan suhteessa sen osuuteen EKP:n merkitystä pääomasta, joten erän suurus muuttuu pääoma-avaimen muuttuessa. Saamisille maksetaan viimeisimpään käytettävissä olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa korkoa, joka lasketaan päivittäin, lukuun ottamatta korotonta kultavarantoa.

31.12.2021 Suomen Pankin valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset olivat 741,1 milj. euroa.

8.3 Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset

Tase-erä sisältää saamisen, joka syntyy, kun Suomen Pankin setelistön määrä oikaistaan pääoma-avaimen mukaiseksi, ja velan, joka liittyy EKP:lle kohdistettuun 8 prosentin osuuteen setelistöstä. Sekä saamisen että velan vastakirjaukset ovat taseen vastattavaa-puolen erässä ”Liikkeessä olevat setelit”. [8\)](#)

Tase-erän koko oli tilikauden lopussa 8 263,0 milj. euroa (6 871,6 milj. euroa vuonna 2020). Erän kasvu johtui siitä, että Suomen Pankin liikkeeseen laskemien setelien määrä kasvoi 2,7 % liikkeessä olleiden eurosetelien kokonaismäärän kasvaessa 7,7 % vuodesta 2020. Näille saamisille kertyy päivätasolla laskettavaa, viimeisimpään käytettävissä olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa korkoa.

8.4 Muut saamiset eurojärjestelmän sisällä (netto) tai vastattavaa-puolen erä muut velat eurojärjestelmän sisällä (netto)

Muut saamiset/velat eurojärjestelmän sisällä (netto)	31.12.2021 Milj. EUR	31.12.2020 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
TARGET2-järjestelmään liittyvät velat EKP:lle / saamiset EKP:ltä (ml. eurojärjestelmässä pidettävien kirjeenvaihtajapankkitilien saldot)	25 282,4	49 467,7	-24 185,4
Rahoitustulon netto-osuus	-483,1	-398,3	-84,9
EKP:n ennakkovoitonjakoon liittyvät saamiset EKP:ltä	2,8	23,1	-20,4
Muut saamiset/velat eurojärjestelmän sisällä yhteensä (netto)	24 802,0	49 092,6	-24 290,6

Erän suuruus oli 24 802,0 milj. euroa 31.12.2021, ja se koostui kolmesta tekijästä: 1) EKP:n ja EKPJ:n kansallisten keskuspankkien TARGET2-järjestelmän kautta toimittamiin ja vastaanottamiin maksuihin liittyvät Suomen Pankin saamiset EKP:hen nähden sekä eurojärjestelmän keskuspankeissa pidettävien kirjeenvaihtajapankkitilien saldot, 2) rahoitustulon yhteenlaskennasta ja jakamisesta eurojärjestelmässä aiheutuvat saamiset/velat EKP:hen nähden sekä 3) ne Suomen Pankin saamiset EKP:hen nähden, jotka johtuvat EKP:n ennakkovoitonjaosta ja mahdollisista muista saamisista tai palautettavista määristä.

TARGET2-järjestelmän kautta toimitettuihin nettomääräisiin maksuihin liittyvä nettosaaminen vuoden lopussa oli 25 282,4 milj. euroa. Erälle kertyvä korko perustuu viimeisimpään saatavilla olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaation marginaalikorkoon, ja se lasketaan päivittäin.

Vuotuisesta rahoitustulon yhteenlaskennasta ja jakamisesta eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien kesken aiheutui vuoden lopussa -483,1 milj. euron velka EKP:lle (ks. tuloslaskelman liitetietojen kohta ”Rahoitustulon netto-osuus”).

EKP:n neuvoston päätöksellä EKP jakoi euroalueen kansallisille keskuspankeille ennakkovoitonjakona 150 milj. euroa vuodelta 2021 (ks. tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden kohta ”EKP:n ennakkovoitonjako”). Suomen Pankin osuus jaettavasta summasta oli 2,8 milj. euroa 31.12.2021 (ks. tuloslaskelman erä ”Tuotot muista kantaosakkeista ja voitto-osuuksista”).

9. Muut saamiset

Tase-erä sisältää Suomen Pankin hallussa olevat eurokolikot, käyttöomaisuuden ja sijoitusomaisuuden (osakkeet ja osuudet). Tase-erään sisältyvät taseen ulkopuolisten erien arvostuksesta johtuvat erät, siirtosaamiset ja muut saamiset sekä eläkerahaston omaisuuserät.

Aineellinen käyttöomaisuus			
Kirjanpitoarvo	31.12.2021 Milj. EUR	31.12.2020 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Maa-alueet	6,8	7,2	-0,4
Rakennukset	66,0	75,2	-9,1
Koneet ja kalusto	10,8	10,9	-0,0
Taide- ja numismaattinen kokoelma	0,6	0,6	-
Yhteensä	84,3	93,8	-9,5

Aineeton käyttöomaisuus			
Kirjanpitoarvo	31.12.2021 Milj. EUR	31.12.2020 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Tietojärjestelmät	8,0	6,8	1,2
Yhteensä	8,0	6,8	1,2

Muu omaisuus ja saamiset (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020	Muutos
Euroalueen metalliraha	37,6	44,5	-6,9
Osakkeet ja osuudet	22,6	22,6	-
Eläkerahaston kiinteistöt ja siirtosaamiset	11,3	12,1	-0,7
Siirtosaamiset	440,2	425,6	14,6
Taseen ulkopuolisten erien arvostuksesta johtuvat erät	2,6	18,0	-15,4
Muut saamiset	1,0	1,1	-0,1
Yhteensä	515,4	524,0	-8,6

Vastattavaa

1. Liikkeessä olevat setelit

Tase-erä sisältää pääoma-avaimen mukaisen, EKP:n osuudella oikaistun Suomen Pankin osuuden liikkeessä olevien euroseteleiden kokonaismäärästä.

Vuonna 2021 liikkeessä olleiden eurosetelien yhteenlaskettu arvo kasvoi 7,7 %. Jakoperusteen mukaan Suomen Pankin osuus liikkeessä olevista euroseteleistä oli vuoden 2021 lopussa arvoltaan 26 100,1 milj. euroa (vuoden 2020 lopussa 24 243,3 milj. euroa). Suomen Pankin liikkeeseen laskemien eurosetelien kokonaisarvo kasvoi 2,7 % eli 17 837,1 milj. euroon vuonna 2021 (edellisvuonna 17 371,6 milj. euroa). Määrä oli pienempi kuin jakoperusteen mukaan kohdistetun osuuden kokonaisarvo, ja erotus eli 8 263,0 milj. euroa (6 871,6 milj. euroa vuonna 2020) on kirjattu vastaavaa-puolen ala-erään ”Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset”.

Liikkeessä olevat setelit (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020
5 euroa	74,8	74,9
10 euroa	-90,6	-101,9
20 euroa	3 250,2	3 281,1
50 euroa	12 784,6	12 285,6
100 euroa	-1 179,9	-1 163,0
200 euroa	810,8	738,3
500 euroa	2 187,2	2 256,6
Eurosetelit yhteensä	17 837,1	17 371,6
ECB issue -luku	-2 269,5	-2 108,0
CSM-luku	10 532,4	8 979,6
Pääoma-avaimen mukainen liikkeessä olevat setelistö	26 100,1	24 243,3

2. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille

Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille	31.12.2021 Milj. EUR	31.12.2020 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Sekkitilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	101 053,9	89 190,3	11 863,6
Yön yli -talletukset (talletusmahdollisuus)	23 552,7	21 673,8	1 878,9
Määräaikaistalletukset	–	–	–
Käänteiset hienosäätöoperaatiot	–	–	–
Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät talletukset	–	–	–
Yhteensä	124 606,6	110 864,1	13 742,5

2.1 Sekkitilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)

Sekkitileillä ovat vähimmäisvarantovelvoitteen alaisten luottolaitosten varantotalletuksista koostuvat saamiset. Vastattavien erässä 3 ”Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille” ilmoitetaan lisäksi erikseen ne luottolaitosten varat, jotka eivät ole vapaasti luovutettavissa, ja vähimmäisvarantovelvoitteesta vapautettujen luottolaitosten tilit. Vähimmäisvarantotalletuksille on 1.1.1999 lähtien maksettu kulloiseenkin eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa korkoa. Kesäkuusta 2014 lähtien vähimmäisvarantovelvoitteen ylittävälle pankkien varantotalletuksille on maksettu joko nollakorkoa tai talletusmahdollisuuden korkoa sen mukaan, kumpi näistä on matalampi.

EKP:n neuvosto päätti, että varannoille maksettava korko on kaksiportainen 30.10.2019 alkaen. Päätöksen mukaan osa luottolaitosten ylimääräisestä likviditeetistä – eli vähimmäisvarantovelvoitteen ylittävistä varantotalletuksista – jätetään talletusmahdollisuuden sovellettavan negatiivisen koron soveltamisalan ulkopuolelle. Tälle osalle maksettava vuosikorko on 0 %. Negatiivisesta talletuskorosta vapautettujen vähimmäisvarantovelvoitteen ylittävien talletusten määrä vuoden lopussa – eli vapautettava osa – laskettiin kertomalla pankin vähimmäisvarantovelvoitteet kertoimella 6.⁹⁾ Vapauttamattoman osan korko on edelleen joko nollakorko tai EKP:n talletuskorko sen mukaan, kumpi niistä on alempi.

2.2 Yön yli -talletukset (talletusmahdollisuus)

Talletusmahdollisuus on eurojärjestelmän maksuvalmiusjärjestelmän likviditeettiä vähentävä osa, johon pankit voivat tehdä yön yli -talletuksia ennalta määrättyllä korolla.

2.3 Määräaikaistalletukset

Yksi tapa toteuttaa likviditeettiä vähentäviä hienosäätöoperaatioita on kerätä määräaikaistalletuksia.

2.4 Käänteiset hienosäätöoperaatiot

Käänteisillä hienosäätöoperaatioilla pyritään tasaamaan suuria likviditeetin yli- tai alimääriä.

2.5 Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät talletukset

Erä sisältää vastapuolten talletukset tilanteissa, joissa vastapuolen toimittamien vakuuksien markkina-arvo jää alle määritetyn kynnyksarvon.

3. Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille

Erä oli suuruudeltaan 305,7 milj. euroa 31.12.2021 (vuotta aiemmin Suomen Pankilla ei ollut euromääräisiä velkoja euroalueen luottolaitoksille). Erään sisältyi reposopimuksia 300,9 milj. euron arvosta ja valuutanvaihtosopimuksiin liittyviä vakuuksia 4,8 milj. euroa.

4. Euromääräiset velat muille euroalueella oleville

Tase-erässä ovat euromääräiset velat julkiselle sektorille (2 700 milj. euroa) ja muille kuin vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille luottolaitoksille (8,0 milj. euroa).

5. Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Tase-erässä ovat kansainvälisten organisaatioiden ja euroalueen ulkopuolella sijaitsevien pankkien tilien saldot Suomen Pankissa (4 688,2 milj. euroa) sekä repoluottoja (698,4 milj. euroa) ja valuutanvaihtosopimusten käteisvakuuksia (1,9 milj. euroa).

6. Valuuttamääräiset velat euroalueelle

Suomen Pankilla ei ollut 31.12.2021 valuuttamääräisiä velkoja euroalueelle.

7. Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Suomen Pankilla ei ollut 31.12.2021 valuuttamääräisiä velkoja euroalueen ulkopuolelle.

8. IMF:n myöntämien erityisten nosto-oikeuksien vastaerä

Tase-erä on erityisten nosto-oikeuksien vastaerä (vrt. vastaavaa-puolen erä). Alun perin erityiset nosto-oikeudet ja niiden vastaerä olivat yhtä suuret. SDR-määräisen kaupankäynnin seurauksena Suomen Pankin erityisiin nosto-oikeuksiin liittyvät saamiset olivat vuoden 2021 lopussa pienemmät kuin niiden vastaerä taseen velkapuolella. Velkapuolen vastaerän suuruus on 3 500,0 milj. SDR. Erä kasvoi elokuussa 2021, jolloin IMF:n erityisten nosto-oikeuksien määrää kasvatettiin. Suomen Pankin osuus allokaatiosta oli 2,3 mrd. SDR. Taseessa erä esitetään euromääräisenä ja arvostettuna 31.12.2021 kurssiin (4 325,6 milj. euroa).

9. Eurojärjestelmän sisäiset velat

Eurojärjestelmän sisäiset velat ja saamiset on eritelty taseen vastaavaa-puolen erän ”Eurojärjestelmän sisäiset saamiset” liitetiedoissa.

10. Muut velat

Tase-erä muodostuu siirtoveloista, ostoveloista ja muista veloista. Siirtovelkoihin lasketaan muun muassa tilinpäätöksen yhteydessä kirjattavia siirtyviä eriä sekä repoluottojen ja pitkäaikaisten rahoitusoperaatioiden korkovelkoja. Muissa veloissa on muun muassa arvonlisäverotilityksiin ja ennakonpidätyksiin liittyviä velkoja sekä maksuun menossa olevia palkkoja ja eläkkeitä.

Muut velat (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020	Muutos
Siirtovelat	446,7	132,7	314,0
Ostovelat	1,6	0,0	1,6
Muut velat	-0,3	0,3	-0,6
Yhteensä	448,0	133,0	315,0

11. Arvonmuutostilit

Tase-erässä ovat valuuttamääräisten erien ja arvopapereiden markkinahinta-arvostuksesta syntyneet realisoitumattomat arvostusvoitot. Lisäksi tase-erä sisältää maa-alueiden ja rakennusten arvonnkorotukset sekä vuoden 1999 kirjanpitokäytännön muutoksesta johtuvat muut arvostuserot.

Arvonmuutostilit (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020	Muutos
Kulta	2 148,3	2 044,9	103,4
Valuutat:			
USD	764,6	335,9	428,7
GBP	68,3	17,9	50,4
JPY	72,9	95,5	-22,5
SDR	30,3	–	30,3
Muut valuutat	0,2	0,2	-0,0
Arvopaperit	24,3	130,9	-106,7
Rahastosijoitukset	380,9	109,6	271,3
Muut arvonnkorotukset	132,8	141,2	-8,5
Yhteensä	3 622,6	2 876,1	746,5

12. Varaukset

Suomen Pankista annetun lain 20. pykälän mukaan tilinpäätöksessä voidaan tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopapereiden markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihteluiden tasaamiseksi on tarpeen. Vuoden 2021 lopussa varausten yhteismäärä on 5 309,5 milj. euroa. Varaukset koostuvat yleisvarauksesta, reaaliarvovarauksesta, eläkevarauksesta sekä valuuttakurssi- ja hintaerovarauksesta.

Eläkevaraus on tehty eläkevastuun kattamiseksi. Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 547,7 milj. euroa, ja tästä on katettu 105,2 % eli 576,1 milj. euroa. Eläkevarauksen muutos tilikauden aikana koostuu tehdystä arvonnkorotusrahaston purusta, -0,4 milj. euroa, ja eläkerahaston tappiosta, -5,9 milj. euroa, joka katettiin eläkevarausta purkamalla. Vuoden 2021 lopussa eläkevarauksen katteeksi oli korvamerkitty kiinteistöjä 11,0 milj. euron arvosta (ks. taseen liitetietojen kohta ”Muut saamiset”). Eläkevarauksen muun osan katteeksi (564,8 milj. euroa) ei ole korvamerkitty määrättyjä varoja, vaan niitä hallinnoidaan osana pankin rahoitusvarallisuutta.

Varaukset (Milj. EUR)	Varaukset yhteensä 31.12.2019	Varausten muutos 2020	Varaukset yhteensä 31.12.2020	Varausten muutos 2021	Varaukset yhteensä 31.12.2021
Valuuttakurssi- ja hintaerovaraus	833	331	1 164	21	1 185
Yleisvaraus	1 845	100	1 945	–	1 945
Reaaliarvovaraus	1 488	57	1 545	58	1 603
Eläkevaraus	589	-7	582	-6	576
Varaus rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalta	2	-2	–	–	–
Yhteensä	4 757	480	5 237	73	5 309

13. Oma pääoma ja rahastot

Tase-erässä ovat kantarahasto ja vararahasto. Suomen Pankista annetun lain 21. pykälän mukaan tappio on katettava vararahastosta, jos pankin tilinpäätös on tappiollinen. Siltä osin kuin vararahasto ei riitä, tappio voidaan jättää kattamatta toistaiseksi. Seuraavien vuosien voitto on ensisijaisesti käytettävä kattamatta jääneiden tappioiden kattamiseen.

Oma pääoma (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020	Muutos
Kantarahasto	840,9	840,9	-
Vararahasto	2 073,8	2 031,8	42,0
Yhteensä	2 914,8	2 872,7	42,0

14. Tilikauden voitto

Tilikauden 2021 voitto oli 52,5 milj. euroa.

Tilikauden tulos (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020	Muutos
Voitonjako valtiolle	26,3	100,0	-73,7
Suomen Pankin osuus voitosta (siirretään vararahastoon)	26,2	42,0	-15,9
Yhteensä	52,5	142,0	-89,6

Taseen ulkopuoliset vastuut

Taseen ulkopuoliset vastuut (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020
Futuurisopimukset		
Ostosopimusten nimellisarvo	–	–
Myyntisopimusten nimellisarvo	-20,0	–
FX-swap-sopimusten markkina-arvo	8,1	-0,0
Kiinteistörahastoihin tehdyt sijoitussopimukset	35,0	50,0
Arvopaperilainaus	109,5	744,6

Suomen Pankki lainaa EKP:n neuvoston päätösten mukaisesti osto-ohjelmaomistuksiaan. Lainattavissa ovat Suomen Pankin omistukset katetuissa velkakirjoissa, yrityssektorin ja julkisen sektorin velkakirjoissa sekä pandemiaan liittyvässä osto-ohjelmassa. Lisäksi Suomen Pankki lainaa myös omaan sijoitusvarallisuuteensa kuuluvia arvopapereita. Arvopaperilainaustapahtumat, joissa ei ole käteisvakuuksia, kirjataan vuoden lopussa taseen ulkopuolisille tileille.¹⁰⁾ Tällaisia lainaustapahtumia oli avoinna 109,5 milj. euron arvosta 31.12.2021 (744,6 milj. euroa 31.12.2020).

-
- 1) EKP:n neuvoston päätökset 30.4.2020 ja 10.12.2020.
 - 2) APP-ohjelmasta kerrotaan tarkemmin EKP:n verkkosivuilla.
 - 3) Ks. EKP:n neuvoston päätöksiä koskeva lehdistötiedote 16.12.2021.
 - 4) PEPP-ohjelmasta kerrotaan tarkemmin EKP:n verkkosivuilla.
 - 5) Jos suotuisia rahoitusoloja voidaan ylläpitää suunniteltua pienemmillä ostoilla, PEPP-ohjelmaan varattua summaa ei tarvitse käyttää kokonaan.
 - 6) Markkina-arvot ovat suuntaa-antavia ja perustuvat markkinahintoihin. Jos markkinahintaa ei ole saatavilla, markkina-arvo arvioidaan eurojärjestelmän sisäisiä malleja käyttäen.
 - 7) Ks. etenkin 22.1.2020 annettu päätös (EU) 2020/138 niiden jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien, joiden rahayksikkö on euro, maksettavista osuuksista Euroopan keskuspankin pääomasta ja päätöksen (EU) 2019/44 kumoamisesta (EKP/2020/4), 22.1.2020 annettu päätös (EU) 2020/136 euroalueen ulkopuolisten kansallisten keskuspankkien maksettavista osuuksista Euroopan keskuspankin pääomasta ja päätöksen (EU) 2019/48 kumoamisesta (EKP/2020/2) ja 22.1.2020 annettu päätös (EU) 2020/139 kansallisten keskuspankkien keskinäisiä Euroopan keskuspankin pääoman osuuksien siirtoja ja maksetun pääoman tarkistamista koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen vahvistamisesta ja päätöksen (EU) 2019/45 kumoamisesta (EKP/2020/5).
 - 8) Euroseteleiden liikkeeseenlaskua koskevien eurojärjestelmän tilinpäätöskäytäntöjen mukaan liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta kohdistetaan kuukausittain EKP:lle 8 %. Jäljelle jäävä 92 prosentin osuus kohdistetaan kansallisille keskuspankeille niin ikään kuukausittain siten, että kukin keskuspankki esittää taseessaan liikkeeseen lasketuista euroseteleistä osuuden, joka vastaa pankin maksamaa osuutta EKP:n pääomasta. Kansalliselle keskuspankille tämän käytännön mukaisesti kohdistettujen euroseteleiden arvon ja liikkeeseen laskettujen euroseteleiden arvon välinen erotus kirjataan erään ”Eurosetelien kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset/nettovelat”.
 - 9) EKP:n neuvosto voi muuttaa kerrointa, jos ylimääräisen likviditeetin määrä muuttuu.
 - 10) Arvopaperilainaustapahtumissa saadut käteisvakuudet kirjataan tasetileille (ks. taseen vastattavaa puolen liitetietojen kohta 3 ”Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille”, ja kohta 5 ”Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle”).

Tuloslaskelman liitetiedot

31.12.2021

1. Korkotuotot

Korkotuotot euroalueen ulkopuolelta ja euroalueelta olivat yhteensä 981,3 milj. euroa. Niistä 86,3 milj. euroa oli valuuttamääräisiä korkotuottoja ja 895,1 milj. euroa euromääräisiä korkotuottoja.

Yön yli -talletusten korko on ollut koko vuoden negatiivinen, eli keskuspankkitalletuksista on peritty korkoa. Tätä ns. negatiivista korkoa kertyi yön yli -talletusten lisäksi vähimmäisvarantotalletuksista siltä osin kuin ne ylittivät vähimmäisvarantovaateen.

EKPJ-erille eli valuuttavarantojen siirtoja vastaavalle saamiselle EKP:ltä, EKP:n seteliosuudesta, pääoma-avainten soveltamisesta ja porrastuksesta aiheutuvalla saamisella ja velalle sekä TARGET2-saldolle maksetaan perusrahoitusoperaatioiden korkoa. Vuonna 2021 näistä eristä ei kertynyt korkotuottoja, koska perusrahoitusoperaatioiden korko oli koko vuoden ajan nolla prosenttia.

Valuuttamääräiset korkotuotot euroalueen ulkopuolelta (milj. EUR)	2021	2020	Muutos
Korkotuotot kuponkipapereista	55,2	91,2	-36,0
Tuotot diskonttopapereista	0,3	0,1	0,2
Korkotuotot talletuksista	0,0	0,3	-0,3
Osingot	25,7	20,5	5,3
Muut korkotuotot	1,9	4,3	-2,4
Yhteensä	83,2	116,3	-33,1

Euromääräiset korkotuotot euroalueen ulkopuolelta (milj. EUR)	2021	2020	Muutos
Korkotuotot kuponkipapereista	–	0,0	-0,0
Korkotuotot talletuksista	0,2	0,0	0,2
Muut korkotuotot	20,3	6,4	13,9
Yhteensä	20,5	6,4	14,1

Valuuttamääräiset korkotuotot euroalueelta (milj. EUR)	2021	2020	Muutos
Korkotuotot kuponkipapereista	3,1	4,7	-1,6
Korkotuotot talletuksista	0,0	3,2	-3,2
Yhteensä	3,1	7,9	-4,8

Euromääräiset korkotuotot euroalueelta (milj. EUR)	2021	2020	Muutos
Korkotuotot kuponkipapereista	–	-0,1	0,1
Tuotot diskonttopapereista	0,1	2,0	-1,9
Korkotuotot talletuksista	0,0	–	0,0
Osingot eurosijoituksista	3,9	8,8	-4,8
EKPJ-erien korkotuotot	–	–	–
Korkotuotot rahapolitiikan luotoista	–	–	–
Korkotuotot rahapolitiikan arvopapereista	200,6	233,3	-32,7
Negatiivisista koroista johtuvat korkotuotot luottolaitosten talletuksista	633,4	428,3	205,2
Muut korkotuotot	36,4	53,9	-17,5
Yhteensä	874,6	726,2	148,4

Korkotuotot yhteensä (milj. EUR)	2021	2020	Muutos
Valuuttamääräiset korkotuotot euroalueen ulkopuolelta	83,2	116,3	-33,1
Euromääräiset korkotuotot euroalueen ulkopuolelta	20,5	6,4	14,1
Valuuttamääräiset korkotuotot euroalueelta	3,1	7,9	-4,8
Euromääräiset korkotuotot euroalueelta	874,6	726,2	148,4
Yhteensä	981,3	856,8	124,5

2. Korkokulut

Valuuttamääräiset korkokulut euroalueen ulkopuolelle (milj. EUR)	2021	2020	Muutos
Korkokulut talletuksista	–	-0,0	0,0
Muut korkokulut	-1,4	-3,0	1,6
Yhteensä	-1,4	-3,1	1,7

Euromääräiset korkokulut euroalueen ulkopuolelle (milj. EUR)	2021	2020	Muutos
Muut korkokulut	–	-0,0	0,0
Yhteensä	–	-0,0	0,0

Valuuttamääräiset korkokulut euroalueelle (milj. EUR)	2021	2020	Muutos
Muut korkokulut	–	-0,0	0,0
Yhteensä	–	-0,0	0,0

Euromääräiset korkokulut euroalueelle (milj. EUR)	2021	2020	Muutos
Korkokulut rahapolitiikan luotoista	-321,8	-119,4	-202,4
Muut korkokulut	–	-3,2	3,2
Yhteensä	-321,8	-122,6	-199,2

Korkokulut yhteensä (milj. EUR)	2021	2020	Muutos
Valuuttamääräiset korkokulut euroalueen ulkopuolelle	-1,4	-3,1	1,7
Euromääräiset korkokulut euroalueen ulkopuolelle	–	-0,0	0,0
Valuuttamääräiset korkokulut euroalueelle	–	-0,0	0,0
Euromääräiset korkokulut euroalueelle	-321,8	-122,6	-199,2
Yhteensä	-323,2	-125,7	-197,5

3. Korkokate

Korkokate (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020	Muutos
Korkotuotot			
Korkotuotot rahoitusvarallisuudesta	147,2	195,2	-48,0
Korkotuotot rahapolitiikan eristä	834,1	661,6	172,5
Korkotuotot EKPJ-saamisista	-	-	-
Yhteensä	981,3	856,8	124,5
Korkokulut			
Korkokulut rahoitusvarallisuudesta	-1,4	-6,3	4,9
Korkokulut rahapolitiikan eristä	-321,8	-119,4	-202,4
Korkokulut EKPJ-veloista	-	-	-
Yhteensä	-323,2	-125,7	-197,5
KORKOKATE	658,1	731,1	-73,0

4. Valuuttakurssierot

Erä sisältää valuuttamääräisten erien myynnistä realisoituneet valuuttakurssivoitot ja -tappiot. Vuonna 2021 tällaisia voittoja kirjattiin 4,9 milj. euroa.

5. Arvopapereiden hintaerot

Erä sisältää arvopapereiden myynnistä realisoituneet voitot ja tappiot. Vuonna 2021 arvopapereista realisoitui 44,5 milj. euroa myyntivoittoa.

6. Valuuttojen ja arvopapereiden arvostustappiot

Erä sisältää valuuttojen ja arvopapereiden arvostustappiot. Jokaista arvopaperilajia ja valuuttaa tarkastellaan kirjanpidossa erikseen. Vuonna 2021 valuutoista ei kirjattu arvostustappioita. Arvopapereista kirjattiin arvostustappioita 28,1 milj. euroa.

7. Valuuttakurssi- ja hintaerovaruuksen muutos

Valuuttakurssi- ja hintaeromuutoksista realisoituneilla nettovoitoilla, yhteensä 21,2 milj. euroa, kartutettiin valuuttakurssi- ja hintaerovaruuksia tilinpäätöspolitiikan mukaisesti. Kaikki varaukset on eritelty taseen vastattavaa-puolen liitetiedoissa.

8. Tuotot ja kulut palkkioista ja maksuista

Erä sisältää sijoitustoiminnasta aiheutuneet palkkiot ja maksut.

9. Rahoitustulon netto-osuus

Rahoitustulo (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020
Suomen Pankin pooliin lähettämä rahoitustulo	507,5	476,5
Suomen Pankin pääoma-avaimen mukainen rahoitustulo	21,5	79,3
Pääoma-avaimen mukainen rahoitustulon netto-osuus	-486,0	-397,2
Korjaukset aiempina vuosina jaettuun rahoitustuloon	2,8	-1,1
Osuus rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalta tehdystä varauksesta	–	1,6
Yhteensä	-483,1	-396,7

Erä sisältää vuoden 2021 yhteenlasketun rahoitustulon netto-osuuden, josta muodostuu 486,0 milj. euron kulut (edellisvuonna 397,2 milj. euron kulut).

Kunkin eurojärjestelmän kansallisen keskuspankin rahoitustulon määrä määritetään laskemalla sen velkapohjaa vastaavista yksilöitävistä saamisista kertyvät vuotuiset tuotot. Velkapohjaan kuuluvista veloista maksettavat korot on vähennettävä netto-osuuteen laskettavasta rahoitustulosta. Jos kansallisen keskuspankin yksilöitävien saamisten arvo on suurempi tai pienempi kuin sen velkapohjan arvo, erotus kompensoidaan soveltamalla erotuksen arvoon viimeisintä saatavilla olevaa eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoa.

Seuraavassa taulukossa on eritelty yksilöitävien saamisten ja velkapohjan erät sekä niihin sovellettavat korot.

Yksilöitävät saamiset	Sovellettava korko	Velkajohja	Sovellettava korko
Kultavarannot suhteessa keskuspankin osuuteen EKP:n pääoman jakoperusteesta	0 %	Liikkeessä olevat setelit	Ei sovelleta
EKP:lle siirrettyjä valuuttavarantosaamisia vastaavat eurojärjestelmän sisäiset saamiset (lukuunottamatta kultaa)	Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorko	Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille	Saatu tuotto
Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille	Saatu tuotto	TARGET2-tapahtumista johtuvat eurojärjestelmän sisäiset nettovelat	Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorko
CBPP, CBPP2, PSPP - julkisen sektorin velkapaperit ja PEPP - julkisen sektorin velkapaperit	Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorko		
SMP, CBPP3, PSPP - monikansallisten laitosten velkapaperit, CSPP and PEPP (poislukien PEPP - julkisen sektorin velkapaperit)	Saatu tuotto		
Likviditeettiä lisääviin operaatioihin liittyvät saamiset euroalueen ulkopuolisilta keskuspankeilta	Kertynyt korkotuotto (suoriteperusteisesti)		
Kertynyt kuponkikorko arvonalennetuista rahapolitiikan arvopapereista, jotka kuuluvat täyden tuoton- ja riskinjoon piiriin	Ei sovelleta		
Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät eurojärjestelmän sisäiset nettosaamiset	Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorko		
Kertynyt korko maturiteetiltaan yli vuoden mittaisista rahapoliittisista operaatioista johtuvista saamisista	Ei sovelleta		

Eurojärjestelmän yhteenlaskettu rahoitustulo jaetaan kansallisille keskuspankeille EKP:n merkityn pääoman jakoperusteen mukaisesti. Suomen Pankin rahoitustulon netto-osuus on yhtä kuin Suomen Pankin pooliin lähettämä osuus yhteenlaskettavasta rahoitustulosta (507,5 milj. euroa) miinus Suomen Pankille jakoperusteen mukaisesti kuuluva osuus rahoitustulosta (21,5 milj. euroa).

10. Osuus EKP:n voitosta

EKP jakoi tilikaudelta 2020 voittoa 383 milj. euroa. Tästä tilikaudelle 2021 kirjattu Suomen Pankin osuus oli 7,0 milj. euroa.

11. Tuotot muista kantaosakkeista ja voitto-osuuksista

Erä sisältää Suomen Pankin osuuden EKP:n ennakkovoitonjakona tilikaudelta 2021 jakamasta SMP-ohjelmaan liittyvän arvopaperisalkun, laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman (APP) ja pandemiaan liittyvän osto-ohjelman (PEPP) tuotoista, 2,8 milj. euroa. Lisäksi erä sisältää BIS:n osakkeista saadut osingot, 6,7 milj. euroa.

12. Muut tuotot

Erä sisältää Finanssivalvonnan tuottoja 37,7 milj. euroa. Lisäksi erä sisältää kiinteistöjen tuotot, 5,3 milj. euroa, sekä toimitusmaksuja ja palkkioita.

13. Henkilöstökulut

Henkilöstökulut (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020
Palkat ja palkkiot	49,6	45,8
Työnantajakorvaukset eläkerahastolle	9,4	8,9
Muut henkilösivukulut	2,1	1,9
Yhteensä	61,1	56,6

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä	2021	2020
	Henkilöä	Henkilöä
Suomen Pankki	368	355
Finanssivalvonta	239	231
Yhteensä	607	586

Johtokunnan jäsenille maksetut peruspalkat (EUR)	2021
Olli Rehn	280 979
Marja Nykänen	254 749
Tuomas Välimäki	207 128
Yhteensä	742 856

Johtokunnan jäsenille maksetut luontoisedut (ateria-, puhelin- ja autoetu) olivat yhteensä 42 991,70 euroa.

Suomen Pankin johtokunnan jäsenen eläke-etuudet määräytyvät Suomen Pankin eläkesäännön mukaisesti ilman erityisehtoja ja samoin edellytyksin ja ehdoin kuin muulle henkilöstölle on eläkesäännössä vahvistettu. Suomen Pankin eläkesääntö on soveltuvin osin julkisten alojen eläkelain (JuEL) mukainen. Toimikautensa päättäneelle johtokunnan jäsenelle voidaan maksaa tulonmenetyksen korvausta, jos henkilö ei voi karenssisäännöksen perusteella vastaanottaa työtehtävää muualta tai jos Suomen Pankista saatu eläke on pienempi kuin tulonmenetyksen korvaus. Tulonmenetyksen täysimääräinen korvaus on 60 % palkasta, ja sitä maksetaan yhden vuoden ajan yhteen sovittaen Suomen Pankista maksettavan eläkkeen kanssa siten, että nämä yhdessä eivät ylitä 60:tä prosenttia palkasta.

14. Eläkerahastomaksu

Suomen Pankki suoritti pankkivaltuuston hyväksymänä Suomen Pankin eläkerahastolle 10 milj. euron eläkerahastomaksun vuonna 2021 eläkerahaston tilikauden alijäämän kattamiseksi.

15. Hallinnolliset kulut

Hallinnolliset kulut (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020
Tarvikkeista ja hankinnoista aiheutuvat kulut	0,5	0,4
Koneista ja kalustosta aiheutuvat kulut	7,4	7,0
Kiinteistöistä aiheutuvat kulut	8,9	8,5
Henkilöstösidonnaiset kulut	1,0	1,3
Ostetuista palveluista aiheutuvat kulut	15,1	13,7
Muut hallinnolliset kulut	2,3	2,1
Yhteensä	35,2	32,9

Erään sisältyvät vuokrat, kokous- ja sidosryhmäkulut, ostopalveluista aiheutuneet kulut ja tarvikkeet. Lisäksi erässä on henkilöstön koulutus-, virkamatka- sekä rekrytointikuluja.

16. Poistot käyttöomaisuudesta

Poistot aineellisesta käyttöomaisuudesta (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020
Rakennukset	3,7	3,6
Koneet ja kalusto	2,6	2,5
Yhteensä	6,2	6,1

Poistot aineettomasta käyttöomaisuudesta (milj. EUR)	31.12.2021	31.12.2020
Tietojärjestelmät	2,8	2,8
Yhteensä	2,8	2,8

17. Setelien hankintakulut

Setelien hankintakulut olivat 4,5 milj. euroa.

18. Muut kulut

Muista kuluista suurin osa liittyy perintäkuluihin, kurssi- ja pyörityseroihin ja muihin sen kaltaisiin kuluihin.

19. Eläkerahaston tuotot

Erään sisältyvät Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan työnantajan osuudet sekä työntekijän osuus maksutulosta, yhteensä 13,2 milj. euroa, sekä 10 milj. euron eläkerahastomaksu. Lisäksi erässä on eläkerahaston kiinteistöjen tuotot, 1,7 milj. euroa.

20. Eläkerahaston kulut

Erään sisältyvät maksetut eläkkeet, 28,6 milj. euroa, hoitokulut ja poistot eläkerahaston hallussa olevasta käyttöomaisuudesta.

21. Varausten muutos

Erään sisältyy reaaliarvovarauksen lisäys, 58 milj. euroa. Kaikki varaukset on eritelty taseen vastattavaa-puolen liitetiedoissa.

22. Tilikauden tulos

Tilikauden 2021 tulos oli 52,5 milj. euroa. Johtokunta esittää pankkivaltuustolle, että voitosta siirretään 26,3 milj. euroa käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Tilinpäätöksen liitteet

31.12.2021

Milj. euroa	31.12.2021	31.12.2020
Osakkeet ja osuudet, nimellisarvo		
Kansainvälinen järjestelypankki (BIS) ¹	22,4 (1,96 %)	22,4 (1,96 %)
Asunto-osakkeet	0,2	0,2
Muut osakkeet ja osuudet	0,0	0,0
Yhteensä	22,6	22,6
Laskennallinen osuus arvopaperikeskuksen rahastosta	0,3	0,3
Eläkesitoumuksista johtuva vastuu		
Suomen Pankin eläkevastuu ²	547,7	556,0
– tästä varauksilla katettu	576,1	582,4

1 Suluissa Suomen Pankin suhteellinen omistusosuus BIS:n liikkeessä olevista osakkeista.

2 Vuoden 2021 eläkevastussa on mukana 1.1.2022 annettava indeksikorotus eläkkeiden ja vapaakirjojen osalta.

Suomen Pankin kiinteistöt

Kiinteistö	Osoite	Valmistumisvuosi	Tilavuus noin m ³
Helsinki	Rauhankatu 16	1883/1961/2006	52 108
	Rauhankatu 19	1954/1981	40 487
	Snellmaninkatu 61	1857/1892/2001	23 600
	Snellmaninkatu 21	1901/2003	3 225
	Ramsinniementie 34	1920/1983/1998	4 800
Vantaa	Turvalaaksontie 1	1979	334 243
Inari	Saariseläntie 9	1968/1976/1998	6 100

1 Siirretty vuoden 2002 alussa Suomen Pankin eläkerahaston omaisuudeksi.